Smjernice za kreatore politika o zaštiti djece na internetu

2020

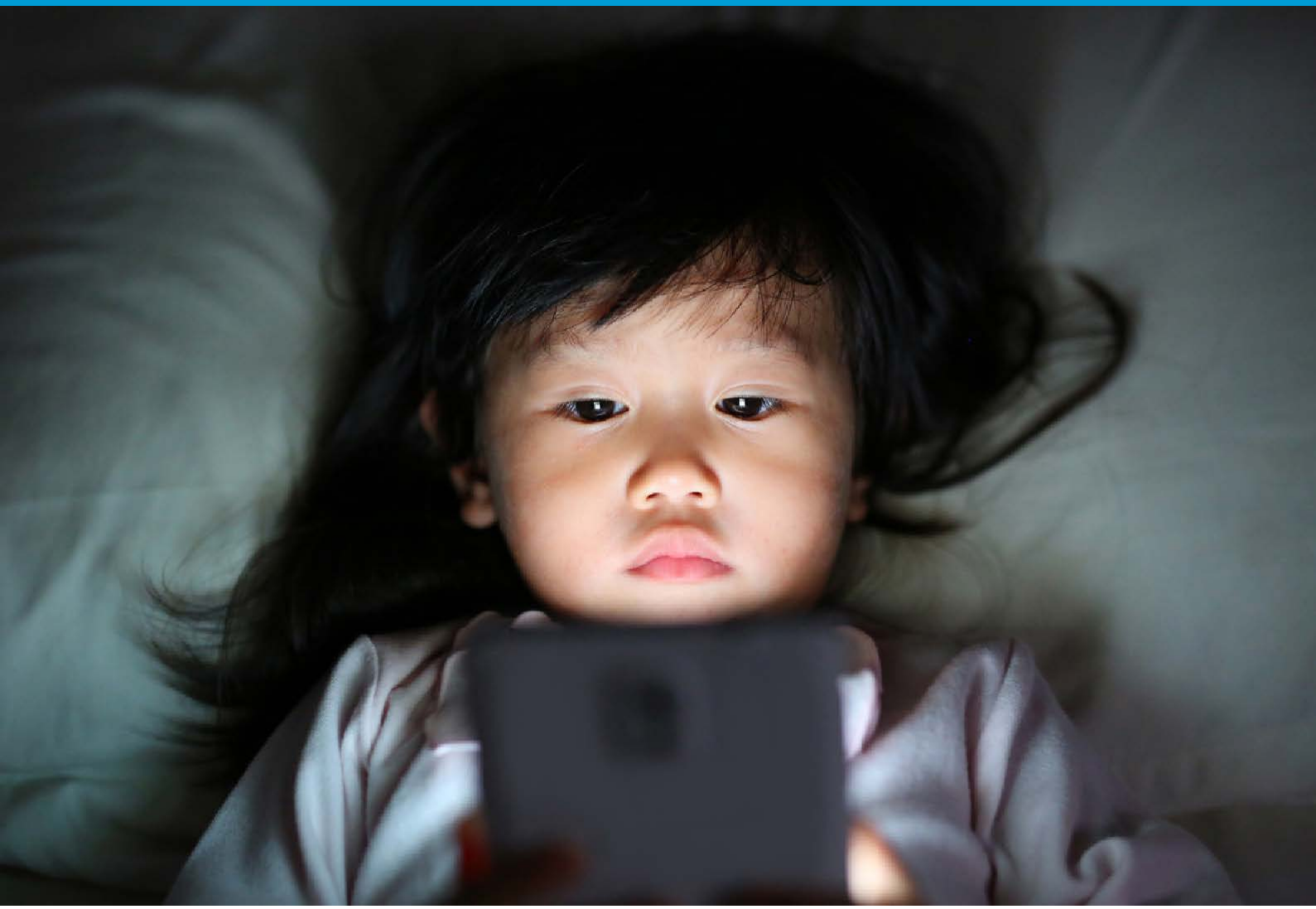

Smjernice za kreatore politika o zaštiti djece na internetu

2020

Priznanja

Ove su smjernice razvile Međunarodna unija za telekomunikacije (ITU) i radna skupina autora koji su dali doprinos, a dolaze iz vodećih institucija aktivnih u sektoru informacijskih i komunikacijskih tehnologija (IKT), kao i na pitanjima dječje zaštite (na internetu), a bile su uključene i sljedeće organizacije:

ECPAT International, Global Kids Online mreža, Globalno partnerstvo za zaustavljanje nasilja nad djecom, projekt HABLATAM, Nesigurna mreža centara za sigurniji internet (Insafe), INTERPOL, Međunarodni centar za nestalu i iskorištenu djecu (ICMEC), Međunarodna alijansa za osobe s invaliditetom (IDA), Međunarodna unija za telekomunikacije (ITU), The Internet Watch Foundation (IWF), Londonska škola ekonomije, Ured specijalnog predstavnika glavnog tajnika za borbu protiv nasilja nad djecom i specijalni izvjestitelj o prodaji i seksualnom iskorištavanju djece, Privately SA, RNW Media, Centri za sigurniji internet iz Velike Britanije, Globalni savez WePROTECT (WPGA) i Svjetska fondacija za djetinjstvo iz SAD-a.

Radnom skupinom predsjedao je David Wright (Centri za sigurniji internet iz Velike Britanije / SWGfL), a koordinirala je Fanny Rotino (ITU).

Ove smjernice ne bi bile moguće bez vremena, entuzijazma i predanosti autora koji su dali svoj doprinos. Neprocjenjive doprinose dali su i COFACE-obitelji Europe, Vijeće Europe, australijski povjerenik eSafety, Europska komisija, e-Worldwide Group (e-WWG), OECD, Omladina i mediji u Berkman Klein centru za internet i Društvo na Sveučilištu Harvard, kao i pojedine nacionalne vlade i interesne strane u industriji koje dijele zajednički cilj da naprave internet boljim i sigurnijim mjestom za djecu i mlade.

ITU je zahvalan sljedećim partnerima koji su dali svoje dragocjeno vrijeme i uvide: (navedeno abecednim redom organizacije):

- Martin Schmalzried (COFACE-obitelji Europe)
- Livia Stoica (Vijeće Europe)
- John Carr (ECPAT International)
- Julia Fossi i Ella Serry (povjerenici eSafety)
- Manuela Marta (Europska komisija)
- Salma Abbasi (e-WWG)
- Amy Crocker i Serena Tommasino (Globalno partnerstvo za zaustavljanje nasilja nad djecom)
- Lionel Brossi (HABLATAM)
- Sandra Marchenko (ICMEC)
- Karl Hopwood (Insafe)[1]
- Lucy Richardson (Međunarodna alijansa za osobe s invaliditetom - IDA)
- Matthew Dompier (Interpol)
- Fanny Rotino (ITU)
- Tess Leyland (IWF)
- Sonia Livingstone (Londonska škola ekonomije i Global Kids Online)

---

1 *U okviru Instrumenta za povezivanje Europe (CEF), European Schoolnet u ime Europske komisije pokreće platformu Bolji internet za djecu, koja uključuje koordinaciju Insafe mreže europskih centara za sigurniji internet. Više informacija dostupno je na* www.betterinternetforkids.eu

- Elettra Ronchi (OECD)
- Manus De Barra (Ured specijalnog predstavnika glavnog tajnika za borbu protiv nasilja nad djecom)
- Deepak Tewari (Privately SA)
- Pavithra Ram (RNW Media)
- Maud De Boer-Buquicchio (specijalna izvjestiteljica Ujedinjenih naroda o prodaji i seksualnom iskorištavanju djece)
- David Wright (Centri za sigurniji internet u Velikoj Britaniji / SWGfL)
- Iain Drennan i Susannah Richmond (Globalni savez WePROTECT)
- Lina Fernandez i dr. Joanna Rubinstein (Svjetska fondacija za djetinjstvo iz SAD-a)
- Sandra Cortesi (Omladina i mediji)

ISBN

978-92-61-30121-7 (Tiskana verzija)

978-92-61-30451-5 (Elektronička verzija)

978-92-61-30111-8 (EPUB verzija)

978-92-61-30461-4 (Mobi verzija)

Molimo vas da uzmete u obzir prirodni okoliš prije nego što tiskate ovo izvješće.

Predgovor

U svijetu u kojem internet prožima gotovo sve aspekte modernog života, održavanje sigurnosti mladih korisnika na internetu postalo je sve žurnije pitanje svake zemlje.

ITU je svoj prvi set Smjernica o zaštiti djece na internetu razvio još 2009. godine. Od tih ranih dana, internet je evoluirao do neprepoznatljivosti. Iako je djeci postao beskrajno bogatiji resurs za igru i učenje, postao je i mnogo opasnije mjesto za njih da se odvaže koristiti ga bez pratnje.

Od pitanja privatnosti do nasilnog i neprimjerenog sadržaja, do prevaranata na internetu i širokog spektra vrbovanja, seksualnog zlostavljanja i iskorištavanja na internetu, današnja djeca suočena su s mnogim rizicima. Prijetnje se umnožavaju, a počinitelji sve više istodobno djeluju u mnogim različitim pravnim jurisdikcijama, ograničavajući učinkovitost reagiranja i pravnih lijekova specifičnih za pojedine zemlje.

Uz to, globalna pandemija virusa COVID-19 zabilježila je porast broja djece koja su se prvi put pridružila svijetu na internetu, kako bi podržala svoje studije i održala socijalnu interakciju. Zbog ograničenja koja je nametnuo virus ne samo da su mnoga mlađa djeca započela interakciju na internetu mnogo ranije nego što su njihovi roditelji mogli planirati, već je potreba za usklađivanjem radnih obveza mnogim roditeljima onemogućila nadzor nad njihovom djecom, stavljajući mlade ljude u rizik da pristupe neprimjerenom sadržaju ili da budu na meti kriminalaca u proizvodnji materijala seksualnog zlostavljanja djece.

Očuvanje sigurnosti djece na internetu više nego ikad prije traži zajednički i koordinirani međunarodni odgovor, zahtijevajući aktivno uključivanje i potporu velikog broja interesnih strana - od interesnih strana u industriji, uključujući platforme privatnog sektora, pružatelja usluga i mrežnih operatera, do vlada i civilnog društva.

Prepoznavši to, 2018. godine države članice ITU-a zatražile su nešto više od pravodobnog osvježavanja Smjernica za zaštitu djece na internetu, što je s vremena na vrijeme bilo rađeno u prošlosti. Umjesto toga, ove nove revidirane smjernice iznova su osmišljene, ponovo napisane i preoblikovane kako bi odražavale vrlo značajne pomake u digitalnom krajoliku u kojem se djeca nalaze.

Pored odgovora na nova dostignuća u digitalnim tehnologijama i platformama, ovo novo izdanje bavi se i važnom prazninom: situacijom s kojom se suočavaju djeca s invaliditetom, za koju svijet na internetu nudi posebice presudan spas za puno i ispunjeno društveno sudjelovanje. Obuhvaćeno je i razmatranje posebnih potreba djece migranata i drugih ranjivih skupina.

Nadamo se da će ove smjernice kreatorima politika poslužiti kao čvrst temelj na kojem će se razviti inkluzivne nacionalne strategije s više interesnih strana, uključujući otvorene konzultacije i dijalog s djecom, kako bi se razvile bolje ciljane mjere i učinkovitije djelovanje.

Razvijajući ove nove smjernice, ITU i partneri nastojali su stvoriti vrlo uporabljiv, fleksibilan i prilagodljiv okvir čvrsto utemeljen na međunarodnim standardima i zajedničkim ciljevima - osobito na Konvenciji o pravima djeteta i ciljevima održivog razvitka Ujedinjenih naroda. U pravom duhu uloge ITU-a kao globalnog sazivača, ponosan sam na činjenicu da su ove revidirane smjernice proizvod globalnih zajedničkih napora i da su u njihovom koautorstvu međunarodni stručnjaci iz široke zajednice s više interesnih strana.

Također mi je drago predstaviti našu novu maskotu zaštite djece na internetu Sangoa, prijateljski nastrojenog i neustrašivog lika kojeg je u potpunosti dizajnirala skupina djece, kao dio novog međunarodnog programa informiranja mladih o ITU-u.

U doba kada sve više mladih ljudi koristi internet, ove smjernice za zaštitu djece na internetu važnije su nego ikad. Kreatori politika, industrija, roditelji i nastavnici - i sama djeca - svi imaju vitalnu ulogu. Zahvalan sam, kao i uvijek, na vašoj potpori i radujem se nastavku naše bliske suradnje po ovom kritičnom pitanju.

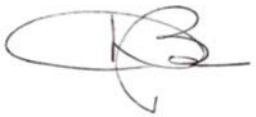

Doreen Bogdan-Martin
ravnateljica, Biro za razvitak telekomunikacija (BDT)

Uvod

Prije trideset godina, gotovo sve vlade obvezale su se da će poštovati, štititi i promovirati dječja prava. UN Konvencija o pravima djeteta (CRC) najraširenija je ratificirani međunarodni ugovor o ljudskim pravima u povijesti. Iako je u protekla tri desetljeća postignut značajan napredak, ostaju značajni izazovi i pojavila su se nova područja rizika za djecu.

Godine 2015. sve su nacije obnovile posvećenost djeci u agendi 2030. i 17 univerzalnih ciljeva održivog razvitka (SDG). Cilj 16.2, primjerice, poziva na zaustavljanje zlostavljanja, eksploatacije i svih oblika nasilja i mučenja nad djecom do 2030. godine. Ali zaštita djece je zajednička nit unutar 11 od 17 ciljeva održivog razvitka. UNICEF stavlja djecu u središte agende 2030. godine kako je prikazano na Slici 1.

Slika 1. Djeca, informacijske i komunikacijske tehnologije (IKT) i ciljevi održivog razvitka (SDG)

Agenda za održivi razvitak do 2030. prepoznaje da informacijske i komunikacijske tehnologije (IKT) mogu biti ključni čimbenik za postizanje ciljeva održivog razvitka. Širenje informacijske i komunikacijske tehnologije (IKT) i globalna međusobna povezanost potencijalno mogu ubrzati ljudski napredak, premostiti digitalnu podjelu i razviti društva znanja. Ono dalje definira specifične ciljeve za uporabu IKT-a za održivi razvitak u obrazovanju (Cilj 4), rodnu jednakopravnost (Cilj 5), infrastrukturu (Cilj 9 - univerzalan i povoljan pristup internetu) i Cilj 17 - partnerstva i sredstva za implementaciju[1]. IKT imaju moć duboke transformacije ekonomije u cjelini čineći pokretačku snagu u postizanju svakog od 17 ciljeva održivog razvitka. IKT su svoj potez već pokrenuli dajući mogućnosti milijardama pojedinaca diljem svijeta - pružajući, između ostalog, pristup obrazovnim resursima i zdravstvenoj zaštiti, te uslugama poput e-uprave i društvenih medija.

Eksplozija informacijske i komunikacijske tehnologije stvorila je bez presedana mogućnosti za djecu i mlade da komuniciraju, povezuju se, dijele, uče, pristupaju informacijama i izražavaju svoje mišljenje o pitanjima koja utječu na njihov život i njihove zajednice.

Ali širi i dostupniji pristup internetu i mobilnoj tehnologiji također predstavljaju značajne izazove za dječju sigurnost i dobrobit - kako na internetu tako i izvan njega.

---

1 UNDP, Ciljevi održivog razvitka | UNDP, undp.org, pristupljeno 29. siječnja 2020., https://www.undp .org/content/undp/en/home/sustainable-development-goals.html; Houlin Zhao, "Zašto su IKT toliko ključne za postizanje ciljeva održivog razvitka," *ITU*, ITU novinski časopis, 48, pristupljeno 29. siječnja 2020, https://www.itu.int/en/ itunews/Documents/2017/2017-03/2017_ITUNews03-en.pdf.

Kako bi se smanjili rizici digitalnog svijeta, a istodobno omogućilo većem broju djece i mladih da iskoriste njegove koristi, vlade, civilno društvo, lokalne zajednice, međunarodne organizacije i industrija moraju se udružiti u zajedničkoj svrsi. Osobito su potrebni kreatori politika kako bi se postigao međunarodni cilj da djeca budu sigurna na internetu.

Kako bi odgovorila na izazove koje postavlja brzi razvitak IKT i izazove zaštite djece koje on donosi, u studenom 2008. godine Inicijativa o zaštiti djece na na internetu (COP) pokrenuta je kao međunarodna inicijativa s više interesnih strana od strane Međunarodne unije za telekomunikacije (ITU). Cilj ove inicijative je okupiti partnere iz svih sektora globalne zajednice kako bi stvorili sigurno internetsko iskustvo s puno mogućnosti za djecu diljem svijeta.

Štoviše, Konferencija opunomoćenika Međunarodne unije za telekomunikacije održana u Dubaiju 2018. godine potvrdila je važnost inicijative zaštite djece na internetu priznavši je kao platformu za podizanje svijesti, razmjenu najboljih praksi i pružanje pomoći i potpore državama članicama, posebice zemljama u razvitku, u razvitku i primjeni razvojnih puteva za zaštitu djece na internetu. Također je prepoznala važnost zaštite djece na internetu u okviru UN Konvencije o pravima djeteta i drugih ugovora o ljudskim pravima podstičući suradnju između svih interesnih strana uključenih u zaštitu djece na internetu.

Konferencija je prepoznala Agendu za održivi razvitak 2030, baveći se različitim aspektima zaštite djece na internetu u Ciljevima održivog razvitka (SDG), posebice Ciljeve održivog razvitka 1, 3, 4, 5, 9, 10 i 16; dalje je priznala Rezoluciju 175 (Rev. Dubai, 2018.) o pristupačnosti za osobe s invaliditetom i osobe s posebnim potrebama telekomunikacijskim / informacijskim i komunikacijskim tehnologijama (IKT) i Rezoluciju 67 (Rev. Buenos Aires, 2017.) Svjetske konferencije o razvitku telekomunikacija (WTDC), o ulozi ITU-ovog sektora za razvitak telekomunikacija (ITU-D) u zaštiti djece na internetu.

Koncem 2019. godine, ITU / UNESCO-ovo Povjerenstvo za širokopojasni pristup za održivi razvitak pokrenulo je Izvješće o sigurnosti djece na internetu s djelotvornim preporukama kako učiniti internet sigurnijim za djecu.

Godine 2009. ITU je objavio prvi set smjernica o zaštiti djece na internetu, u kontekstu Inicijative za zaštitu djece na internetu.Tijekom posljednjeg desetljeća, smjernice za zaštitu djece na internetu prevedene su na mnoge jezike i koristile su ih mnoge zemlje svijeta kao referentnu točku za razvojne puteve i nacionalne strategije povezane sa zaštitom djece na internetu. Služile su nacionalnim vladinim tijelima, organizacijama civilnog društva, institucijama za brigu o djeci, industriji i mnogim drugim interesnim stranama u njihovim naporima da zaštite djecu na internetu.

Preciznije, smjernice su korištene za izradu, razvitak i implementaciju nacionalnih strategija zaštite djece na internetu u mnogim državama članicama kao što su Kamerun, Gabon, Gambija, Gana, Kenija, Sijera Leone, Uganda i Zambija u afričkoj regiji; Bahrein i Oman u arapskoj regiji; Brunej, Kambodža Kiribati, Indonezija, Malezija, Mjanmar i Vanuatu u azijsko-pacifičkoj regiji; i Bosna i Hercegovina, Gruzija, Moldavija, Crna Gora, Poljska i Ukrajina u europskoj regiji.

Nadalje, smjernice su stvorile temelj za regionalne događaje poput Regionalne konferencije o zaštiti djece na internetu (ACOP): Pružanje mogućnosti budućim digitalnim građanima u Kampali u Ugandi (2014) i ASEAN-ova regionalna konferencija o zaštiti djece na internetu održana u Bangkoku na Tajlandu (2020).

Prema Rezoluciji 179 (Rev. Dubai, 2018), ITU-u je u suradnji s partnerima inicijative za zaštitu djece na internetu i interesnim stranama naloženo da ažurira četiri seta smjernica uzimajući u obzir tehnološki razvitak u telekomunikacijskoj industriji, uključujući smjernice za djecu s invaliditetom i djecu sa specifičnim potrebama.

Kao rezultat ovog procesa, ove su smjernice značajno ažurirane i pregledane od strane stručnjaka i relevantnih interesnih strana, uspostavljajući širok set preporuka za zaštitu djece u digitalnom svijetu. Rezultat su zajedničkog napora više interesnih strana, i korištenja znanja, iskustva i stručnosti mnogih organizacija i pojedinaca iz cijelog svijeta na polju zaštite djece na internetu. Cilj im je uspostaviti temelje sigurnog cyber svijeta za buduće generacije. One trebaju djelovati kao nacrt koji se može prilagoditi i koristiti na način koji je sukladan nacionalnim ili lokalnim običajima i zakonima. Štoviše, ove smjernice se bave pitanjima koja pogađaju svu djecu i mlade mlađe od 18 godina, prepoznajući različite potrebe svake starosne skupine. Dalje, one imaju za cilj odgovoriti na potrebe djece u različitim životnim uvjetima i djece s posebnim potrebama i invaliditetom. Smjernice također jačaju opseg zaštite djece na internetu, baveći se svim rizicima, prijetnjama i štetama s kojima se djeca mogu susresti na internetu i pažljivo ih balansirajući s prednostima koje digitalni svijet može donijeti u dječji život.

Postoji nada da će ove smjernice dovesti ne samo do izgradnje sveobuhvatnijeg informacijskog društva, već će i omogućiti državama članicama ITU-a da ispune svoje obveze prema zaštiti i ostvarivanju prava djece kako je utvrđeno u UN Konvenciji o pravima djeteta[2], usvojenoj Rezolucijom Opće skupštine Ujedinjenih naroda 44/25 od 20. studenog 1989. godine i Ishodnim dokumentom Svjetskog summita o informacijskom društvu[3] (WSIS).

Izdavanjem ovih smjernica, inicijativa za zaštitu djece na internetu poziva sve interesne strane da provode politike i strategije koje će zaštititi djecu u cyber prostoru i promovirati njihov sigurniji pristup svim izvanrednim mogućnostima koje resursi na internetu mogu pružiti.

2 UNICEF, "Konvencija o pravima djeteta," unicef.org, pristupljeno 29. siječnja 2020, https://www.unicef.org/child-rights-convention.

3 WSIS je održan u dvije faze: u Ženevi (10-12. prosinca 2003.) i u Tunisu (16-18. studenog 2005.). Na Svjetskom summitu o informacijskom društvu zaključeno je da će se hrabrim zalaganjem „izgraditi informativno društvo usmjereno na ljude, inkluzivno i razvojno orijentirano, gdje svi mogu stvarati, pristupati, koristiti i dijeliti informacije i znanje".

Kazalo

Popis tablica, slika i izdvojenih tekstova

Tablice

Slike

Izdvojeni tekstovi

1. Pregled dokumenta

1.1 Namjena

Nacionalne vlade dužne su osigurati zaštitu djece u fizičkom i virtualnom svijetu. Važno je uvidjeti da više nema smisla pokušavati održavati krute razlike između događaja iz stvarnog svijeta i internetskih događaja, jer su nove tehnologije sada potpuno integrirane u živote tolikog broja djece i mladih. Ova su dva svijeta sve više isprepletena i međusobno ovisna.

Kreatori politika[1] i sve druge relevantne interesne strane imaju vrlo važne uloge. Brzina kojom se tehnologija razvija znači da mnoge tradicionalne metode kreiranja politika više ne odgovaraju ovoj svrsi. Od kreatora politika zahtijeva se da razviju pravni okvir koji je prilagodljiv, inkluzivan i odgovara svojoj svrsi u brzo promjenjivom digitalnom dobu radi zaštite djece na internetu.

Svrha ovih smjernica je ponuditi kreatorima politika u državama članicama ITU-a jednostavan i fleksibilan okvir za razumijevanje i postupanje sukladno njihovoj zakonskoj obvezi da osiguraju zaštitu djece u stvarnom, fizičkom i virtualnom svijetu.

Smjernice to čine bavljenjem nekolikim važnim pitanjima za kreatore politika:

1) Što je zaštita djece na internetu?
2) Zašto ja kao kreator politika moram brinuti o zaštiti djece na internetu?
3) Koji je pravni, društveno-politički i razvojni kontekst moje zemlje?
4) Kako kreatori politika trebaju početi razmatrati i oblikovati učinkovitu i održivu politiku zaštite djece na internetu u svojoj zemlji?

Pritom se smjernice oslanjaju na postojeće modele, okvire i resurse kako bi pružile kontekst i uvid u dobru praksu iz cijelog svijeta.

1.2 Opseg

Opseg zaštite djece na internetu proširuje se na svaku štetu kojoj su djeca izložena na internetu, pokrivajući širok spektar rizika koji ugrožavaju sigurnost i dobrobit djece. To je složen izazov kojem se mora pristupiti iz više uglova, uključujući zakonodavstvo, upravljanje, obrazovanje, politiku i društvo.

Pored toga, zaštita djece na internetu mora se temeljiti na razumijevanju općih i specifičnih rizika, prijetnji i šteta za djecu u digitalnom okruženju. To zahtijeva jasne definicije i uspostavu jasnih parametara za intervenciju koji uključuju i razlikuju djela koja čine kazneno djelo od onih koja, iako nisu nezakonita, ipak predstavljaju prijetnju dobrobiti djeteta.

U tu svrhu smjernice pružaju pregled trenutačnih prijetnji i šteta s kojima se suočavaju djeca u digitalnom okruženju. Usprkos tomu, brzina kojom se tehnologija i pridružene prijetnje i štete razvijaju znači da tradicionalna brzina i način kreiranja politika nisu u stanju ići ukorak. Kreatori politika u digitalno doba trebaju izgraditi pravne i političke okvire koji su

1 Pojam kreatori politika ovdje se odnosi na sve interesne strane koje su odgovorne za razvitak i provedbu politike, posebice one unutar vlade.

dovoljno prilagodljivi i inkluzivni da se mogu nositi s postojećim izazovima i što je više moguće predvidjeti one koji dolaze. Kako biste to učinili, potrebna je suradnja sa svim interesnim stranama, uključujući IKT industriju, istraživačku zajednicu, civilno društvo, javnost i samu djecu. Ovaj proces može biti podržan razmatranjem općih načela zaštite djece na internetu.

1.3 Opća načela

Jedanaest općih načela koja su ovdje izložena, a uzeta zajedno, pomoći će u razvitku perspektivne i cjelovite nacionalne strategije zaštite djece na internetu.

Redoslijed ovih načela prije odražava logički narativ nego poredak po važnosti.

Razvitak nacionalne strategije zaštite djece na internetu trebao bi:

1. temeljiti se na cjelovitoj viziji koja uključuje vladu, industriju i društvo;
2. biti rezultat sveobuhvatnog razumijevanja i analize cijelog digitalnog okruženja, a ipak prilagođen okolnostima i prioritetima zemlje;
3. poštovati i biti sukladan temeljnim pravima djece utvrđenim UN Konvencijom o pravima djeteta i drugim ključnim međunarodnim konvencijama i zakonima;
4. poštovati i biti dosljedan postojećim, sličnim i srodnim domaćim zakonima i strategijama koje su na snazi, kao što su zakoni o zlostavljanju djece ili strategije sigurnosti djece;
5. poštovati dječja građanska prava i slobode, koje ne bi trebalo žrtvovati radi zaštite;
6. biti razvijen uz aktivno sudjelovanje svih relevantnih interesnih strana, uključujući djecu, rješavajući njihove potrebe i odgovornosti i zadovoljavajući potrebe manjinskih i marginaliziranih skupina;
7. biti dizajniran da se uskladi sa širim vladinim planovima za ekonomski i socijalni prosperitet i da maksimalizira doprinos IKT održivom razvitku i socijalnoj inkluziji;
8. koristiti najprikladnije dostupne instrumente politike za ostvarenje svog cilja, uzimajući u obzir specifične okolnosti zemlje;
9. biti postavljen na najvišu razinu vlasti, koja će biti odgovorna za dodjeljivanje relevantnih uloga i odgovornosti i raspodjelu dovoljnih ljudskih i financijskih resursa;
10. pomoći u izgradnji digitalnog okruženja u koje djeca, roditelji / skrbnici i interesne strane mogu imati povjerenje;
11. usmjeriti napore interesnih strana na pružanje mogućnosti i obrazovanje djece o digitalnoj pismenosti kako bi se zaštitili na internetu.

1.4 Korištenje ovih smjernica

Ove smjernice uzimaju u obzir relevantna istraživanja, postojeće modele i materijale i daju jasne preporuke za razvitak nacionalne strategije zaštite djece na internetu.

- Odjeljak 2 predstavlja nam zaštitu djece na internetu i daje uvid u nedavna istraživanja, uključujući aspekte novih tehnologija, ključnih prijetnji i šteta za djecu.
- Odjeljak 3 navodi kako se pripremiti za nacionalnu strategiju zaštite djece na internetu, uključujući relevantne interesne strane, postojeće primjere reagiranja na prijetnje i štete na internetu i koristi postojanja nacionalne strategije.
- Odjeljak 4 pokriva preporuke za okvire i implementaciju.
- Odjeljak 5 daje nacionalne kontrolne liste za razvita nacionalne strategije zaštite djece na internetu.
- Odjeljak 6 daje korisne referentne materijale.

2. Uvod

U 2019. godini više od polovine svjetske populacije koristilo je internet. Najveća skupina korisnika su oni mlađi od 44 godine, s podjednako visokom uporabom među 16 do 24 godine i 35 do 44 godine. Na globalnoj razini, svako treće dijete koristi internet (0-18 godina)[2]. U zemljama u razvitku djeca i mladi prednjače u korištenju interneta[3], a procjenjuje se da će se ova populacija više nego udvostručiti tijekom sljedećih pet godina. Nove generacije odrastaju uz internet i većina se povezuje s tehnologijom mobilne mreže, posebice na globalnom jugu[4].

Iako je pristup internetu temeljan za ostvarivanje prava djece, još uvijek postoje značajne regionalne, nacionalne, rodne i druge razlike u pristupu koje ograničavaju mogućnosti za djevojčice, djecu s invaliditetom, djecu iz manjina i druge ranjive skupine. U pogledu digitalne rodne podjele, istraživanje pokazuje kako u svim regijama, osim u Sjedinjenim Američkim Državama, broj muških korisnika interneta uglavnom premašuju broj ženskih korisnika. U mnogim zemljama djevojke nemaju iste mogućnosti pristupa kao dječaci, a tamo gdje ih imaju, djevojke ne samo da su u velikoj mjeri praćene i ograničene u korištenju interneta, već mogu i ugroziti svoju sigurnost u nastojanju da pristupe internetu[5]. Jasno je da djeca i mladi koji nemaju digitalne vještine ili govore manjinske jezike ne mogu lako pronaći odgovarajući sadržaj na internetu i da djeca iz ruralnih područja imaju manje digitalnih vještina, provode više vremena na internetu (posebice igrajući igrice) i dobijaju manje roditeljskog posredovanja i nadzora[6].

Međutim, nijedan razgovor o rizicima i prijetnjama ne može se odvijati bez priznavanja iznimno obogaćujuće i osnažujuće prirode digitalne tehnologije. Internet i digitalne tehnologije transformiraju način na koji živimo i otvorili su mnoge nove načine komunikacije, igranja igara, uživanja u glazbi i uključivanja u široki niz kulturnih, obrazovnih aktivnosti i aktivnosti za poboljšanje vještina. Internet može pružiti presudan pristup zdravstvenim i obrazovnim uslugama, kao i informacije o temama koje su važne za mlade, ali mogu biti tabu u njihovim društvima.

Kao što su djeca i mladi često među prvima u usvajanju i prilagodbama novim mogućnostima koje im pruža internet, tako su među prvima izloženi i nizu problema vezanih uz sigurnost i dobrobit koje društvo mora prepoznati i suočiti se s njima. Bitno je otvoreno razgovarati o rizicima koji postoje za djecu i mlade na internetu. Diskusija otvara platformu s koje se djeca i mladi mogu naučiti kako prepoznati rizik i spriječiti ili riješiti štetu ako se ona ostvari, kao i prednosti i mogućnosti koje internet može ponuditi.

2 OECD, “Nove tehnologije i djeca 21. stoljeća: Najnoviji trendovi i ishodi,” Radni dokument OECD-a o obrazovanju br. 179 (Direkcija za obrazovanje i razvitak vještina, OECD), pristupljeno 27. siječnja 2020, https://www .oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?cote=EDU/WKP%282018%2915&docLanguage =En.

3 Ofcom, “Djeca i roditelji: Izvešće o uporabi medija i stavovima za 2018. godinu “(Ofcom), pristupljeno 17. siječnja 2020. godine, https://www.ofcom.org.uk/_data/assets/pdf_file/0024/134907/children-and-parents-media-use-and-attitudes-2018.pdf.

4 ITU, “Izvješće o mjerenju informacijskog društva,” pristupljeno 16. siječnja 2020, https://www.itu.int/dms_pub/ itu-d/opb/ind/D-IND-ICTOI-2018-SUM-PDF-E.pdf.

5 “Mladi adolescenti i digitalni mediji: Uporabe, rizici i mogućnosti u zemljama s niskim i srednjim dohotkom, ”GAGE, pristupljeno 29. siječnja 2020,https://www.gage.odi.org/publication/digital-media-risks -opportunities/.

6 Livingstone, S., Kardefelt Winther, D., i Hussein, M. (2019). Global Kids Online uporedno izvješće, izvješće o istraživanju Innocenti. UNICEF-ov ured za istraživanje - Innocenti, Firenca, https://www.unicef-irc.org/publications/1059-global-kids-online-comparative-report.html. Ovo može imati neočekivane rezultate, primjerice, istraživanje koje je HABLATAM obavio u pet latinoameričkih zemalja pokazalo je da djeca u ranjivim zajednicama mogu koristiti platforme za upoznavanje, videoigre i društvene mreže za obavljanje novčanih transakcija u nezakonite svrhe. Mreža Contectados al Sur, “Hablatam,” projekt Hablatam 2020, pristupljeno 6. veljače 2020, https://hablatam.net/.

U mnogim dijelovima svijeta mladi dobro razumiju neke rizike s kojima se suočavaju na internetu.[7,8] Istraživanje je pokazalo, primjerice, da većina djece i mladih može razlikovati cyber maltretiranje od šale ili zadirkivanja na internetu. Oni prepoznaju da cyber maltretiranje ima javnu dimenziju i da je osmišljeno kako bi naštetilo, ali pronaći balans između djetetovih internetskih mogućnosti i rizika ostaje izazov[9].

Za države članice ITU-a zaštita djece i mladih na internetu i dalje je prioritet, mora se pažljivo izbalansirati s naporima na promociji prilika za djecu i mlade na internetu[10] i da se to mora učiniti na način koji štiti djecu i mlade bez utjecaja na njihov pristup ili pristup šire javnosti informacijama ili na mogućnost uživanja slobode govora, izražavanja i udruživanja.

Očita je potreba za predanim investicijskim i kreativnim rješenjima za rješavanje rizika s kojima se suočavaju djeca i mladi, ne samo zbog digitalne podjele između djece i odraslih koja ograničava preporuke i savjete roditelja, učitelja i skrbnika. Istodobno, kako djeca i mladi odrastaju i postaju odrasli, roditelji i aktivni članovi društva, postoji potencijalna i neizostavna prilika da smanje digitalnu podjelu.

U svjetlu ovoga, izgradnja povjerenja u internet mora biti u vrhu i u središtu javne politike. Vlade i društvo trebaju raditi s djecom i mladima kako bi razumjeli njihova mišljenja i pokrenuli istinsku javnu raspravu o rizicima i mogućnostima. Potpora djeci i mladima u upravljanju rizicima na internetu može biti učinkovita, ali vlade također moraju osigurati da postoje odgovarajuće usluge potpore za one koji na internetu budu oštećeni i da djeca znaju kako pristupiti tim uslugama.

Neke se zemlje muče da izdvoje dovoljno resursa da se bore za digitalnu pismenost i sigurnost djece na internetu. Međutim, djeca prijavljuju da su roditelji, nastavnici, tehnološke kompanije i vlade važni igrači u razvitku rješenja koja podržavaju njihovu sigurnost na internetu. Zemlje članice ITU-a također su naznačile kako postoji značajna potpora za poboljšanu razmjenu znanja i koordinirani napori kako bi se osigurala sigurnost većeg broja djece na internetu.[9]

Djeca i mladi kreću se kroz sve složeniji digitalni krajolik i usvajanje vještačke inteligencije za strojarsko učenje, analitiku velikih podataka, robotiku, virtualnu i proširenu stvarnost, i internet stvari uređeni su za transformiranje dječjih medijskih praksi. To zahtijeva kreiranje politike i ulaganja za djecu, roditelje i zajednice u budućnosti kao i danas.

7 Od 2016. ITU provodi konzultacije u okviru zaštite djece na internetu s djecom i odraslim interesnim stranama o važnim pitanjima kao što su cyber maltretiranje, digitalna pismenost i dječje aktivnosti na internetu.

8 ITU, Omladinske konzultacije, https://www.itu.int/en/council/cwg-cop/Pages/meetings.aspx.

9 UNICEF, “Global Kids Online uporedno izvješće (2019).”

10 ITU, “Proslava 10 godina zaštite djece na internetu”, ITU vijesti, 6. veljače 2018, https://news.itu.int/celebrating-10-years-child-online-protection/.

2.1 Što je zaštita djece na internetu?

Internet tehnologije djeci i mladima nude brojne mogućnosti komunikacije, učenja novih vještina, da budu kreativni i daju doprinos boljem društvu. Ali one mogu donijeti i nove rizike, poput izlaganja problemima zaštite privatnosti, nezakonitom sadržaju, uznemiravanju, cyber maltretiranju, zlouporabi osobnih podataka ili vrbovanja u seksualne svrhe, pa čak i seksualnom zlostavljanju djece.

Ove smjernice razvijaju cjelovit pristup za reagiranje na sve potencijalne prijetnje i štete s kojima se djeca i mladi mogu susresti prilikom stjecanja digitalne pismenosti. One prepoznaju da sve relevantne interesne strane imaju ulogu u njihovoj digitalnoj otpornosti, blagostanju i zaštiti, dok istodobno imaju koristi od mogućnosti koje internet može ponuditi.

Zaštita djece i mladih zajednička je odgovornost i uloga svih relevantnih interesnih strana je osigurati održivu budućnost za sve. Kako bi se to dogodilo, kreatori politika, industrija, roditelji, skrbnici, edukatori i druge interesne strane, moraju osigurati da djeca i mladi mogu ostvariti svoj potencijal - na internetu i izvan njega.

Iako ne postoji univerzalna definicija zaštite djece na internetu, ona ima za cilj cjelovit pristup izgradnji sigurnih, prikladnih za sve uzraste, inkluzivnih i participativnih digitalnih prostora za djecu i mlade, koje karakteriziraju:

- reagiranje, potpora i samopomoć u slučaju suočavanja s prijetnjom;
- sprječavanje štete;
- dinamična ravnoteža između osiguranja zaštite i pružanja mogućnosti djeci da budu digitalni građani;
- podržavanje prava i odgovornosti i djece i društva.

Štoviše, zbog brzog napretka u tehnologiji i društvu i bezgranične prirode interneta, zaštita djece na internetu mora biti agilna i prilagodljiva kako bi bila učinkovita. Iako ove smjernice nude uvid u vodeće rizike za djecu i mlade na internetu, uključujući štetan i nezakonit sadržaj, uznemiravanje, cyber maltretiranje, zlouporabu osobnih podataka ili vrbovanje u seksualne svrhe i seksualno zlostavljanje i iskorištavanje djece, s razvitkom će se pojaviti novi izazovi tehnoloških inovacija i obično će se razlikovati od regije do regije. Međutim, s novim izazovima najbolje će se izaći na kraj u zajedničkom radu u vidu globalne zajednice, jer treba pronaći nova rješenja za te izazove.

2.2 Djeca u digitalnom svijetu

Internet je promijenio naš način života. Potpuno je integriran u živote djece i mladih, što onemogućuje zasebno razmatranje digitalnog i fizičkog svijeta. Trećina svih korisnika interneta danas su djeca i mladi, a UNICEF procjenjuje da je 71% mladih već na internetu.

Takva povezanost iznimno osnažuje. Svijet interneta omogućuje djeci i mladima prebroditi nedostatke i invaliditet, a pružio je nova mjesta za zabavu, obrazovanje, sudjelovanje i izgradnju odnosa. Digitalne platforme se danas koriste za razne aktivnosti i često su multimedijska iskustva.

Pristup i učenje korištenja i navigacije ovom tehnologijom smatra se presudnim za razvoj mladih ljudi i prvi se put koristi u ranoj dobi. Kreatori politika moraju razumjeti da djeca i mladi ljudi često počinju koristiti platforme i usluge prije nego što navrše minimalnu starosnu dob, pa obrazovanje mora započeti rano.

Djeca i mladi žele biti uključeni u razgovor i imaju dragocjenu stručnost kao 'digitalni domoroci' što se može dijeliti. Kreatori politika i stručnjaci moraju se uključiti s djecom i mladima u tekuću debatu o internetskom okruženju kako bi podržali njihova prava.

Pristup internetu

U 2019. godini više od polovine svjetske populacije koristilo je internet (53,6 posto), s procijenjenih 4,1 milijardu korisnika. Na globalnoj razini, svaki treći korisnik interneta je dijete mlađe od 18 godina[1]. U nekim zemljama s nižim dohotkom taj broj raste na otprilike svaki drugi, dok je u zemljama s višim dohotkom otprilike svaki peti korisnik dijete mlađe od 18 godina. Prema UNICEF-u, diljem svijeta 71% mladih već je na internetu[2]. Stoga su djeca i mladi sada u velikoj mjeri, trajno i dosljedno prisutni na internetu[3]. Internet služi u druge društvene, ekonomske ili političke svrhe i postao je obiteljski ili potrošački proizvod ili usluga koja je sastavni dio načina na koji obitelji, djeca i mladi žive svoj život.

U 2017. godini pristup internetu za djecu i mlade na regionalnoj razini u velikoj je mjeri povezan s razinom prihoda. Zemlje s niskim prihodima imaju tendenciju da imaju manje djece korisnika interneta od zemalja s visokim prihodima.

Djeca i mladi u većini zemalja vikendom provode više vremena na internetu nego radnim danom, a adolescenti (od 15 do 17 godina) provode najviše vremena na internetu, u prosjeku između 2.5 i 5.3 sata, u ovisnosti o zemlji.

Korištenje interneta

Među djecom i mladima najpopularniji uređaj za pristup internetu je mobilni telefon, a slijede ga stoni računari i laptopi. Djeca i mladi provode u prosjeku oko dva sata dnevno na internetu tijekom tjedna i otprilike duplo više od toga svakog dana vikenda. Neki se osjećaju trajno povezanima. Ali mnogi drugi još uvijek nemaju pristup internetu kod kuće.

1 Livingstone, S., Carr, J., and Byrne, J. (2015) *Svako treće: Zadatak za globalno upravljanje internetom u rješavanju dječjih prava.* Globalno povjerenstvo za upravljanje internetom: Paper Series. London: CIGI i Chatham House, https://www.cigionline.org/publications/one-three-internet-governance-and-childrens-rights.

2 Povjerenstvo za širokopojasni pristup, „Sigurnost djece na internetu: Smanjenje rizika od nasilja, zlostavljanja i iskorištavanja na internetu (2019)," *Povjerenstvo za širokopojasni pristup za održivi razvitak,* listopad 2019, 84, https://broadbandcommission.org/Documents/working-groups/ChildOnlineSafety_Report.pdf.

3 Livingstone, S., Carr, J., and Byrne, J. (2015) Svako treće: Upravljanje internetom i dječja prava."

U praksi, većina djece i mladih koji koriste internet, pristupaju mu putem više uređaja: Djeca i mladi koji se barem tjedno povežu ponekad koriste do tri različita uređaja da to učine. Starija djeca i djeca u bogatijim zemljama uglavnom koriste više uređaja, a dječaci koriste nešto više uređaja nego djevojčice u svim anketiranim zemljama.

Najpopularnija aktivnost - i za djevojčice i za dječake - je gledanje videoisječaka. Više od tri četvrtine djece i mladih koji koriste internet kažu da videoisječke gledaju na internetu barem jednom tjedno, bilo sami ili s drugim članovima svoje obitelji. Mnoga djeca i mladi ljudi mogu se smatrati 'aktivnim socijalizatorima' koristeći nekoliko platformi društvenih medija kao što su Facebook, Twitter, TikTok ili Instagram.

Djeca i mladi također se bave politikom putem interneta i čine da se njihov glas čuje putem blogova.

Ukupna razina sudjelovanja u igranju na internetu razlikuje se od zemlje do zemlje približno sukladno dostupnosti interneta djeci i mladim ljudima, dok se 10% do 30% djece i mladih koji se koriste internetom bave kreativnim aktivnostima na internetu svakog tjedna.

U edukacijske svrhe, mnoga djeca i mladi svih uzrasta koriste internet za izradu domaćih zadaća, ili čak da nadoknade gradivo nakon propuštenih predavanja ili potraže zdravstvene informacije na internetu svakog tjedna. Čini se da starija djeca imaju veći apetit za informacijama nego mlađa djeca.

2.3 Utjecaj tehnologije na dječje digitalno iskustvo

Internet i digitalna tehnologija mogu pružiti prilike i predstavljati rizike za djecu i mlade. Primjerice, kada djeca koriste društvene medije, imaju koristi od mnogih prilika za istraživanje, učenje, komunikaciju i razvijanje ključnih vještina. Primjerice, djeca društvene mreže vide kao platforme koje im omogućuju da istražuju osobni identitet u sigurnom okruženju. Imati odgovarajuće vještine i znati kako se baviti pitanjima vezanim uz privatnost i reputaciju važno je za mlade ljude.

"Znam da sve što objavite na internetu ostaje zauvijek i da to može utjecati na vaš život u budućnosti", dječak, 14 godina, Čile.

Međutim, konzultacije koje pokazuju da većina djece koja koristi društvene medije prije navršenih trinaest godina[11], a usluge provjere godišta uglavnom su slabe ili ih nema, mogu se suočiti s povećanom mogućnošću od rizika. I dok djeca žele naučiti digitalne vještine i postati digitalni građani, posebice vodeći računa o svojoj privatnosti, oni imaju tendenciju da razmišljaju o privatnosti u odnosu na svoje prijatelje i poznanike - „Što moji prijatelji mogu vidjeti?“ - a manje u odnosu na strance i treće strane. U kombinaciji s dječjom prirodnom znatiželjom i općenito s nižim pragom rizika, to ih može učiniti ranjivima na vrbovanje, iskorištavanje, maltretiranje ili druge vrste štetnog sadržaja ili kontakata.

11 Mreža Contectados al Sur, „Hablatam“; UNICEF, „Global Kids Online uporedno izvješće (2019).”

Raširena popularnost razmjene slika i videozapisa putem mobilnih aplikacija, a posebice korištenje platformi za strimovanje uživo od strane djece predstavlja daljnju zabrinutost u vezi s privatnošću i rizikom. Neka djeca stvaraju seksualne slike sebe, prijatelja, braće i sestara i dijele ih na internetu. Za neku, posebice stariju djecu, to se može smatrati prirodnim istraživanjem seksualnosti i seksualnog identiteta, dok za drugu, posebice mlađu djecu, često postoji prisila odrasle osobe ili drugog djeteta. Bez obzira na slučaj, rezultirajući sadržaj je u mnogim zemljama nezakonit i može izložiti djecu riziku od kaznenog gonjenja ili se može koristiti za daljnje iskorištavanje djeteta.

Slično tomu, igre na internetu omogućuju djeci da ispune svoje temeljno pravo na igru, kao i da grade mreže, provode vrijeme i upoznaju nove prijatelje i razvijaju važne vještine. Ovo uglavnom može biti pozitivno. Međutim, sve je više dokaza koji ukazuju da ukoliko se ostave bez nadzora i potpore odgovorne odrasle osobe, platforme za igranje na internetu mogu također predstavljati rizik za djecu, od poremećaja uzrokovanih igrama, financijskih rizika, prikupljanja i unovčavanja osobnih podataka djece, do cyber maltretiranja, govora mržnje, nasilja, i izlaganja neprimjerenom ponašanju ili sadržaju[12], te vrbovanja uz korištenje stvarnih, kompjutorski generiranih ili čak slika i videozapisa iz virtualne stvarnosti koji prikazuju i normaliziraju seksualno zlostavljanje i iskorištavanje djece.

Nadalje, tehnološki razvitak doveo je do pojave interneta stvari, gdje je sve veći broj i opseg uređaja u mogućnosti povezati se, komunicirati i umrežavati putem interneta. To uključuje igračke, monitore za bebe i uređaje koje pokreće vještačka inteligencija koji mogu predstavljati rizike u pogledu privatnosti i neželjenog kontakta.

2.4 Ključne prijetnje djeci na internetu

Odrasli i djeca na internetu su izloženi nizu rizika i opasnosti. Ipak, djeca su znatno ranjivija populacija. Neka djeca su također ranjivija od drugih skupina djece, primjerice djeca s invaliditetom[13] ili djeca koja su u pokretu. Kreatori politika moraju jamčiti da se sva djeca mogu razvijati i obrazovati u sigurnom digitalnom okruženju. Ideja da su djeca ranjiva i da ih treba zaštititi od svih oblika eksploatacije izložena je u UN Konvenciji o pravima djeteta.

Nekoliko područja u digitalnom okruženju pruža velike mogućnosti za djecu, ali istodobno predstavlja rizike koji mogu duboko naškoditi djeci i ugroziti njihovu dobrobit. Postoje brige, kako za odrasle, tako i za djecu, da se, primjerice, internet može koristiti za narušavanje privatnosti, širenje dezinformacija ili još gore, za omogućavanje pristupa pornografiji.

Ovdje je presudno razlikovati rizik od štete za djecu. Nije svaka aktivnost koja može nositi elemente rizika opasna i ne postaju svi rizici nužno štetni za djecu, primjerice, sexting (slanje seksi poruka) način je na koji mladi ljudi mogu istraživati seksualnost i veze, a koji nije nužno štetan.

12 UNICEF, “Global Kids Online uporedno izvješće (2019).” (UNICEF, 2019)

13 Lundy i suradnici, „DVA KLIKA NAPRIJED I JEDAN KLIK NAZAD“, Izvješće o djeci s invaliditetom u digitalnom okruženju (Vijeće Europe, listopad 2019.), https://rm.coe.int/two-clicks-forward-and-one-click-back-report-on-children-with-disabili/168098bd0f.

Slika 2. Klasifikacija prijetnji za djecu na internetu[14]

	SADRŽAJ Dijete u ulozi primatelja poruka masovne proizvodnje	**KONTAKT** Dijete u ulozi sudionika interakcije koju je inicirala odrasla osoba	**PONAŠANJE** Dijete u ulozi nasilnika/žrtve
Agresivne	Nasilan sadržaj ili sadržaj sa prikazima krvi	Uznemiravanje, uhođenje	Onlajn vršnjačko nasilje, neprijateljsko odnošenje prema vršnjacima
Seksualne	Pornografski sadržaj	Vrbovanje, seksualno iskorištavanje od strane nepoznate osobe	Seksualno uznemiravanje, "seksting"
Vrijednosne	Sadržaj koji obiluje rasizmom i govorom mržnje	Uvjeravanje na ideološkoj osnovi	Potencijalno štetan sadržaj generisan od strane korisnika
Komercijalne	Oglašavanje i plasman proizvoda	Prikupljanje i zloupotreba osobnih podataka	Kockanje, povreda autorskih prava

Izvor: EU Kids Online (Livingstone, Haddon, Görzig i Ólafsson (2011))

Dolazak digitalnog doba predstavio je nove izazove u zaštiti djece. Djeca moraju biti osposobljena za sigurnu navigaciju internetskim svijetom i ubiranje njegovih mnogih nagrada.

Kreatori politika moraju osigurati postojanje odgovarajućeg zakonodavstva, zaštitnih mjera i alata koji će omogućiti djeci da se sigurno razvijaju i uče. Ključno je da djeca budu opremljena potrebnim vještinama za prepoznavanje prijetnji i potpuno razumijevanje implikacija i suptilnosti njihovog ponašanja na internetu.

Dok su na internetu, djeca se mogu susresti s mnoštvom prijetnji od organizacija, odraslih i svojih vršnjaka.

Sadržaj i manipulacija

- Izlaganje neprikladnom ili čak kriminalnom sadržaju može dovesti djecu do ekstrema kao što su samoozljeđivanje, destruktivno i nasilno ponašanje. Izloženost takvom sadržaju može podjednako dovesti do radikalizacije ili pretplate na rasističke ili diskriminatorne ideje. Prepoznato je da se mnoga djeca ne pridržavaju starosnih ograničenja postavljenih na internet stranicama.
- Izloženost netočnim ili nepotpunim informacijama ograničava dječje razumijevanje svijeta oko sebe. Trend prilagođavanja sadržaja na temelju ponašanja korisnika može dovesti do „filtera mjehura", ograničavajući djecu u razvoju i dosezanju širokog spektra sadržaja.
- Izloženost sadržaju koji se algoritamski filtrira s namjerom manipulacije može u velikoj mjeri utjecati na djetetov razvoj, mišljenja, vrijednosti i navike. Izoliranje djece u „eho komore" ili „filtere mjehurove" sprječava ih da pristupe širokom spektru mišljenja i ideja.

14 Livingstone, S., Haddon, L., Görzig, A., i Ólafsson, K. (2011). *Rizici i sigurnost na internetu: Perspektiva europske djece.* Potpuni nalazi. LSE, London: EU Kids Online, http://eprints.lse.ac.uk/33731/.

Kontakt s odraslima ili vršnjacima

Djeca se mogu susresti sa širokim spektrom prijetnji od vršnjaka ili odraslih.

- Maltretiranje na internetu može se širiti više i brže nego izvan interneta. Ono se može dogoditi u bilo koje doba dana i noći, napadajući na taj način ranije 'sigurne prostore', i može biti anonimno.
- Djeca koja su žrtve izvan interneta, vjerojatno će biti žrtve i na internetu. To djecu s invaliditetom stavlja u veći rizik na internetu, jer istraživanja pokazuju da će djeca s invaliditetom vjerojatnije doživjeti zlostavljanje bilo koje vrste, a posebice je vjerojatno da će doživjeti seksualnu viktimizaciju. Viktimizacija može uključivati maltretiranje, uznemiravanje, isključenje i diskriminaciju na temelju stvarne ili zamišljene invalidnosti djeteta ili zbog aspekata povezanih s njegovom invalidnošću, poput načina na koji se ponaša ili govori ili opreme ili usluga koje koristi.
- Kleveta i povreda ugleda: slike i videozapisi mogu se mijenjati i dijeliti milijardama ljudi. Nepromišljeni komentari mogu biti dostupni desetljećima i svi ih mogu besplatno pogledati.
- Djeca mogu biti meta napada, vrebanja i zlostavljanja od strane prijestupnika putem interneta bilo lokalno ili s drugog kraja svijeta, koji će se često predstaviti kao netko drugi. To može poprimati nekoliko oblika, uključujući radikalizaciju ili prisiljavanje na slanje seksualno eksplicitnog sadržaja.
- Mogu biti prisiljena, prevarena ili primorana na kupovinu sa ili bez odobrenja osobe koja plaća račun.
- Neželjeno oglašavanje pokreće pitanja pristanka i prodaje podataka.

Ponašanje djeteta, koje može dovesti do posljedica

- Maltretiranje putem interneta može biti posebice uznemirujuće i štetno jer se može širiti više, s višom razinom javnosti, a sadržaj koji se širi elektroničkim putem može se ponovno pojaviti u bilo kojem trenutku, što žrtvama nasilja može otežati zatvaranje incidenta; može sadržati štetne vizualne slike ili uvrjedljive riječi; sadržaj je dostupan 24 sata dnevno; maltretiranje elektroničkim putem može se odvijati svaki dan po cijeli dan tijekom tjedna, tako da može zadirati u žrtvinu privatnost čak i na inače 'sigurnim' mjestima kao što je njihov dom; i osobnim podatcima se može manipulirati, mogu se izmijeniti vizualne slike i zatim se mogu proslijediti drugima. Štoviše, to se može uraditi anonimno. Otkrivanje osobnih podataka dovodi do rizika od fizičke štete, uključujući susrete u stvarnom životu s poznanicima s interneta, uz mogućnost fizičkog i / ili seksualnog zlostavljanja.
- Kršenje vlastitih ili tuđih prava plagijatom i postavljanjem sadržaja bez dozvole, uključujući snimanje i postavljanje neprikladnih fotografija bez dozvole.
- Kršenje tuđih autorskih prava, npr. preuzimanjem glazbe, filmova ili TV programa za koje treba platiti, jer to može biti štetno za žrtvu krađe.
- Opsesivna i pretjerana uporaba interneta i / ili igara na internetu na štetu društvenih i / ili aktivnosti na otvorenom važnih za zdravlje, izgradnju povjerenja, socijalni razvitak i opću dobrobit.
- Pokušaj povrede, uznemiravanja ili maltretiranja nekoga drugog, uključujući i lažno predstavljanje, često se predstavljajući kao drugo dijete.
- Sve češće ponašanje tinejdžera je 'sexting' (dijeljenje seksualiziranih slika ili teksta putem mobilnih telefona). Ove slike i tekst često dijele partneri u vezi ili potencijalni partneri, ali ponekad se dijeljenje završi s mnogo širom publikom. Smatra se kako je malo vjerojatno da mladi tinejdžeri adekvatno razumiju implikacije ovakvog ponašanja i potencijalne rizike koje sa sobom nosi.

2.5 Ključne štete za djecu na internetu

Prethodni odjeljak odnosi se na prijetnje s kojima se djeca mogu susresti na internetu. Ovaj odjeljak ističe štetu koja može nastati od tih prijetnji.

Štete

Prema UNICEF-ovim studijama o uporabi interneta, sljedeće kategorije se smatraju rizicima i štetama:

- Samozlostavljanje i samoozljeđivanje:
  - samoubojstveni sadržaj
  - diskriminacija
- Izloženost neprikladnim materijalima:
  - izlaganje ekstremističkom / nasilnom / krvavom sadržaju
  - ugrađeni marketing
  - kockanje na internetu
- Oko 20% djece koja su anketirana po tom pitanju reklo je kako je u proteklih godinu dana vidjelo internet stranice ili internetske rasprave o ljudima koji fizički nanose štetu ili ozljeđuju sebe.
- Radikalizacija:
  - ideološko ubjeđivanje
  - govor mržnje
- Djeca su bila sklonija prijaviti da su uznemirena govorom mržnje ili seksualnim sadržajem na internetu, da se tretiraju na štetan način na internetu ili izvan njega ili da se susreću licem u lice s osobom s kojom su se prvo upoznala na internetu.
- Seksualno zlostavljanje i iskorištavanje:
  - samostalno generirani sadržaj
  - seksualno vrbovanje
  - materijal seksualnog zlostavljanja djece (CSAM)
  - trgovina ljudima
  - seksualno iskorištavanje djece na putovanjima i u turizmu

Studija o djeci iz 2017. godine u Danskoj, Mađarskoj i Velikoj Britaniji otkrila je kako je 6% djece imalo vlastite eksplicitne slike podijeljene bez njihovog odobrenja.

U 2019. godini Internet Watch Foundation (IWF) je identificirala više od 132.000 internet stranica za koje je potvrđeno da sadrže slike i videozapise seksualnog zlostavljanja djece. Svaka internet stranica mogla je sadržati bilo što, od jedne do tisuće slika ovog zlostavljanja.

Rizici povezani s nasiljem na internetu, poput širenja golišavih fotografija bez pristanka i seksualnog cyber maltretiranja, obilježeni su nejednakom rodnom dinamikom, a djevojke su obično više pogođene rodnim pritiscima na seksualno ponašanje, a posljedice su negativnije i uzrokuju štete.

– Kršenje i zlouporaba osobnih podataka:

  • hakiranje
  • prijevara i krađa

  Mnogi su ljudi upoznati s prijevarama i hakiranjem, ali narušavanje privatnosti u vezi s djetetovim aktivnostima na internetu smatra se još jednim prekršajem. Odrasli često ugrožavaju mlade pretražujući njihove mobilne telefone i istražujući njihove aktivnosti na internetu, primjerice, izvješća djece iz Brazila pokazuju da i dječaci i djevojčice, iz različitih starosnih skupina, roditelje doživljavaju tako da više kontroliraju djevojčice kako koriste internet. Pokušaji da se to objasni često sugeriraju da su djevojke u nekim slučajevima ranjivije zbog društvenih struktura u kojima žive, posebice s obzirom na njihovu sigurnost, u kontekstu u kojem se granica između interakcije na internetu i izvan njega sve više briše.

– Cyber maltretiranje, vrebanje i uznemiravanje: Neprijateljska i nasilna aktivnost vršnjaka

  Sobe za razgovor i internet stranice društvenih mreža mogu otvoriti vrata nasilju i maltretiranju, jer se anonimni korisnici, uključujući i mlade, uključuju u agresivnu ili nasilnu komunikaciju. U sedam europskih zemalja - Belgiji, Danskoj, Irskoj, Italiji, Portugalu, Rumuniji i Velikoj Britaniji - Livingstone, Mascheroni, Ólafsson i Haddon[1] otkrili su da je 2010. godine u prosjeku 8% djece bilo žrtva cyber maltretiranja, dok je 2014. godine 12% djece bilo žrtva cyber maltretiranja.

Neophodno je naglasiti kako su ranjiva djeca često izložena većem riziku da budu žrtve cyber maltretiranja.

1 Livingstone, S., Mascheroni, G., Ólafsson, K., and Haddon, L., (2014) *Rizici i mogućnosti za djecu na internetu: usporedni nalazi EU Kids Online i Net Children Go Mobile*. London: Londonska škola ekonomije i političkih znanosti, www.eukidsonline.net i hYp://www .netchildrengomobile.eu/.

U fokusu: Povećavanje nejednakosti

U 2017. godini oko 60% djece nije bilo na internetu u afričkoj regiji, u poređenju sa samo 4% u Europi. Muških korisnika interneta ima više nego ženskih korisnika u svim svjetskim regijama, a korištenje interneta od strane djevojaka često se prati i ograničava. Širenjem širokopojasne mreže za nepovezane dijelove svijeta ta će se nejednakost znatno povećati[15].

Djeca koja se oslanjaju na mobilne telefone, a ne na računare, mogu dobiti samo drugorazredno iskustvo na internetu. Djeca koja govore manjinske jezike često ne mogu pronaći odgovarajući sadržaj na internetu, a djeca iz ruralnih područja vjerojatnije će doživjeti krađu lozinki ili novca.

15 Povjerenstvo za širokopojasni pristup, „Sigurnost djece na internetu: Smanjenje rizika od nasilja, zlostavljanja i iskorištavanja na internetu (2019)."

Istraživanja pokazuju da mnogi adolescenti diljem svijeta moraju prolaziti kroz značajne prepreke u svom sudjelovanju na internetu. Za mnoge, izazovi pristupa - loša povezanost, preveliki troškovi podataka i uređaja i nedostatak odgovarajuće opreme - ostaju ključne prepreke.

Širenjem pristupačne širokopojasne mreže u zemlje u razvitku, pojavljuje se žurna potreba za uspostavom mjera za minimalizaciju rizika i prijetnji ovoj djeci, a da im se istodobno omogući da iskoriste sve prednosti digitalnog svijeta.

U fokusu: Materijal seksualnog zlostavljanja djece (CSAM)

Razmjeri problema

Internet je transformirao opseg i prirodu proizvodnje, distribucije i dostupnosti materijala seksualnog zlostavljanja djece. Godine 2018. tehnološke kompanije sa sjedištem u Sjedinjenim Američkim Državama prijavile su više od 45 milijuna slika i videozapisa na internetu za koje se sumnja da prikazuju djecu koja su seksualno zlostavljana iz cijelog svijeta. Ovo je globalna industrija i razmjera i težina zlostavljanja rastu uprkos naporima da se to zaustavi.

Povijesno gledano, u svijetu bez interneta pronalazak materijala seksualnog zlostavljanja djece zahtijevao je od počinitelja da poduzmu značajne rizike, uz značajane troškove, kako bi dobili pristup materijalu. Zahvaljujući internetu, prijestupnici sada mogu relativno lako pristupiti ovom materijalu i upustiti se u sve rizičnije ponašanje. Kamere su manje, sve više integrirane u svaki aspekt našeg života, što čini postupak izrade materijala seksualnog zlostavljanja djece i dobijanja sadržaja od nekontaktnog zlostavljanja lakšim nego što je to ikada bilo.

Nemoguće je utvrditi točnu veličinu ili oblik ove tajne i nezakonite aktivnosti. Međutim, jasno je kako se broj nezakonitih slika koje su sada u opticaju može izbrojati u milijunima. Skoro svoj djeci koja sudjeluju u slikama kopirana je slika. Internet Watch Foundation je 2018. godine pratila koliko često su se pojavljivale slike djeteta za koje se znalo da je spašeno 2013. godine. Tijekom tri mjeseca, analitičari iz Internet Watch Foundation upratili su slike 347 puta - 5 puta svakog radnog dana.

Trenutačni pejzaž

Svaki put kad se slika djeteta koje je zlostavljano pojavi i ponovo pojavi na internetu, ili je preuzme prijestupnik, to se dijete ponovno zlostavlja. Žrtve su prisiljene živjeti s dugovječnošću i cirkulacijom ovih slika do konca svog života.

Čim se otkrije materijal koji prikazuje ili internet stranica koja sadrži seksualno zlostavljanje djece, važno je ukloniti ili blokirati sadržaj što je brže moguće. Globalna priroda interneta to otežava: prijestupnici mogu proizvoditi materijal u jednoj zemlji, a prikazivati ga u drugoj za potrošače u trećoj. Gotovo je nemoguće donijeti nacionalne naloge ili obavijesti bez sofisticirane međunarodne suradnje.

Tempo inovacija u digitalnom svijetu znači da se prijestupnički krajolik neprestano mijenja. Ključne prijetnje koje su se nedavno pojavile uključuju:

- Porast šifriranja nehotice omogućuje prijestupnicima da rade i dijele materijal putem skrivenih kanala, dok u isto vrijeme otkrivanje i provedba zakona čine još većim izazovom.
- Forumi posvećeni vrbovanju djece rastu u zaštićenim uglovima interneta, normalizirajući i potičući ovakvo ponašanje, često zahtijevajući 'novi sadržaj' kako bi se dobio pristup.
- Brzo širenje interneta omogućuje korisnicima da se povežu na internet u oblastima koje tek trebaju razviti / provesti sveobuhvatnu zaštitnu strategiju ili odgovarajuću infrastrukturu.

- Djeca koriste uređaje bez nadzora u mlađoj dobi, a seksualno ponašanje na internetu se normalizira. Broj slika koje djeca generiraju sama, svake godine raste.

U fokusu: Samostalno generirani sadržaj

Djeca i adolescenti mogu snimati kompromitirajuće slike ili videozapise. Iako ovo ponašanje samo po sebi nije nužno nezakonito i može se odvijati kao dio normalnog, zdravog seksualnog razvoja, postoje rizici da se bilo koji takav sadržaj može širiti putem interneta ili izvan njega radi nanošenja štete djeci ili da se koristi kao osnova za iznuđivanje usluga. Iako se neka djeca mogu prisiliti ili prinuditi da dijele seksualne slike, druga (posebice adolescenti) mogu samovoljno proizvoditi seksualni sadržaj. To ne znači da oni pristaju ili da su odgovorni za eksploatacijsku ili nasilnu uporabu i / ili distribuciju ovih slika.

Sexting je definiran kao „produkcija vlastitih seksualnih slika“[16] ili kao „razmjena seksualnih poruka ili slika“ i „stvaranje, dijeljenje i prosljeđivanje seksualno sugestivnih golih ili golišavih slika putem mobilnih telefona i / ili interneta”[17]. Sexting je oblik generiranog vlastitog seksualno eksplicitnog sadržaja[18], a praksa je „iznimno raznolika u smislu konteksta, značenja i namjere“[19].

Iako je sexting vjerojatno najčešći oblik generiranog vlastitog seksualno eksplicitnog sadržaja koji uključuje djecu, a često ga prave adolescenti koji pristaju na to iskustvo i koji uživaju u njemu, postoje i mnogi oblici neželjenog sextinga. To se odnosi na aspekte aktivnosti bez pristanka, poput dijeljenja ili primanja neželjenih seksualno eksplicitnih fotografija, videozapisa ili poruka, primjerice od strane poznatih ili nepoznatih osoba koje pokušavaju uspostaviti kontakt, izvršiti pritisak ili vrbovati dijete. Sexting može biti i oblik seksualnog maltretiranja, kada se na dijete vrši pritisak da pošalje sliku dječku / djevojci / vršnjaku koji je zatim distribuira vršnjačkoj mreži bez njihovog pristanka.

U fokusu: Cyber maltretiranje

Iako maltretiranje kao fenomen daleko prethodi internetu, dodane razmjere, opseg i kontinuitet maltretiranja počinjenih na internetu mogu dodatno pogoršati ono što je već uznemirujuće i često štetno iskustvo za njegove žrtve. Cyber maltretiranje definira se kao namjerna šteta koja se ponavlja nanesena uporabom računara, mobilnih telefona i drugih elektroničkih uređaja. Često se odvija paralelno s nasiljem izvan interneta koje se odvija u školi ili negdje drugdje, može imati dodatne rasističke, vjerske ili seksističke dimenzije i može predstavljati produljenje štete nanesene izvan interneta, poput hakiranja profila, širenja fotografija i videozapisa na internetu i svakodnevne prirode uvredljivih poruka i dostupnosti sadržaja. Općenito, to je socijalni problem, a ne problem kaznene prirode, koji zahtijeva cjelovit pristup koji uključuje škole, obitelji i što je ključno samu djecu u pravljenju politika za suzbijanje cyber maltretiranja.

---

16 Karen Cooper i dr., „Adolescenti i snimanje vlastitih seksualnih slika: Pregled literature, ”Računari u ljudskom ponašanju 55 (veljača 2016.): 706–16, https://doi.org/10.1016/j.chb.2015.10.003.

17 Jessica Ringrose i dr., „Kvalitativna studija o djeci, mladima i 'sextingu': Izvešće pripremljeno za NSPCC “(London, Velika Britanija: Nacionalno društvo za prevenciju okrutnosti nad djecom, 2012.), http://doi.wiley.com/10.1046/j.1365-2206.1997.00037.x.

18 UNODC, „Studija o učincima novih informacijskih tehnologija na zlostavljanje i eksploataciju djece“ (Beč: UN, 2015), https://www.unodc.org/documents/Cybercrime/Study_on_the_Effects.pdf.[3] UNODC, Studija o učincima novih informacijskih tehnologija na zlostavljanje i eksploataciju djece, str.22.

19 Cooper i dr., „Adolescenti i snimanje vlastitih seksualnih slika:”

U fokusu: Vrbovanje na internetu i seksualno iznuđivanje

S brzim napretkom tehnologije i povećanim pristupom internetu i digitalnim komunikacijama koje smo iskusili posljednjih godina, neizbježno je uslijedio i povećani rizik od kriminalnih djela na internetu usmjerenih na djecu. Među ovim novim oblicima seksualnog iskorištavanja djece na internetu su vrbovanje putem interneta i seksualno iznuđivanje djece. Vrbovanje putem interneta široko se odnosi na proces odrasle osobe koja se sprijateljila i utjecala na dijete (mlađe od 18 godina), korištenjem interneta ili drugih digitalnih tehnologija, radi kontaktne ili nekontaktne seksualne interakcije s tim djetetom. Kroz postupak vrbovanja, prijestupnik pokušava postići poštovanje djeteta kako bi održao tajnost i izbjegao otkrivanje i kažnjavanje[20]. Važno je prepoznati da postoje i slučajevi vršnjačkog zlostavljanja.

INTERPOL izvješćuje da internet olakšava vrbovanje zahvaljujući velikom broju lako dostupnih potencijalnih meta i omogućujući osobama koje vrbuju djecu da se predstave na način koji je privlačan za dijete. Seksualni prijestupnici koriste manipulaciju, prisilu i zavođenje kako bi smanjili otpor i namamili djecu da se bave seksualnom aktivnošću. Osoba koja vrbuje djecu provodi namjerni postupak identificiranja ranjive potencijalne žrtve, prikupljanja podataka o porodičnoj potpori koje dijete ima i koristi pritisak ili sram / strah za seksualno zlostavljanje djeteta. Osobe koje vrbuju djecu mogu koristiti pornografiju za odrasle i materijale za zlostavljanje ili eksploataciju djece kako bi smanjili otpor svojih potencijalnih meta, predstavljajući dječju seksualnu aktivnost kao prirodnu i normalnu. Internet je promijenio način na koji ljudi komuniciraju i redefinirao je pojam "prijatelja". Osoba koja vrbuje djecu može vrlo lako i brzo uspostaviti prijateljstvo s djetetom na internetu, što nas prisiljava na ponovnu procjenu tradicionalnih obrazovnih poruka o 'opasnim neznancima'.

Vrbovanje na internetu je prvi put formalno priznato u međunarodnom pravnom instrumentu 2007. godine Konvencijom Vijeća Europe o zaštiti djece od seksualnog iskorištavanja i seksualnog zlostavljanja (Lanzarote konvencija). Članak 23. kriminalizira „poticanje djece u seksualne svrhe“, za što je potrebno da postoji namjerni prijedlog za upoznavanje djeteta u svrhu počinjenja seksualnog prekršaja, a nakon toga slijede „materijalna djela koja vode takvom sastanku“. U mnogim slučajevima vrbovanja, djeca su seksualno zlostavljana i iskorištavana na internetu - „sastanak“ koji zahtijeva Lanzarote konvencija i mnogi postojeći nacionalni zakoni u potpunosti je virtualni - ali je, bez obzira na to, jednako štetan za dijete kao i fizički sastanak. Ključno je da se kriminalizacija vrbovanja proširi „na slučajeve kada seksualno zlostavljanje nije rezultat osobnog sastanka, već je počinjeno na internetu“[21].

Seksualno iznuđivanje[22] može se dogoditi kao obilježje vrbovanja na internetu ili kao samostalan prekršaj. Iako se seksualno iznuđivanje može dogoditi i bez postupka vrbovanja na internetu, u nekim slučajevima vrbovanje putem interneta može dovesti do seksualnog iznuđivanja[23]. Seksualno iznuđivanje se može dogoditi u kontekstu vrbovanja na internetu dok osoba koja vrbuje djecu manipulira i vrši utjecaj na dijete tijekom postupka vrbovanja putem prijetnji,

20 Međunarodni centar za nestalu i iskorištavanu djecu, „Vrbovanje djece na internetu u seksualne svrhe: Model zakonodavstva i globalna revizija, ”1. izdanje (Međunarodni centar za nestalu i iskorištavanu djecu, 2017.), https://www.icmec.org/wp-content/uploads/2017/09/Online-Grooming-of-Children_FINAL_9-18-17.pdf.

21 Lanzarote komitet, komitet stranaka Konvencije Vijeća Europe o zaštiti djece od seksualnog iskorištavanja i seksualnog zlostavljanja, Poticanje djece u seksualne svrhe putem informacijskih i komunikacijskih tehnologija (vrbovanje), mišljenje o članku 23. Lanzarote konvencije i njegova objašnjenja, 17. lipnja 2015., na *https://edoc.coe.int/en/children-s-rights/7064-lanzarote-committee-opinion-on-article-23-of-the-lanzarote-convention-and-its-explanatory-note.html* (zadnji put posjećeno 6. studenog 2019.).

22 Nacionalni centar za nestalu i iskorištavanu djecu (NCMEC), Seksualno iznuđivanje, na http://www.missingkids.com/ theissues/onlineexploitation/sextortion (zadnji put posjećeno 6. studenog 2019.).

23 Terminološke smjernice za zaštitu djece od seksualnog iskorištavanja i seksualnog zlostavljanja, Međuagencijska radna skupina za borbu protiv seksualnog iskorištavanja djece, Luksemburg, 28. siječnja 2016., D.4iii, 27-28, na http://luxembourgguidelines.org/english-version.

zastrašivanja i prisiljavanja na slanje svojih seksualnih slika (pravljenje vlastitog sadržaja)[24]. Ako žrtva odbije dati tražene seksualne usluge, dodatne intimne slike, novac ili druge pogodnosti, njegove ili njezine slike mogu biti objavljene na internetu u svrhu prouzrokovanja poniženja ili nevolje ili prisiljavanja djeteta da generira dodatni seksualno eksplicitni materijal[25].

Seksualno iznuđivanje se naziva „virtualnim seksualnim napadom" zbog sličnih emocionalnih i psiholoških učinaka na žrtve[26]. U nekim slučajevima, zlostavljanje je prouzrokovalo tolike traume da su žrtve pokušale povrijediti same sebe ili izvršiti samoubojstvo kao način izbjegavanja zlostavljanja.

Europol je primijetio kako je prikupljanje informacija za procjenu opsega seksualnog iznuđivanja koje pogađa djecu problematično i da je možda jako potcijenjeno[27]. Pored toga, nedostatak zajedničke terminologije i definicija za vrbovanje i seksualno iznuđivanje na internetu prepreke su u prikupljanju točnih podataka i razumijevanju stvarnog opsega problema na globalnoj razini.

2.6 Djeca s ranjivostima

Djeca i mladi mogu biti ranjivi iz različitih razloga. Prema istraživanju provedenom 2019. godine „digitalni životi ranjive djece rijetko dobijaju istu suptilnu i osjetljivu pažnju koju privlače problemi „u stvarnom životu'". Nadalje, u izvješću se dalje kaže da „u najboljem slučaju oni djeca i mladi dobijaju iste generičke savjete o sigurnosti na internetu kao i sva druga djeca i mladi, dok je ovdje potrebna intervencija specijaliste".

Tri su primjera specifičnih ranjivosti: djeca migranti, djeca s poremećajem iz autističnog spektra i djeca s invaliditetom), ali naravno postoje i mnogi drugi.

Djeca migranti

Djeca i mladi migrantskog podrijetla često dolaze u jednu zemlju (ili tamo već žive) s određenim skupom sociokulturnih iskustava i očekivanja. Iako se obično smatra da je tehnologija posrednik za povezivanje i sudjelovanje, rizici i mogućnosti na internetu mogu se uveliko razlikovati u različitim kontekstima. Nadalje, empirijski nalazi i istraživanja pokazuju vitalnu funkciju digitalnih medija uopće:

- Važni su za orijentaciju (prilikom putovanja u novu zemlju).
- Ona je središnja funkcija za prilagodbu i upoznavanje s društvom / kulturom zemlje u kojoj se nalaze.
- Društveni mediji mogu igrati ključnu ulogu u održavanju kontakta s obitelji i vršnjacima i u pristupu općim informacijama.

24 Terminološke smjernice za zaštitu djece od seksualnog iskorištavanja i seksualnog zlostavljanja, Međuagencijska radna skupina za borbu protiv seksualnog iskorištavanja djece, Luksemburg, 28. siječnja 2016, D.4iii, 27-28, na http://luxembourgguidelines.org/english-version.

25 Terminološke smjernice za zaštitu djece od seksualnog iskorištavanja i seksualnog zlostavljanja, Međuagencijska radna skupina za borbu protiv seksualnog iskorištavanja djece, Luksemburg, 28. siječnja 2016, D.4iii, 27-28, na http://luxembourgguidelines.org/english-version.

26 Benjamin Wittes i dr., „Seksualno iznuđivanje: Cyber sigurnost, tinejdžeri i seksualni napad iz daljine"(Institucija Brookings, 11. svibnja 2016.), https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2016/05/sextortion1-1.pdf.

27 Europol, „Seksualna prisila i iznuda putem interneta kao oblik zločina koji pogađa djecu: Perspektiva organa za provedbu zakona "(Europski centar za borbu protiv cyber kriminala, svibanj 2017.), https://www.europol.europa.eu/sites/default/files/documents/online_sexual_coercion_and_extortion_as_a_form_of_crime_affecting_children.pdf.

Uz brojne pozitivne aspekte, digitalni mediji također mogu donijeti izazove migrantima, uključujući:

- infrastrukturu - važno je razmišljati o sigurnim prostorima na internetu kako bi djeca i mladi migranti mogli imati privatnost i sigurnost;
- resurse - migranti troše većinu novca na pre-paid telefonske kartice;
- integraciju - pored pristupa tehnologiji, djeca migranti i mladi moraju dobiti i dobro digitalno obrazovanje.

Djeca s poremećajem iz spektra autizma (PSA)

Spektar autizma rezimira dvije osnovne domene u procesu dijagnostike ponašanja DSM-5:

- ograničeno i ponavljajuće ponašanje („potreba za istovjetnošću“);
- poteškoće sa socijalnim i komunikativnim ponašanjem;
- česta istodobna pojava s intelektualnim invaliditetom, jezičnim problemima i slično.

Tehnologija i internet nude beskrajne mogućnosti djeci i mladima kada uče, komuniciraju i igraju se. Međutim, uz ove prednosti postoje i mnogi rizici na koje bi djeca i mladi s poremećajem iz spektra autizma mogli biti ranjiviji:

- Internet djeci i mladima s autizmom može pružiti mogućnosti za druženje i posebna interesiranja koja možda nemaju izvan interneta.
- Društveni izazovi, poput poteškoća s razumijevanjem tuđih namjera, mogu ovu skupinu učiniti ranjivom na "prijatelje" s lošim namjerama.
- Izazovi na internetu često su povezani s osnovnim značajkama autizma: konkretne, specifične smjernice mogle bi poboljšati iskustva pojedinaca na internetu, ali osnovni izazovi ostaju.

Djeca s invaliditetom

Djeca s invaliditetom se suočavaju s rizicima na internetu na mnogo istih načina kao i djeca bez invaliditeta, ali mogu se suočiti i sa specifičnim rizicima koji se odnose na njihove invalidnosti. Djeca s invaliditetom često se suočavaju s isključenošću, stigmatizacijom i preprekama (fizičkim, ekonomskim, društvenim i u stavovima) u sudjelovanju u svojim zajednicama. Ova iskustva mogu doprinijeti djetetu s invaliditetom koje traži socijalne interakcije i prijateljstva u prostorima na internetu, što može biti pozitivno, izgraditi samopoštovanje i stvoriti mreže potpore. Međutim, može ih i izložiti većem riziku za incidente vrbovanja, podsticanja na internetu i / ili seksualnog uznemiravanja - istraživanje pokazuje da djeca koja imaju poteškoće izvan interneta i ona pogođena psihosocijalnim poteškoćama imaju povećani rizik za takve incidente[28].

Djeca koja su žrtve izvan interneta, vjerojatno će biti žrtve i na internetu. To djecu s invaliditetom stavlja u veći rizik na internetu, ali imaju i veću potrebu biti na internetu. Istraživanja pokazuju da će djeca s invaliditetom vjerojatnije doživjeti zlostavljanje bilo koje vrste[29], a posebice je vjerojatno da će doživjeti seksualnu viktimizaciju[30]. Viktimizacija može uključivati maltretiranje, uznemiravanje, isključenje i diskriminaciju na temelju djetetovog stvarnog ili prividnog invaliditeta ili aspekta povezanih s njihovom invalidnošću, poput načina na koji se ponašaju

28 Andrew Schrock i dr., „Podsticanje, uznemiravanje i problematičan sadržaj“, Berkmanov centar za internet i društvo, Univerzitet Harvard, prosinac 2008., 87, https://cyber.harvard.edu/sites/cyber.law.harvard.edu/files/ISTTF-LitReviewDraft_0.pdf.‘

29 UNICEF, „Izvješće o stanju djece u svijetu: Djeca s invaliditetom, ”2013, https://www.unicef.org/publications/files/SOWC2013_Exec_Summary_ENG_Lo_Res_24_Apr_2013.pdf.

30 Katrin Mueller-Johnson, Manuel P. Eisner i Ingrid Obsuth, „Seksualna viktimizacija mladih s fizičkim invaliditetom: Ispitivanje stopa rasprostranjenosti, rizika i zaštitnih čimbenika, ”Časopis za međuljudsko nasilje 29, br. 17. (studeni 2014.): 3180–3206, https://doi.org/10.1177/0886260514534529.

ili govore, opreme ili usluga koje koriste.

Počinitelji vrbovanja, podsticanja putem interneta i / ili seksualnog uznemiravanja djece s invaliditetom mogu biti ne samo počinitelji koji ciljaju djecu, već i oni koji ciljaju djecu s invaliditetom. Takvi počinitelji mogu biti „privrženik“ - osoba koje nemaju invaliditet a koje seksualno privlače osobe s invaliditetom (najčešće osobe s amputacijama i osobe koje koriste pomagala u kretanju), a od kojih se neki i sami pretvaraju da imaju invaliditet[31]. Radnje takvih ljudi mogu uključivati preuzimanje fotografija i videozapisa djece s invaliditetom (koje su neškodljive prirode) i / ili njihovo dijeljenje putem namjenskih foruma ili profila na društvenim mrežama. Alati za prijavljivanje na forumima i društvenim mrežama često nemaju ciljani ili odgovarajući put za rješavanje takvih radnji.

Postoje zabrinutosti da „roditeljsko dijeljenje“ (roditelji koji dijele informacije i fotografije svoje djece na internetu) može narušiti djetetovu privatnost, dovesti do maltretiranja, izazvati sramotu ili imati negativne posljedice kasnije u životu[32]. Roditelji djece s invaliditetom mogu dijeliti takve informacije u potrazi za potporom ili savjetom, stavljajući djecu s invaliditetom u veći rizik od štetnih ishoda.

Pojedina djeca s invaliditetom mogu se suočiti s poteškoćama u korištenju ili čak isključenjem iz okruženja na internetu zbog nepristupačnog dizajna (npr. aplikacije koje ne dopuštaju povećanje veličine teksta), uskraćivanja traženih pogodnosti (npr. softvera za čitanje teksta s ekrana ili prilagodljivih računarskih kontrola), ili potreba za odgovarajućom potporom (npr. podučavanje kako se koristi oprema, potpora jedan na jedan za navigaciju u društvenim interakcijama[33]).

U vezi s rizikom od ugovora ili potpisivanja uvjeta i pravila, djeca s invaliditetom su u većem riziku prihvatiti zakonske odredbe koje ponekad ni odrasli ne mogu razumjeti.

2.7 Dječja percepcija rizika na internetu

Izloženost nasilju diljem svijeta, pristup neprikladnom sadržaju, robi i uslugama; zabrinutost zbog prekomjerne uporabe; pitanja zaštite podataka i privatnosti su oni rizici koje su djeca istaknula[34].

Adolescenti iznose niz zabrinutosti u vezi s njihovim angažmanom u digitalnim tehnologijama. Ovdje se često uključuju spomenute brige o sigurnosti na internetu, poput straha od interakcije sa strancima na internetu, pristupa neprimjerenom sadržaju ili izloženosti zlonamjernom softveru ili virusima - dok se druge odnose na pouzdanost njihovog pristupa tehnologiji; upad roditelja u njihov 'privatni' život na internetu; i njihove vještine digitalne pismenosti[35].

31 Richard L Bruno, „Privrženici, glumci i ljudi koji to žele biti: Dva slučaja poremećaja vještačke invalidnosti, ”Seksualno i invaliditet 15, br. 4 (1997): 18,h ttps://link.springer.com/content/pdf/10.1023/A:1024769330761.pdf.

32 UNICEF, „Privatnost djece u doba Web 2.0 i 3.0: Izazovi i mogućnosti za politiku, ”Innocenti rad o diskusiji 2017-03 (UNICEF, Ured za istraživanje-Innocenti), pristupljeno 16. siječnja 2020, https://www .unicef-irc.org/publications/pdf/Child_privacy_challenges_opportunities.pdf.

33 Za smjernice o ovim pravima, vidi članak 9 Konvencije o pravima osoba s invaliditetom o pristupačnosti i članak 21 o slobodi izražavanja i mišljenja i pristupu informacijama.

34 Amanda Third i drugi, „Dečija prava u digitalno doba“ (Melburn: kooperativni istraživački centar Young and Well, rujan 2014.), http://www.uws.edu.au/_data/assets/pdf_file/0003/753447/Childrens-rights-in -the-digital-age.pdf.

35 Amanda Third i dr., „Mladi i na internetu: Dječje perspektive života u digitalno doba, “Prateće izvješće o stanju djece u svijetu 2017. (Sydney: Sveučilište u Zapadnom Sidneju, 2017). Izvješće je saželo stavove 490 djece uzrasta od 10 do 18 godina iz 26 različitih zemalja koja govore 24 službena jezika.

Istraživanje EU Kids Online pokazuje da se djeca na internetu u Europi najviše brinu zbog pornografije i nasilnih sadržaja. Sve u svemu, dječacima više smeta nasilje, dok se djevojčice više brinu zbog rizika povezanih s kontaktima[36]. Zabrinutost zbog rizika veća je među djecom iz zemalja s „visokom uporabom i visokim rizikom".

U Latinskoj Americi dječje konzultacije su pokazale kako su gubitak privatnosti, nasilje i uznemiravanje glavna briga[37]. Djeca prijavljuju da ih kontaktiraju ljudi koje ne poznaju - to je posebice slučaj kada igraju igre na internetu. U takvim situacijama čini se da je glavna strategija ignoriranje i / ili blokiranje takve osobe. Djevojčice se od malih nogu na društvenim mrežama suočavaju s uznemiravanjem. Uspijevaju se same izboriti s ovim oblicima nasilja, blokirajući korisnike i mijenjajući podešavanja privatnosti. Uznemiravanje dolazi od korisnika koji ponekad ne govore španjolski, ali uspijevaju im poslati slike, zatražiti prijateljstvo i komentirati njihove objave. Neki dječaci također prijavljuju da su primili takve zahtjeve.

U mnogim dijelovima svijeta djeca dobro razumiju neke od rizika s kojima se suočavaju na internetu[38]. Istraživanje je pokazalo da većina djece može razlikovati cyber maltretiranje od šale ili zadirkivanja na internetu, prepoznajući da cyber maltretiranje ima javnu dimenziju i da je stvoreno da nanese štetu[39].

36 Livingstone, S. (2014) *EU Kids Online: Otkrića, metode, preporuke.* LSE, London: EU Kids Online, https://lsedesignunit.com/EUKidsOnline/.

37 Contectados al Sur mreža, "Hablatam."

38 Od 2016. ITU provodi konzultacije s djecom i odraslim interesnim stranama u okviru zaštite djece na internetu o važnim pitanjima kao što su cyber maltretiranje, digitalna pismenost i dječje aktivnosti na internetu.

39 UNICEF, "Global Kids Online uporedno izvješće (2019)."

3. Priprema za nacionalnu strategiju zaštite djece na internetu

U procesu razvitka nacionalne strategije zaštite djece na internetu za promociju sigurnosti djece i mladih na internetu, nacionalne vlade i institucije koje donose politike trebaju identificirati najbolju praksu i stupiti u kontakt s ključnim interesnim stranama.

Sljedeći odjeljci ističu tipične aktere i interesne strane, zajedno s prikazom njihove potencijalne uloge i odgovornosti u pogledu zaštite djece na internetu.

3.1 Akteri i interesne strane

Kreatori politika mogu identificirati odgovarajuće pojedince, skupine i organizacije koji predstavljaju svakog od ovih aktera i interesnih strana u njihovoj nadležnosti. Uvažavanje svake od njihovih trenutnih, planiranih i potencijalnih aktivnosti važno je u bilo kojoj nacionalnoj koordinaciji i orkestraciji strategija zaštite djece na internetu.

Djeca i mladi

Djeca i mladi diljem svijeta pokazali su da se s velikom lakoćom mogu prilagoditi i koristiti nove tehnologije. Internet postaje sve važniji u školama i kao arena u kojoj djeca mogu raditi, igrati se i komunicirati.

Prema najnovijem izvješću ChildFund saveza, samo 18.1% intervjuirane djece misli da ljudi koji upravljaju djeluju kako bi ih zaštitili. Važno je da se kreatori politika angažiraju oko djece u vezi s tim, prepoznajući njihovo pravo da budu saslušani (čl. 12. Konvencije o pravima građana).

Kako bi mogli zaštititi djecu, kreatori politika trebaju standardizirati definiciju djeteta u svim pravnim dokumentima. Dijete treba biti definirano kao svaka osoba mlađa od 18 godina. To je sukladno članku 1. UN Konvencije o pravima djeteta (UNCRC), koji kaže da „dijete podrazumijeva svako ljudsko biće mlađe od 18 godina“. Kompanijama se ne smije dopustiti da se prema osobama mlađim od 18 godina, ali koje zakonski imaju dovoljno godina da pristanu na obradu podataka, ponašaju kao prema odraslima. Ova uska definicija nije opravdana nijednim dokazom o prekretnicama u razvoju tijekom djetinjstva. Narušava prava i ugrožava sigurnost djece.

Iako se mnoga djeca mogu činiti sigurnom u korištenju tehnologije, mnoga se osjećaju nesigurno[40] na internetu i imaju nekoliko nedoumica[41] u vezi s internetom.

Nedostatak iskustva djece i mladih u širem svijetu može ih učiniti ranjivima na niz rizika. Ona imaju pravo očekivati pomoć i zaštitu. Također je važno zapamtiti da neće sva djeca i mladi doživjeti internet ili nove tehnologije na isti način. Neka od djece s posebnim potrebama prouzročenim fizičkim ili drugim invaliditetom mogu biti posebice ranjiva u okruženju na internetu i trebat će im dodatna potpora.

Ankete su više puta pokazale da ono što odrasli misle da djeca i mladi rade na internetu i što se zapravo dešava može biti vrlo različito. Polovina sve anketirane djece je rekla da odrasli u

40 ChildFund savez, “NASILJE NAD DJECOM KAKO GA DJECA OBJAŠNJAVAJU,” Mali glasovi veliki snovi, 2019, https://childfundalliance.org/zdocs/a9357061-749f-4ebf-a1e9-b1aee81cb216/SVBD-THE_REPORT-digital.pdf.

41 Vijeće Europe, “To je naš svijet: Dječji pogledi na to kako trebaju zaštititi svoja prava u digitalnom svijetu,” Izvješće o dječjim konzultacijama (Vijeće Europe, Odjeljenje za prava djece, listopad 2017.), https://rm.coe.int/it-s-our-world-children-s-views-on-how-to-protect-their-rights-in-the-/1680765dff.

u njihovoj zemlji ne slušaju njihovo mišljenje o pitanjima koja su im važna[42]. Iz tog razloga, važno je osigurati, bez obzira na bilo kakve aranžmane na nacionalnoj razini za razvijanje politike u ovoj oblasti, da se pronađu odgovarajući mehanizmi koji omogućuju da se čuju glasovi sve djece i mladih i da se njihova konkretna iskustva korištenja tehnologija uzmu u obzir.

Roditelji, skrbnici i odgojitelji

Roditelji, skrbnici i odgojitelji najviše vremena provode s djecom. Oni bi se trebali obrazovati u digitalnoj pismenosti kako bi razumjeli okruženje na internetu i kako bi bili u stanju zaštititi djecu i naučiti ih kako da se sami zaštite.

Obrazovne institucije imaju posebnu odgovornost da podučavaju djecu o tome kako biti sigurniji na internetu, bez obzira koriste li internet u školi, kod kuće ili bilo gdje drugdje, a kreatori politika trebaju u nacionalne planove i programe uključiti digitalnu pismenost od najranijeg uzrasta (od 3 do 18 godina). To bi djeci omogućilo da se mogu zaštititi, znati svoja prava i, prema tomu, koristiti internet kao mogućnost stjecanja znanja[43].

Kreatori politika bi trebali imati na umu da će roditelji i skrbnici skoro uvijek biti prva, posljednja i najbolja linija obrane i potpore vlastitoj djeci. Ipak, što se tiče interneta, mogli bi se osjećati pomalo izgubljeno. Opet, škole mogu djelovati kao važan kanal za kontaktiranje roditelja i skrbnika, kako bi ih upoznali s rizicima i mnogim pozitivnim mogućnostima koje predstavljaju nove tehnologije. Međutim, škole ne bi trebale biti jedini način na koji se kontaktiraju roditelji i skrbnici. Važno je koristiti mnogo različitih kanala kako bi se povećala mogućnost kontaktiranja što većeg broja roditelja i skrbnika. Ovdje industrija ima značajnu ulogu u pružanju potpore svojim korisnicima ili kupcima. Roditelji i skrbnici mogu odlučiti upravljati djetetovim aktivnostima i pristupom internetu, razgovarati s djetetom o pravilnom ponašanju i korištenju tehnologija, razumjeti što dijete radi na internetu, tako da obiteljski razgovor objedinjuje iskustva na internetu i izvan interneta kao jedno.

Roditelji i skrbnici također trebaju biti dobar primjer svojoj djeci kako da koriste svoje uređaje i ponašaju se na odgovarajući način na internetu.

Kreatori politika trebaju imati na umu da se roditelji i skrbnici trebaju konzultirati kako bi dobili njihova mišljenja, iskustva i razumijevanje o zaštiti njihove djece na internetu.

Na kraju, kreatori politika zajedno s drugim javnim institucijama mogu razviti kampanje za podizanje svijesti javnosti, uključujući roditelje, skrbnike i nastavnike. Javne knjižnice, domovi zdravlja, čak i tržni centri i drugi veći maloprodajni centri mogu pružiti pristupačna mjesta za prezentaciju informacija o sigurnosti na internetu i digitalnim vještinama. Prilikom implementacije ovog zadatka, vlade bi trebale osigurati neutralnost u datim savjetima, bez ikakvih privatnih interesa, i pokrivati širok spektar pitanja u digitalnom prostoru.

Industrija

Industrija je jedna od ključnih interesnih strana u ekosustavu jer taj sektor posjeduje tehnološko znanje koje kreatori politika trebaju za rješavanje i razumijevanje problema kako bi razvili pravni

42 ChildFund savez, “Nasilje nad djecom kako ga djeca objašnjavaju.”
43 UNICEF, “Vodič kroz politike o djeci i digitalnoj povezanosti” (laboratorij za politike, podatci, istraživanje i politika, Dječji fond Ujedinjenih nacija, lipanj 2018.), https://www.unicef.org/esa/media/3141/file/PolicyLab-Guide-DigitalConnectivity-Nov.6.18-lowres.pdf.

okvir. Stoga je od suštinske važnosti da donositelji politika uključe industriju u proces razrade zakona o zaštiti djece na internetu.

Također, važno je podstaći industriju da u svoje poslovanje ugradi sigurnosni pristup već u samom dizajnu prilikom razvitka nove tehnologije. Jasno je kako bi kompanije koje razvijaju ili pružaju nove tehnološke proizvode i usluge trebale pomoći svojim korisnicima da shvate kako oni rade i kako ih sigurno i na odgovarajući način koristiti.

Industrija također ima veliku odgovornost da pomogne u promoviranju svijesti o internetu i sigurnosti, posebice djeci i njihovim roditeljima ili skrbnicima, ali i široj zajednici. Uključujući se na ovaj način, interesne strane u industriji saznat će više o brigama ostalih interesnih strana te rizicima i štetama kojima su krajnji korisnici izloženi. S tim znanjem, industrija bi mogla popraviti postojeće proizvode i usluge i prepoznati opasnosti tijekom razvitka.

Nedavni napredak u vještačkoj inteligenciji otvara put industriji da izgradi mnogo jače kontrole i ravnoteže kako bi identificirala korisnika i djeci pružila podsticajnu sredinu za pozitivno ponašanje na internetu. Ova dostignuća također mogu predstavljati nove rizike za djecu.

U nekim zemljama internetom se upravlja u okviru samoregulacije ili koregulacije. Međutim, neke zemlje razmatraju ili su implementirale zakonske i regulatorne okvire, uključujući obveze za kompanije da otkriju, blokiraju i / ili uklone štetne sadržaje za djecu s platformi ili usluga, kao i da pruže jasne puteve prijavljivanja i pristup potpori.

Istraživačka zajednica i nevladine organizacije

Unutar sveučilišta i istraživačke zajednice vrlo je vjerojatno da će biti niz akademika i znanstvenika koji imaju profesionalni interes i vrlo detaljno znanje o socijalnim i tehničkim utjecajima interneta. Oni su vrlo vrijedan resurs u smislu pomoći nacionalnim vladama i kreatorima politika da razviju strategije koje se temelje na čvrstim činjenicama i dobrim dokazima. Oni također mogu djelovati kao intelektualna protuteža poslovnim interesima koji ponekad mogu biti previše kratkoročni i komercijalni.

Isto tako, unutar zajednice nevladinih organizacija (NVO) postoji čitav niz stručnjaka i informacija koji mogu biti neprocjenjiv resurs u pružanju usluga djeci, roditeljima, njegovateljima i edukatorima koji pomažu u promociji sigurnosti na internetu i općenito, u branjenju javnog interesa.

Tijela za provedbu zakona

Žalosna je činjenica da je, koliko god tehnologija bila divna, privukla i pozornost kriminalnih i antisocijalnih elemenata. Internet je znatno povećao cirkulaciju materijala seksualnog zlostavljanja djece i drugih šteta na internetu. Seksualni predatori koristili su internet kako bi uspostavili početni kontakt s djecom, uvlačeći ih u vrlo štetne oblike kontakata, na internetu i izvan njega. Maltretiranje i drugi oblici uznemiravanja mogu mnogo naštetiti dječjim životima, a internet je pružio novi način da se to dogodi.

Iz ovih razloga, neophodno je da se zajednica za provedbu zakona potpuno angažira s bilo kakvom sveobuhvatnom strategijom koja će pomoći da internet bude sigurniji za djecu i mlade. Službenici za provedbu zakona trebaju proći odgovarajuću obuku za vođenje istraga o zločinima nad djecom i mladima povezanim s internetom. Potrebna im je odgovarajuća razina tehničkog

znanja i pristup forenzičkim ustanovama kako bi im se omogućilo da u najkraćem mogućem roku izvuku i protumače podatke dobijene s računara ili interneta.

Uz to, vrlo je važno da tijela za provedbu zakona uspostave jasne mehanizme koji će omogućiti djeci i mladima ili bilo kojem članu javnosti da prijave bilo kakve incidente ili dvojbe koje bi mogle biti u u vezi sa sigurnošću djeteta ili mlade osobe na internetu. Mnoge zemlje su, primjerice, uspostavile dežurne telefonske linije kako bi olakšale prijavljivanje materijala seksualnog zlostavljanja djece, a slični namjenski mehanizmi postoje kako bi olakšali prijavljivanje drugih vrsta problema, primjerice maltretiranje. Kreatori politika bi trebali surađivati s Međunarodnom udrugom internetskih dežurnih linija (INHOPE), pružajući im potporu u procjeni i obradi prijava materijala seksualnog zlostavljanja djece i da imaju koristi od toga što INHOPE pomaže organizacijama diljem svijeta u uspostavi dežurnih telefonskih linija gdje ih nema. Kreatori politika trebaju osigurati da postoje otvoreni kanali komunikacije između tijela za provedbu zakona i drugih interesnih strana. Tijela za provedbu zakona su primarni izvor zaplijenjenog materijala seksualnog zlostavljanja djece unutar nacionalnih granica. Treba uspostaviti postupak ispitivanja ovog materijala kako bi se utvrdilo mogu li se identificirati lokalne žrtve. Tamo gdje to nije moguće, materijal treba proslijediti INTERPOL-u radi uvrštavanja u ICSE bazu podataka. Pošto je to globalna prijetnja, kreatori politika moraju osigurati međunarodnu suradnju između agencija za provedbu zakona diljem svijeta. To bi smanjilo vrijeme formalnih procesa i omogućilo bi agentima da brže reagiraju.

Socijalne usluge

Tamo gdje su djeca ili mladi oštećeni ili zlostavljani na internetu, primjerice postavljanjem njihove neprimjerene ili nezakonite slike, vjerojatno će im trebati specijalizirana i dugoročna potpora ili savjetovanje. Također može postojati potreba za premoštavanjem usluga i restorativnih postupaka za prijestupnike, posebice za mlade prijestupnike koji su također možda bili žrtve zlostavljanja na internetu ili izvan njega. Profesionalci koji rade u socijalnim službama morat će proći odgovarajuću obuku kako bi mogli pružiti ovu vrstu potpore. Potporu treba pružiti putem kanala na internetu i izvan interneta.

Zdravstvene usluge

Zdravstvena usluga potrebna nakon svakog slučaja nasilja nad djetetom trebala bi biti obuhvaćena osnovnim planom zdravstvene zaštite na nacionalnoj razini. Zdravstvene ustanove trebale bi obvezatno prijaviti zlostavljanja. Zdravstveni djelatnici trebaju biti odgovarajuće opremljeni i obrazovani kako bi mogli pružiti potporu djeci u tom pogledu. Usluge zdravstvene zaštite trebale bi se proširiti tako da uključuju potporu za mentalno zdravlje i dobrobit djece.

Vladina ministarstva

Politika zaštite djece na internetu će spadati u nadležnost niza vladinih ministarstava i važno ih je uključiti u bilo koju uspješnu nacionalnu strategiju i akcijski plan. Ona mogu uključivati:

- unutarnje poslove,
- zdravstvo,
- obrazovanje,
- pravdu,
- digitalne / informacije,
- regulatorna tijela.

Regulatorna tijela su u najboljem položaju da doprinesu ulozi kontrolora i računovođe u suradnji s vladinim institucijama. Ovo može uključivati regulatorna tijela za zaštitu medija i podataka

Širokopojasni, mobilni i bežični mrežni operateri

Operateri mogu otkriti, blokirati i prijaviti nezakonit sadržaj u svojoj mreži i pružiti obiteljske alate, usluge i konfiguracije koje roditelji mogu koristiti u izboru načina upravljanja pristupom njihove djece. Važno je da provajderi jednako osiguraju poštovanje građanskih sloboda i privatnosti.

Dečja prava

Nezavisne institucije za ljudska prava za djecu mogu igrati presudnu ulogu u osiguravanju zaštite djece na internetu. Iako se njihovi mandati razlikuju, takve institucije često imaju funkcije:

- nadgledati utjecaj zakona, politike i prakse na zaštitu dječjih prava;
- promovirati primjenu međunarodnih standarda ljudskih prava na nacionalnoj razini;
- istraživati kršenja prava djece;
- pružati sudovima ekspertizu o pravima djece;
- osiguravati da se stavovi djece o pitanjima koja se tiču njihovih ljudskih prava čuju, uključujući razvitak relevantnog zakona i politike;
- promovirati razumijevanje i svijest javnosti o dječjim pravima; i
- preduzimati inicijative za obrazovanje i obuku o ljudskim pravima.

Važno je uključiti izravno savjetovanje s djecom, kao što je i njihovo pravo prema članku 12. UNCRC-a. Savjetodavne, istražne, funkcije za podizanje svijesti i obrazovne funkcije neovisnih institucija za ljudska prava za djecu bitne su za sprječavanje i reagiranje na štetu koju djeca mogu doživjeti na internetu. Zato bi takve institucije trebale biti u srcu razvitka sveobuhvatnog pristupa utemeljenog na pravima za jačanje pravnih, regulatornih i političkih okvira koji reguliraju zaštitu djece na internetu, uključujući izaravne konzultacije s djecom, kao što je i njihovo pravo iz čl. 12 UNCRC.

U novije vrijeme bilo je i primjera da jurisdikcije uvode ili razmatraju uvođenje državnih agencija s određenim mandatom da podržavaju prava djeteta na internetu, uključujući njihovu zaštitu od nasilja ili štete. Tamo gdje takve agencije postoje, one bi također trebale biti usko povezane s naporima da se ojača odgovor na zaštitu djece na internetu na nacionalnoj razini.

3.2 Postojeći odgovori za zaštitu djece na internetu

Razvijeno je nekoliko inicijativa kako bi se djelovalo na nacionalnoj i međunarodnoj razini suočavajući se sa sve većim značajem IKT-a u životima djece diljem svijeta i inherentnim rizicima za najmlađe u našim društvima.

Nacionalni modeli

Na nacionalnoj razini, treba naglasiti nekoliko zakona koji pokrivaju važne aspekte sveobuhvatnog okvira za zaštitu djece na internetu. Oni uključuju, ali se ne ograničavaju na:

- Direktivu o audiovizualnim medijskim uslugama (AVMSD) (revidirano 2018., EU),
- Opću uredbu o zaštiti podataka (GDPR) (2018, EU).

Došlo je do inovativnog razvitka u regulatornom i institucionalnom odgovoru država članica na prijetnje sigurnosti i dobrobiti djece na internetu. Ne postoji jedinstveni način da se odgovori na materijal seksualnog zlostavljanja djece, cyber maltretiranje i druge štete na koje djeca nailaze na internetu, ali primjetno je kako je u posljednjih nekoliko godina bilo novih pristupa:

Kodeks dizajna prilagođen uzrastu (2019, Velika Britanija)

Početkom 2019. godine Ured povjerenika za informacije objavio je prijedloge za svoj „Kodeks za dizajniranje prilagođeno uzrastu“ radi unapređenja zaštite djece na internetu. Predloženi Kodeks se fokusirao na najbolje interese za djecu, kako je izloženo u UNCRC, i u njemu je iznijeto nekoliko očekivanja za industriju. Ona uključuju jake mjere provjere starosti, usluge određivanja lokacije za djecu isključene u početnim podešavanjima, industrija da prikuplja i zadržava samo minimalnu količinu osobnih podataka djece, da proizvodi budu sigurni po samom dizajnu i da objašnjenja odgovaraju uzrastu i da su dostupna.

Zakon o štetnim digitalnim komunikacijama (revidiran 2017., Novi Zeland)

Zakonom iz 2015. godine cyber zlostavljanje je okarakterizirano kao specifično kazneno djelo i fokusira se na širok raspon šteta, od cyber maltretiranja do pornografije iz osvete. Cilj mu je obeshrabriti, spriječiti i umanjiti štetnu digitalnu komunikaciju, čineći nezakonitim postavljanje digitalne komunikacije s namjerom da se izazove ozbiljna emocionalna uznemirenost kod druge osobe, i postavlja niz od deset načela komunikacije. Zakom omogućuje korisnicima da se žale neovisnoj organizaciji ako su ova načela prekršena ili se primjenjuju na sudske naloge protiv autora ili domaćina komunikacije ako problem nije riješen.

Povjerenik eSafety (2015, Australija)

Povjerenik eSafety je prva vladina agencija na svijetu koja se posebice bavi sigurnošću na internetu. Utemljena 2015. godine, eSafety ima zakonsku ulogu da vodi, koordinira, obrazuje i savjetuje o pitanjima sigurnosti na internetu kako bi osigurala da svi Australci imaju sigurna i pozitivna iskustva na internetu, puna mogućnosti. eSafety upravlja istražnim programima koji se fokusiraju na čitav niz šteta, uključujući ozbiljno cyber maltretiranje djece, zlostavljanje utemeljeno na slikama i zabranjeni sadržaj. Ovlaštena je istraživati i poduzimati mjere radi rješavanja žalbi ili prijava koje uključuju ovakve vrste šteta - uključujući, u nekim slučajevima, ovlast za izdavanje upozorenja pojedincima i pružateljima usluga na internetu za uklanjanje materijala. Uz svoje istražne ovlasti, eSafety usvaja čitav pristup zajednice koji se oslanja na socijalne, kulturne i tehnološke inicijative i intervencije. Njezini preventivni, zaštitni i proaktivni napori pružaju sveobuhvatan pristup sigurnosti na internetu.

Međunarodni modeli

Na međunarodnoj i transnacionalnoj razini različite interesne strane izdale su preporuke i standarde. Ove se smjernice nadovezuju na rad na temelju sljedećeg:

Smjernice u vezi s primjenom Fakultativnog protokola uz Konvenciju o pravima djeteta koji se odnosi na prodaju djece, dječiju prostituciju i dječiju pornografiju.

Smjernice Vijeća Europe za poštovanje, zaštitu i ispunjavanje prava djeteta u digitalnom okruženju[44].

44 Vijeće Europe (2020), Digitalno okruženje,https://www.coe.int/en/web/children/the-digital-environment. Smjernice Vijeća Europe za poštovanje, zaštitu i ispunjavanje prava djeteta u digitalnom okruženju prvi su takav set standarda koje je usvojilo međuvladino tijelo (CM / Rec, 2018).

Smjernice su upućene svim državama članicama Vijeća Europe, u svrhu pomoći državama članicama i drugim relevantnim interesnim stranama u njihovim naporima da usvoje sveobuhvatan, strateški pristup maksimalno poštujući u cijelom opsegu čitav spektar dječjih prava u digitalnom okruženju. Među mogim pokrivenim temama su zaštita osobnih podataka, pružanje sadržaja za djecu prilagođenog njihovim razvojnim kapacitetima, linije za pomoć i dežurne telefonske linije, ranjivost i otpornost, kao i uloga i odgovornosti poslovnih poduzeća. Pored toga, smjernice pozivaju države da uključe mišljenja djece u svoj rad, uključujući i u procese donošenja odluka, kako bi osigurale da se nacionalne politike na odgovarajući način bave razvitkom u digitalnom okruženju. Smjernice su trenutačno dostupne na 19 jezika. Pratit će ih verzija dokumenta prilagođena djeci, kao i Priručnik za kreatore politika, koji će pružiti konkretne mjere o načinu primjene smjernica.

Vijeće Europe - Lanzarote konvencija

Konvencija Vijeća Europe o zaštiti djece od seksualnog iskorištavanja i seksualnog zlostavljanja (Lanzarote konvencija), koja zahtijeva od država da pruže cjelovit odgovor na seksualno nasilje nad djecom, putem „pristupa 4P“: prevencija (Prevention), zaštita (Protection), kazneno gonjenje (Prosecution) i promocija (Promotion) nacionalne i međunarodne suradnje. Funkcioniranje Konvencije u vezi s digitalnim okruženjem pojasnio je Komitet strana potpisnica Konvencije o zaštiti djece od seksualnog iskorištavanja i seksualnog zlostavljanja ("Lanzarote komitet"), usvajanjem niza dokumenata. To su: Mišljenje o dječjim seksualno sugestivnim ili eksplicitnim slikama i / ili videozapisima koje generiraju, dijele i primaju djeca (6. lipnja 2019.); Interpretativno mišljenje o primjenjivosti Lanzarote konvencije na seksualna kaznena djela nad djecom potpomognuta korištenjem IKT-a (12. svibnja 2017.); Deklaracija o internet adresama koje oglašavaju materijale ili slike seksualnog zlostavljanja djece ili bilo koja druga kaznena djela utvrđena sukladno Lanzarote konvenciji (16. lipnja 2016.); i Mišljenje o članku 23. Lanzarote konvencije - Poticanje djece u seksualne svrhe putem informacijskih i komunikacijskih tehnologija (Vrbovanje). Lanzarote komitet provodi nadzor nad provedbom Konvencije: njegov drugi tematski nadzorni krug komiteta usredotočen je na zaštitu djece od seksualnog iskorištavanja i seksualnog zlostavljanja korištenjem IKT-a: izvješće bit će objavljeno u nadzornom krugu 2020. godine. Od 2019. godine postoji 46 država potpisnica Konvencije, uključujući Tunis - prvu državu koja nije članica, a koja se pridružila.

Daljnje smjernice Vijeća Europe

Daljnji standardi i alati Vijeća Europe doprinose kolektivnoj pravnoj stečevini za sveobuhvatan okvir usmjeren na sve interesne strane. Konvencija o cyber kriminalu Vijeća Europe sadrži obveze država potpisnica da kriminaliziraju niz kaznenih djela povezanih s materijalom seksualnog zlostavljanja djece: trenutačno je ratificirana od strane 64 države. Vijeće Europe fokusira se, između ostalog, na pružanje mogućnosti djeci i onima u njihovoj blizini da se sigurno kreću digitalnom sferom. Ovo se promovira putem obrazovnih alata, uključujući potpuno revidirani Priručnik za pismenost na internetu (2017), Priručnik za obrazovanje o digitalnom građanstvu (2019) i priručnike namijenjene roditeljima (Roditeljstvo u digitalnom dobu - Smjernice za roditelje za zaštitu djece od seksualnog iskorištavanja i seksualnog zlostavljanja na internetu (2017); Digitalno državljanstvo ... i vaše dijete - Što svaki roditelj treba znati i raditi (2019). Najzad, Vijeće Europe je poduzelo konzultativno istraživanje s djecom u vezi s njihovim pravima u digitalnom okruženju - To je naš svijet: Dječji pogledi na to kako da zaštite svoja prava u digitalnom okruženju (2017.) i provelo neka od prvih konzultativnih istraživanja usredotočenih na iskustva djece s invaliditetom u digitalnom okruženju - Dva klika naprijed i jedan natrag: Izvješće o djeci s invaliditetom u digitalnom okruženju (2019).

Izvješće o sigurnosti djece na internetu

Sigurnost djece na internetu: Smanjenje rizika od nasilja, zlostavljanja i eksploatacije na internetu + Univerzalna deklaracija[45] o sigurnosti djece na internetu.

Preporuke OECD-a o zaštiti djece na internetu (2012 / Pregled 2019-2020) Ostale nacionalne i transnacionalne inicijative treba dalje istaći kao potporu međunarodnoj suradnji, kao i nacionalnim naporima da se uspostave strategije zaštite djece na internetu. To su primjerice:

Međunarodna baza podataka o seksualnom iskorištavanju djece

Pod upravom INTERPOL-a, međunarodna baza podataka o seksualnom iskorištavanju djece (ICSE DB) moćno je obavještajno i istražno sredstvo koje omogućuje specijaliziranim istražiteljima da dijele podatke s kolegama diljem svijeta. Dostupna putem INTERPOL-ovog sigurnog globalnog policijskog komunikacijskog sustava (poznatog kao I-247), ICSE DB koristi sofisticirani softver za usporedbu slika kako bi uspostavila veze između žrtava, nasilnika i mjesta. ICSE DB omogućuje certificiranim korisnicima u zemljama članicama pristup bazi podataka u stvarnom vremenu - istraživanje postojećeg fonda, učitavanje novih podataka, trijažu i sortiranje materijala, uklanjanje konfliktnog materijala, analiziranje i komunikaciju s drugim stručnjacima diljem svijeta kao odgovor na upite u vezi s istragama o seksualnom iskorištavanju djece.

Globalni savez WeProtect

Globalni savez WePROTECT (WPGA) je globalni pokret koji okuplja utjecaj, stručnost i resurse potrebne za transformaciju načina na koji se seksualno iskorištavanje djece na internetu (OESS) rješava diljem svijeta. To je partnerstvo vlada, globalnih tehnoloških kompanija i organizacija civilnog društva. Njegova priroda od više interesnih strana jedinstvena je u ovom polju. Vizija Globalnog saveza WePROTECT je da identificira i zaštiti više žrtava, da se uhvati više počinitelja i zaustavi seksualno iskorištavanje djece na internetu.

Globalni savez WeProtect sastoji se od niza komponenata, konkretno Modela nacionalnog odgovora i Globalnog strateškog odgovora. Dodatni detalji mogu se naći u Dodatku 3.

Indeks sigurnosti djece na internetu 2020

Indeks sigurnosti djece na internetu DQ Institute 2020 (COSI) prva je svjetska analitička platforma u stvarnom vremenu koja pomaže zemljama da bolje prate status sigurnosti svoje djece na internetu.

COSI se temelji na šest stubova koji čine COSI okvir. Prvi i drugi stub, cyber rizici i disciplinirana digitalna uporaba, odnose se na mudru uporabu digitalne tehnologije. Treći i četvrti stub, digitalna kompetencija i usmjeravanje i obrazovanje, povezani su s pružanjem mogućnosti. Posljednja dva stuba odnose se na infrastrukturu, to su stubovi socijalne infrastrukture i povezanosti.

45 Povjerenstvo za širokopojasni pristup za održivi razvitak (2019.), Stanje širokopojasne mreže 2019.: Širokopojasna mreža kao temelj za održivi razvitak, https://www.itu.int/dms_pub/itu-s/opb/pol/S-POL-BROADBAND.20-2019-PDF-E.pdf.

3.3 Primjeri odgovora na štete na internetu

Postoji niz primjera odgovora na štete na internetu u Dodatku 4. Ovi primjeri obuhvaćaju obrazovne odgovore, zakonodavstvo i utvrđivanje štete na internetu.

3.4 Prednosti nacionalne strategije zaštite djece na internetu

Usklađivanje zakona

Usvajanje odgovarajućih zakona od strane svih zemalja protiv zlouporabe IKT-a u kriminalne ili druge svrhe ključno je za postizanje globalne cyber sigurnosti. Budući da prijetnje mogu poticati od bilo kuda diljem svijeta, izazovi su sami po sebi međunarodnog opsega i zahtijevaju međunarodnu suradnju, istražnu pomoć i zajedničke materijalne i proceduralne odredbe. Stoga je važno da države usklade svoje pravne okvire za borbu protiv cyber kriminala, zaštite djecu na internetu i olakšaju međunarodnu suradnju[46].

Razvitak odgovarajućeg nacionalnog zakonodavstva, srodnog pravnog okvira za cyber kriminal, i unutar ovog pristupa, usklađivanje na međunarodnoj razini, ključni je korak ka uspjehu bilo koje nacionalne strategije za zaštitu djece na internetu. To prije svega zahtijeva potrebne materijalno-pravne odredbe za kriminalizaciju djela poput računarske prijevare, nezakonitog pristupa, uplitanja u podatke, kršenja autorskih prava i materijala seksualnog zlostavljanja djece, istodobno vodeći računa da djeca ne budu neprimjereno kriminalizirana. Činjenica da u kaznenom zakonu postoje odredbe koje se primjenjuju na slična djela počinjena u stvarnom svijetu ne znači da se one mogu primijeniti i na djela počinjena putem interneta. Stoga je temeljna analiza važećih nacionalnih zakona vitalna kako bi se identificirali svi mogući nedostatci. Sljedeći korak bio bi utvrđivanje i definiranje zakonodavnog jezika i referentnog materijala koji mogu pomoći zemljama u uspostavi usklađenih zakona o cyber kriminalu i proceduralnih pravila. Takve praktične instrumente države mogu koristiti za razradu pravnog okvira za cyber sigurnost i srodnih zakona. ITU surađuje s državama članicama i relevantnim interesnim stranama u ovom smjeru i uveliko doprinosi napretku globalnog usklađivanja zakona o cyber kriminalu.

S obzirom na brz tempo tehnoloških inovacija, samoregulacija i koregulacija su predloženi kao potencijalna rješenja za zastarjelost postojećih propisa i dugotrajan zakonodavni postupak. Međutim, kako bi bili učinkoviti, regulatorna tijela / kreatori politika moraju jasno definirati određene ciljeve i izazove na polju zaštite djece na internetu, uspostaviti jasan postupak pregleda i metodologiju za procjenu učinkovitosti samoregulacije i koregulacije, a u slučaju da samoregulacija i koregulacija ne uspijevaju odgovoriti na identificirane izazove, pokrenuti formalni zakonodavni postupak za rješavanje tih izazova. Također, uspješne mjere samoregulacije mogu se postupno usvajati u formalni zakon u okviru zakonodavnog procesa kako bi postale pravna zabrana i spriječile povlačenje ili prestanak pridržavanja određenih inicijativa samoregulacije.

46 Povjerenstvo za širokopojasni pristup za održivi razvitak (2019.)

Koordinacija

Vjerojatno je da kod niza aktera i interesnih strana postoji čitav niz postojećih aktivnosti i radnji koje za cilj imaju zaštitu djece na internetu, ali koje su se odvijale izolirano. Njihovo razumijevanje je važno za uvažavanje postojećih napora u razvitku nacionalne strategije zaštite djece na internetu. Strategija će koordinirati i usmjeravati napore kroz orkestraciju postojećih i novih aktivnosti.

4. Preporuke za okvire i implementaciju

Vlade se moraju baviti svim vrstama manifestacija nasilja nad djecom u digitalnom okruženju. Međutim, poduzete mjere radi zaštite djece u digitalnom okruženju ne bi trebale neopravdano ograničavati ostvarivanje drugih prava, kao što su pravo na slobodu izražavanja, pravo na pristup informacijama ili pravo na slobodu udruživanja. Umjesto sputavanja dječje prirodne znatiželje i osjećaja za inovativnost iz straha od susreta s rizicima na internetu, ključno bi bilo iskoristiti dječju snalažljivost i poboljšati njihovu otpornost dok istražuju potencijal digitalnog okruženja.

U mnogim slučajevima nasilje nad djecom čine druga djeca. U takvim situacijama vlade bi trebale što je više moguće slijediti restorativne pristupe koji popravljaju nanesenu štetu, istodobno sprečavajući kriminalizaciju djece. Vlade bi trebale promovirati uporabu IKT-a u prevenciji i rješavanju nasilja, poput razvitka tehnologija i resursa za djecu da pristupe informacijama, blokiraju štetni materijal i prijave slučajeve nasilja kada se pojave[47].

Kako bi se suočile s globalnom situacijom sigurnosti djece na internetu, vlade moraju olakšati komunikaciju između svojih odgovarajućih tijela i otvoreno surađivati na uklanjanju štete za djecu na internetu.

4.1 Okvirne preporuke

4.1.1 Pravni okvir

Vlade bi trebale pregledati i, gdje je potrebno, ažurirati njihove pravne okvire kako bi podržale potpuno ostvarivanje prava djeteta u digitalnom okruženju. Sveobuhvatan pravni okvir trebao bi se baviti preventivnim mjerama; zabranom svih oblika nasilja nad djecom u digitalnom okruženju; pružanjem učinkovitih lijekova, oporavkom i reintegracijom radi rješavanja problema kršenja dječjih prava; uspostavom mehanizama savjetovanja, prijavljivanja i pritužbi osjetljivih na djecu; i uspostavom mehanizama odgovornosti u borbi protiv nekažnjivosti[48].

Kad god je to moguće, zakonodavstvo treba biti tehnološki neutralno, tako da njegova primjenjivost neće biti narušena budućim tehnološkim razvitkom[49].

Učinkovita primjena zakona zahtijeva od vlada da uspostave dopunske mjere, uključujući inicijative za podizanje svijesti i socijalnu mobilizaciju, obrazovne napore i kampanje, te jačanje kapaciteta profesionalaca koji rade s djecom i za djecu.

U razvitku odgovarajućeg zakona, također je važno imati na umu da djeca nisu homogena skupina. Možda će biti potrebni različiti odgovori za djecu različitih starosnih skupina, kao i djecu koja imaju specifične potrebe ili koja su pod povećanim rizikom da budu oštećena u digitalnom okruženju ili putem njega.

47 Specijalni predstavnik generalnog tajnika za borbu protiv nasilja nad djecom, *Godišnje izvješće specijalnog predstavnika glavnog tajnika za borbu protiv nasilja nad djecom Vijeću za ljudska prava,* A/ HRC/31/20 (siječanj 2016), para. 103 i 104.

48 Specijalni predstavnik glavnog tajnika za borbu protiv nasilja nad djecom, *Oslobađanje dječjeg potencijala i smanjenje rizika: IKT, internet i nasilje nad djecom, 2014. (Njujork:* Ujedinjeni narodi), str. 55.

49 Specijalni predstavnik glavnog tajnika za borbu protiv nasilja nad djecom, *Oslobađanje dječjeg potencijala i smanjenje rizika: IKT, internet i nasilje nad djecom, 2014. (Njujork:* Ujedinjeni narodi), str. 64.

Vlade bi trebale stvoriti jasno i predvidljivo pravno i regulatorno okruženje koje podržava poduzeća i ostale treće strane da ispune svoje odgovornosti u zaštiti dječjih prava tijekom svog poslovanja, u svojoj državi i u inozemstvu[50].

Sljedeći aspekti bit će korisni za kreatore politika u pregledu opsega bilo kojeg pravnog okvira i pružanju sljedećeg:

- vrbovanje ili drugi oblici navođenja na daljinu, iznude ili prisile djece na neprimjeren seksualni kontakt ili seksualnu aktivnost;
- osiguravanje posjedovanja, proizvodnje i distribucije materijala seksualnog zlostavljanja djece, bez obzira na namjeru distribucije;
- uznemiravanje, maltretiranje, zlostavljanje ili govor mržnje na internetu;
- teroristički materijal na internetu;
- cyber sigurnost;
- razmišljanje da je ono što je nezakonito izvan interneta jednako nezakonito i na internetu.

4.1.2 Politički i institucionalni okviri

Jamstvo ostvarivanja prava djece u digitalnom okruženju zahtijeva od vlada da uspostave ravnotežu između maksimalne koristi od dječje uporabe IKT uz minimum rizika povezanih s njima. To se može postići uključivanjem mjera za zaštitu djece na internetu u nacionalne planove za širokopojasnu mrežu[51] i razvijanjem posebne višestrane strategije zaštite djece na internetu. Takav dnevni red trebao bi biti u potpunosti integriran sa svim postojećim političkim okvirima koji su važni za dječja prava ili dječju zaštitu, a pored toga trebalo bi dopuniti nacionalne politike dječje zaštite nudeći poseban okvir za sve rizike i potencijalne štete za djecu s ciljem stvaranja sigurne digitalne okoline[52] uključivog i osnažujućeg karaktera.

Vlade bi trebale uspostaviti nacionalni koordinacijski okvir s jasnim mandatom i dovoljnim ovlastima za koordinaciju svih aktivnosti vezanih uz dječja prava i digitalne medije i IKT na međusektorskim, nacionalnim, regionalnim i lokalnim razinama. Vlade bi trebale uključiti vremenski ograničene ciljeve i transparentan proces za procjenu i praćenje napretka i moraju osigurati da se na raspolaganje stave neophodni ljudski, tehnički i financijski resursi za učinkovito djelovanje ovog okvira[53].

Vlade bi trebale uspostaviti platformu s više interesnih strana za usmjeravanje razvitka, primjene i praćenja nacionalnog digitalnog programa rada za djecu. Takva platforma trebala bi okupiti predstavnike najvažnijih korisnika, uključujući: djecu i mlade; udruge roditelja / skrbnika; odgovarajuće vladine sektore; sektor obrazovanja, pravosuđa, zdravstva i socijalne skrbi; nacionalne institucije za zaštitu ljudskih prava i odgovarajuća regulatorna tijela; civilno društvo; industriju; akademiju; i odgovarajuće profesionalne udruge.

50 UN Komitet za prava djeteta, *Opći komentar br. 16, para.* 53.

51 Stanje širokopojasne mreže 2019, Preporuka 5.6, stranica 78. https://www.itu.int/dms_pub/itu-s/opb/ pol/S-POL-BROADBAND.20-2019-PDF-E.pdf.

52 Za primjere odredbi o zaštiti djece u nacionalnim planovima za širokopojasnu mrežu pogledajte poglavlje 10 Izvješća o sigurnosti djece na internetu.

53 Specijalni predstavnik glavnog tajnika za borbu protiv nasilja nad djecom, *Godišnje izvješće specijalnog predstavnika glavnog tajnika za borbu protiv nasilja nad djecom* (prosinac 2014.) A/HRC/28/55 i *Oslobađanje dječjeg potencijala i smanjenje rizika*: *IKT, internet i nasilje nad djecom, 2014. (Njujork:* Ujedinjeni narodi), para. 88.

4.1.3 Regulatorni okvir

Vlade su odgovorne za kršenja dječjih prava koja su u cjelini ili djelimično prouzrokovana od strane poslovnih preduzeća, ako nisu poduzela potrebne, odgovarajuće i razumne mjere za sprječavanje i otklanjanje takvih povreda ili su na drugi način sudjelovale ili tolerirale kršenja[54].

Vodeća načela o poslovanju i ljudskim pravima predviđaju da bi korporacije trebale osigurati mehanizme pravnih lijekova i žalbi koji su legitimni, dostupni, predvidljivi, nepristrasni, kompatibilni s pravima, transparentni, utemeljeni na dijalogu i angažiranju i koji su izvor kontinuiranog učenja. Mehanizmi za žalbe koje uspostavljaju poslovna poduzeća mogu pružiti fleksibilna i pravodobna alternativna rješenja i ponekad bi moglo biti u najboljem interesu djeteta da se putem njih riješe brige zbog ponašanja kompanije. U svim slučajevima pristup sudovima ili sudskoj reviziji upravnih lijekova i drugih postupaka[55] bi trebao biti dostupan. Treba razmotriti mehanizme koji stvaraju sigurne usluge prilagođene uzrastu za djecu kako bi korisnici mogli prijaviti svoju zabrinutost.

Bez obzira na postojanje internih mehanizama za žalbe, vlade bi trebale uspostaviti mehanizme praćenja za istrage i ispravke kršenja dječjih prava, s ciljem povećanja odgovornosti IKT i drugih relevantnih kompanija, kao i povećanja odgovornosti regulatornih agencija za razvitak standarda relevantnih za dječja prava i IKT[56]. Ovo je posebice važno jer su drugi pravni lijekovi koji su dostupni onima na koje korporativno djelovanje nepovoljno utječe - poput parnica i drugih pravnih sredstava - često kompliciran i skupi[57].

UN Komitet za prava djeteta naglasio je potencijalnu ulogu nacionalnih institucija za ljudska prava u ovom području, ističući kako bi mogle imati ulogu primanja, istrage i posredovanja u žalbama na kršenja prava od strane industrijskih subjekata; provedbe javnih istraga o zlouporabama velikih razmjera; i poduzimanja zakonodavnih revizija kako bi se osiguralo poštovanje Konvencije o pravima djeteta. Komitet je naznačio da bi, po potrebi, „države trebale proširiti zakonodavni mandat nacionalnih institucija za ljudska prava kako bi se prilagodile dječjim pravima i poslovanju“. Posebice je važno da bilo koji mehanizam za žalbe bude osjetljiv na djecu, osigura privatnost i zaštitu žrtava te da poduzme aktivnosti nadgledanja, praćenja i provjere za djecu koja su žrtve.

Primjer područja u kojem bi nacionalna institucija za ljudska prava ili drugo regulatorno tijelo mogli djeci pružiti djelotvoran pravni lijek su slučajevi cyber maltretiranja. Interni pravni lijekovi i mehanizmi za žalbe ponekad se pokažu nedjelotvornima u takvim slučajevima, iako je sadržaj uznemiravajući i štetan, nacionalno zakonodavstvo često ga ne rješava i nema jasne osnove za zahtjev za njegovo uklanjanje od strane vlasnika sadržaja. Davanjem ovlasti javnim vlastima da primaju žalbe u vezi sa slučajevima cyber maltretiranja i da interveniraju kod vlasnika sadržaja kako bi se uklonio odgovarajući materijal bio bi važan vid zaštite za djecu[58]. To bi imalo

54 UN Komitet za prava djeteta, *Opći komentar br. 16, par.* 28.
55 Izvješće specijalnog predstavnika glavnog tajnika za pitanje ljudskih prava i transnacionalnih korporacija i ostalih poslova, A/HRC/17/31 (2011), par. 71.
56 UN Komitet za prava djeteta, *Izvješće o danu opće rasprave 2014., par.* 96.
57 Izvješće specijalnog izvjestitelja o promociji i zaštiti prava na slobodu mišljenja i izražavanja, A/HRC/32/38 (2016), par. 71.
58 Bertrand de Crombrugghe, “Izvješće Vijeća za ljudska prava o njegovom trideset prvom zasjedanju” (UN Vijeće za ljudska prava, 2016).

prednosti brzog reagiranja - što je od presudne važnosti u kontekstu cyber maltretiranja - i također jasan pravni temelj za rješavanje problema uklanjanja materijala cyber maltretiranja.

Prilikom oblikovanja svog pristupa regulaciji digitalnog okruženja, vlade također moraju biti svjesne utjecaja takvih propisa na uživanje svih ljudskih prava, uključujući slobodu izražavanja[59].

Vlade bi trebale obavezati poduzeća da izvrše detaljnu analizu prava djeteta. Ovo bi osiguralo da poslovna poduzeća identificiraju, spriječe i ublaže njihov utjecaj na dječja prava, uključujući i u njihovim poslovnim odnosima i u globalnim operacijama[60].

Pored toga, vlade bi trebale razmotriti dopunske mjere kao što je osiguravanje da industrijski subjekti čije aktivnosti mogu imati utjecaja na dječja prava u digitalnom okruženju moraju biti sukladna najvišim standardima u pogledu sprječavanja i reagiranja na potencijalna kršenja prava kako bi se kvalificirali za financiranje ili sklapanje ugovora.

4.2 Preporuke za implementaciju

Vlade bi trebale osigurati pristup učinkovitim pravnim lijekovima za djecu koja su žrtve kršenja prava, uključujući i pomoć u traženju brze i odgovarajuće nadoknade za pretrpljenu štetu, kompenzacijom po potrebi. Vlade bi također trebale pružiti adekvatnu potporu i pomoć djeci koja su žrtve kršenja prava koja se odnose na digitalne medije i IKT, uključujući sveobuhvatne usluge kako bi se djetetu osigurao puni oporavak i reintegracija i spriječila ponovna viktimizacija djece žrtava[61].

Sigurni i lako dostupni mehanizmi savjetovanja, izvještavanja i podnošenja žalbi za djecu, poput telefonskih linija za pomoć, trebali bi biti uspostavljeni zakonom i trebali bi biti dio nacionalnog sustava dječje zaštite. Važno je osigurati da su ove usluge povezane s bilo kojim regulatornim službama kako bi se što više pojednostavila interakcija djeteta s institucionalnim tijelima u vremenu u kojem možda proživljava nevolju. Telefonske linije za pomoć su posebice dragocjene u pogledu visokoosjetljivih pitanja, poput seksualnog zlostavljanja, o kojim je možda djeci teško pričati s vršnjacima, roditeljima, skrbnicima ili nastavnicima. Telefonske linije za pomoć također igraju ključnu ulogu u usmjeravanju djece na usluge kao što su pravne usluge, sigurne kuće, tijela za provedbu zakona ili rehabilitacija[62].

Također, vlade moraju razumjeti i pratiti ponašanje prijestupnika kako bi povećale stope otkrivanja nasilnika i smanjile rizik od ponovljenih prijestupa osuđenih nasilnika. Uspostava telefonskih linija za pomoć koje nude besplatno i anonimno savjetovanje i potporu putem telefona ili poruka za ljude koji doživljavaju osjećanja ili misli seksualnog interesovanja za djecu - potencijalne prijestupnike. Pomaganje prijestupnicima da promijene svoje ponašanje smanjuje rizik od ponovnog prijestupa.

Zakonski mehanizmi za rješavanje žalbi također čine ključni dio okvira za učinkovite pravne lijekove.

Regulatorna tijela bi trebala provesti neovisna mjerenja i studije kako bi procijenila kako platforme izvještavaju i bave se pitanjima koja se tiču zaštite djece. Postoji tehnologija za regulatorna tijela

59 Izvješće specijalnog izvjestitelja o promociji i zaštiti prava na slobodu mišljenja i izražavanja, A/HRC/32/38 (2016), par. 45.
60 UN Komitet za prava djeteta, *Opći komentar br. 16, par.* 62.
61 UN Komitet za prava djeteta, *Izvješće o danu opće rasprave 2014., pap.* 106.
62 Specijalni predstavnik glavnog tajnika za borbu protiv nasilja nad djecom, *Oslobađanje dječjeg potencijala i smanjenje rizika, str. 51 i str. 65.*

da samostalno nadgledaju platforme. Treba podržati pružatelje usluga u objavljivanju izvješća o transparentnosti.

Zajedno s međunarodnom zajednicom i industrijom, vlade bi trebale razviti univerzalni set za metriku koji interesne strane mogu koristiti za mjerenje svih važnih aspekata sigurnosti djece na internetu.

4.2.1 Seksualno iskorištavanje

Prilikom razmatranja prijetnji za djecu od šteta, posebice materijala seksualnog zlostavljanja djece, generiranih vlastitih sadržaja, vrbovanja i seksualnog iznuđivanja i drugih rizika na internetu, kreatori politika mogli bi u obzir uzeti sljedeće:

- Korake za ometanje ili smanjenje prometa materijala seksualnog zlostavljanja djece, primjerice uspostavom nacionalne dežurne telefonske linije ili IWF portala za prijave, te primjenom mjera koje će blokirati pristup sadržaju na internetu za koji je poznato da sadrži ili oglašava dostupnost materijala seksualnog zlostavljanja djece.
- Osigurati postojanje nacionalnih procesa kako bi se osiguralo da se svi materijali seksualnog zlostavljanja djece pronađeni u nekoj zemlji usmjere prema centraliziranom nacionalnom resursu koji ima zakonodavne ovlasti narediti kompanijama da uklone sadržaj.
- Strategije za rješavanje potražnje za materijalom seksualnog zlostavljanja djece, posebice među onima koji su osuđivani za takva djela. Važno je izgraditi svijest o činjenici da ovo nije zločin bez žrtve: djeca se zlostavljaju kako bi proizvela materijal koji se gleda, a namjernim pregledom ili preuzimanjem materijala seksualnog zlostavljanja djece osoba izravno doprinosi zlostavljanju prikazanog djeteta, a također ohrabruje zlostavljanje većeg broja djece radi stvaranja više slika.
- Jačati svijesti o činjenici da djeca nikada ne mogu pristati na seksualno zlostavljanje, bilo radi proizvodnje materijala seksualnog zlostavljanja djece ili iz bilo kojeg drugog razloga. Ohrabriti ljude koji koriste materijal seksualnog zlostavljanja djece da potraže pomoć, istodobno ih obavještavajući da će biti kazneno odgovorni za nezakonitu aktivnost kojom su se bavili / bave.
- Ostale strategije za rješavanje potražnje za materijalom seksualnog zlostavljanja djece. Primjerice, neke zemlje vode registar osuđenih seksualnih prijestupnika. Sudovi su izdali sudske naloge kojima zabranjuju takvim počiniteljima da koriste internet u potpunosti ili im zabranjuju da koriste dijelove interneta koje posjećuju djeca i mladi. Problem ovih naredbi do sada je bio izvršenje. Međutim, u nekim se zemljama razmatra integracija liste poznatih seksualnih prijestupnika u listu za blokiranje koja će spriječiti one koji su na njoj da posjete ili se pridruže određenim internet stranicama, primjerice internet stranicama za koje je poznato da ih posjećuje veliki broj djece i mladih ljudi. Naravno, ako se prijestupnik pridruži internet stranici dok koristi drugo ime ili lažnu prijavu, učinkovitost takvih mjera može se znatno smanjiti, ali kriminalizacijom ovog ponašanja može se uspostaviti daljnje odvraćanje.
- Pružiti odgovarajuće dugoročne potpore žrtvama. U slučajevima gdje su djeca ili mladi ljudi bili žrtve na internetu, gdje se, primjerice, njihova nezakonita slika pojavila na internetu, oni će se prirodno osjećati vrlo zabrinuto zbog toga ko ih je mogao vidjeti i kakav će to utjecaj imati na njih. To bi moglo dovesti do toga da se dijete ili mlada osoba osjeća ranjivo na maltretiranje ili dalje seksualno iskorištavanje i zlostavljanje. U tom kontekstu bit će važno da postoje usluge profesionalne potpore za potporu djeci i mladima koji se nađu u tim okolnostima. Takva potpora će možda trebati biti pružena dugoročno.
- Osigurati uspostavu i široku promociju mehanizma koji pruža lako razumljiva i brza sredstva za prijavljivanje nezakonitog sadržaja ili nezakonitog ili zabrinjavajućeg ponašanja na internetu, npr. sustav sličan onome koji su uspostavili Virtual Global Taskforce and INHOPE. Treba podsticati uporabu INTERPOL i24 / 7 sustava.
- Osigurati da je dovoljan broj službenika za provedbu zakona prošao adekvatnu obuku za istragu kriminala utemeljenog na internetu i računarima i da imaju pristup odgovarajućim forenzičkim ustanovama koje će im omogućiti izvlačenje i tumačenje relevantnih digitalnih podataka.

- Ulagati u obuku za tijela za provedbu zakona, tužiteljstvo i pravosuđe o metodama koje kriminalci na internetu koriste za izvršenje ovih zločina. Također će biti potrebno ulaganje u nabavu i održavanje objekata neophodnih za prikupljanje i tumačenje forenzičkih dokaza dobijenih s digitalnih uređaja. Pored toga, bit će važno uspostaviti bilateralnu i multilateralnu suradnju i razmjenu informacija s odgovarajućim tijelima za provedbu zakona i istražnim tijelima u drugim zemljama.

4.2.2 Obrazovanje

Educirati djecu o digitalnoj pismenosti kao dio strategije kojom se osigurava da mogu imati koristi od tehnologije, bez štete. To će djeci omogućiti da razviju vještine kritičkog razmišljanja koje će im pomoći da prepoznaju i razumiju dobre i loše strane svog ponašanja u digitalnom prostoru. Iako je djeci važno ilustrirati štete koje se mogu dogoditi na internetu, ovo će biti učinkovito samo ako je uključeno u dio šireg programa digitalne pismenosti koji treba odgovarati uzrastu i usredotočiti se na vještine i sposobnosti. Važno je uključiti koncepte socijalnog i emocionalnog učenja u obrazovanje o sigurnosti na internetu, jer će oni dati potporu u razumijevanju i upravljanju osjećajima učenika kako bi imali zdrave odnose i odnose pune poštovanja, kako na internetu tako i izvan njega.

Djeca bi trebala imati odgovarajuće alate i znanje za korištenje interneta i to je jedan od najboljih načina da ih se zaštiti. Jedan od načina je uvođenje digitalne pismenosti u školske programe. Druga mogućnost je stvaranje obrazovnih resursa izvan školskog plana i programa.

Oni koji rade s djecom trebali bi imati odgovarajuće znanje i vještine pružiti pouzdanu potporu djeci u odgovaranju na i rješavanju problema vezanih uz zaštitu djece na internetu, kao i obučiti djecu potrebnim digitalnim vještinama da imaju koristi od korištenja tehnologije.

4.2.3 Industrija

Nacionalni i međunarodni predstavnici industrije trebali bi raditi na podizanju svijesti o problemima dječje sigurnosti na internetu i pomoći svim odraslim osobama odgovornim za dobrobit djeteta - uključujući roditelje i skrbnike, škole, organizacije koje pružaju usluge mladima i zajednice - da razviju znanje i vještine koje su im potrebne da čuvaju djecu sigurnom. Industrija bi trebala usvojiti pristup sigurnosti prilikom samog dizajna svojih proizvoda, usluga i platformi, prepoznajući sigurnost kao glavni cilj.

- Pružiti prikladne alate prilagođene obitelji kako bi svojim korisnicima pomogli da bolje upravljaju zaštitom svojih obitelji na internetu.
- Osigurati odgovarajuće mehanizme prijavljivanja za svoje korisnike da prijavljuju probleme i nedoumice. Korisnici bi trebali očekivati pravodobne odgovore na ova izvješća koja sadrže informacije o poduzetim radnjama i, ako je primjenjivo, naputke gdje korisnici mogu dobiti daljnju potporu.
- Pored toga, pružiti proaktivno prijavljivanje zlostavljanja djece kako bi se otkrila i riješila bilo koja vrsta zlostavljanja (klasificiranog kao kriminalna aktivnost) djece. Ova praksa je pokazala da ako sve interesne strane doprinesu otkrivanju, blokiranju i prijavljivanju, možemo razmišljati o tome da imamo čistiji i sigurniji internet za sve. Industrija bi trebala razmotriti mogućnost uzimanja svih relevantnih alata kako bi spriječila eksploataciju svojih platformi, poput IWF usluga.

Od vitalne je važnosti da se uključe svi relevantni akteri u ekosustav, koji bi trebali biti svjesni rizika i šteta na internetu kako bi mogli spriječiti da djeca budu izložena nepotrebnim rizicima.

Razviti zajedničku metriku za sigurnost djece na internetu kako bi se izmjerili svi relevantni aspekti ove materije. Zajednički standardi i metrički podatci jedini su način za praćenje napretka u zemljama i za utvrđivanje uspjeha projekata i aktivnosti koji se provode radi uklanjanja svakog nasilja nad djecom i prepoznavanja snage ekosustava sigurnosti djece na internetu.

5. Razvitak nacionalne strategije zaštite djece na internetu

5.1 Nacionalna kontrolna lista

Kako bi formulirali nacionalnu strategiju koja se fokusira na sigurnost djece na internetu, kreatori politika moraju razmotriti niz strategija. Tablica 1. daje ključna područja razmatranja.

Tablica 1. Ključna područja razmatranja

	#	Ključna područja razmatranja	Više detalja
Pravni okvir	1	Pregledati postojeći pravni okvir kako bi utvrdili da postoje sva nadležna državna tijela koje omogućuju provedbu zakona i druge relevantne agencije za zaštitu osoba mlađih od 18 godina na internetu na svim platformama s internetom.	Općenito će biti neophodno da postoji skup zakona koji jasno pokazuje da svaki zločin koji se može počiniti nad djetetom u stvarnom svijetu može, *mutatis mutandis*, biti počinjen i na internetu ili na bilo kojoj drugoj elektroničkoj mreži. Možda će biti potrebno razviti nove zakone ili prilagoditi postojeće kako bi se zabranili određeni oblici ponašanja koji se mogu odvijati samo na internetu, primjerice, navođenje djece na daljinu da izvršavaju ili gledaju seksualne činove, ili vrbovanje djece radi sastanka u stvarnom svijetu u seksualne svrhe. Dodatno za ove potrebe, bit će potrebno uopćeno da postoji zakonski okvir koji zabranjuje zlouporabu računara u kriminalne svrhe, hakiranje ili drugu zlonamjernu uporabu ili uporabu računarskog koda bez pristanka i koji utvrđuje da je internet mjesto na kojem se mogu počiniti kaznena djela.
	2	Odrediti, *mutatis mutandis*, da je svaki postupak protiv djeteta koji je nezakonit u stvarnom svijetu nezakonit i na internetu i da su internetska pravila o zaštiti podataka i privatnosti za djecu također primjerena.	

	#	Ključna područja razmatranja	Više detalja
Regulatorni okvir	3	Razmotriti razvitak regulatorne politike. To može uključivati politiku razvitka samoregulacije ili koregulacije kao i puni regulatorni okvir. Model samoregulacije ili koregulacije može uključivati formuliranje i objavljivanje kodeksa dobre prakse ili osnovnih sigurnosnih očekivanja na internetu, u smislu pružanja pomoći u uključivanju, koordinaciji ili organizaciji i održavanju sudjelovanja svih relevantnih interesnih strana i u smislu povećanja brzine kojom se mogu formulirati i primijeniti odgovarajući odgovori na tehnološke promjene. Regulatorni model može definirati očekivanja i obveze između interesnih strana i uključiti se u pravni kontekst. Mogu se razmotriti i kazne za kršenje politike.	Neke zemlje su uspostavile model samoregulacije ili koregulacije u vezi sa razvitkom politike u ovoj oblasti i putem takvih modela su, primjerice, objavile kodekse dobre prakse za vođenje internet industrije u pogledu mjera koje bi mogle najbolje raditi kada pričamo o tome da djeca i mladi ljudi trebaju biti sigurniji na internetu. Primjerice, unutar Europske unije gdje su Europski kodeksi objavljeni i za stranice društvenih medija i za mobilne mreže u vezi s pružanjem sadržaja i usluga djeci i mladima putem njihovih mreža. Samoregulacija i koregulacija mogu biti agilnije u smislu povećanja brzine kojom se mogu formulirati i primijeniti odgovarajući odgovori na tehnološke promjene. U novije vrijeme nekoliko zemalja je razvilo i / ili primijenilo regulatorni okvir. U ovim primjerima regulatorni okvir je nastao iz modela samoregulacije ili koregulacije i definira zahtjeve i očekivanja interesnih strana, posebice dobavljača u industriji, kako bi bolje zaštitili svoje korisnike.

	#	Ključna područja razmatranja	Više detalja
Prijavljivanje - nezakonit sadržaj	4	Osigurati da se uspostavi i široko promovira mehanizam koji pruža lako razumljiva sredstva za prijavljivanje raznih nezakonitih sadržaja pronađenih na internetu. Primjerice, nacionalna dežurna linija koja ima sposobnost brzog reagiranja i da nezakoniti materijal brzo ukloni ili ga učini nedostupnim. Industrija bi trebala imati mehanizme za identificiranje, blokiranje i uklanjanje zlostavljanja djece na internetu, u svim uslugama koje se odnose na njihove organizacije.	Mehanizme za prijavljivanje zlouporabe usluge na internetu ili za prijavljivanje nepoželjnog ili nezakonitog ponašanja na internetu, primjerice, putem nacionalne dežurne telefonske linije, trebalo bi široko oglašavati i promovirati kako na internetu tako i u drugim medijima. Ako nacionalna dežurna telefonska linija nije dostupna, IWF nudi Portale za prijavljivanje kao rješenje. Linkovi za mehanizme prijavljivanja zlouporabe trebali bi biti istaknuti na odgovarajućim dijelovima bilo koje internet stranice koja omogućuje prikazivanje sadržaja koji generiraju korisnici. Također bi trebalo biti omogućeno da ljudi koji se na bilo koji način osjećaju ugroženima ili da ljudi koji su bili svjedoci bilo kakve zabrinjavajuće aktivnosti na internetu, imaju mogućnost to što prije prijaviti odgovarajućim agencijama za provedbu zakona koje trebaju biti obučene i spremne odgovoriti. Virtual Global Taskforce je tijelo za provedbu zakona koje pruža svakodnevni mehanizam za primanje prijava o nezakonitom ponašanju ili sadržaju od osoba iz SAD-a, Kanade, Australije i Italije, a uskoro se očekuju i druge zemlje. Pogledajte www .virtualglobaltaskforce.com. Također pogledajte INHOPE.
Izvještavanje - zabrinutost korisnika	5	Industrija bi trebala pružiti korisnicima mogućnost da prijave brige i probleme i reagiraju sukladno tomu.	Pružatelji usluga bi trebali biti obvezni osigurati i jasno naznačiti svojim korisnicima mogućnost prijavljivanja problema i nedoumica u okviru njihovih usluga. One bi trebale biti prilagođene za djecu i lako dostupne.

	#	Ključna područja razmatranja	Više detalja
Akteri i interesne strane	6	Angažirati sve relevantne interesne strane kojima je u interesu zaštititi djecu na internetu, posebice: • državne agencije • tijela za provedbu zakona • organizacije socijalnih usluga • provajderi internetskih usluga (ISP) i drugi provajderi elektroničkih usluga (ESP) • provajderi usluga mobilne telefonije • javni provajderi Wi-Fi mreže • ostale važne kompanije visoke tehnologije • organizacije nastavnika • organizacije roditelja • djeca i mladi • dječja zaštita i druge relevantne NVO • akademska i istraživačka zajednica • vlasnici kafića s internetom i drugi pružatelji usluga javnog pristupa internetu npr. knjižnice, telecentri, PC Bangovi (PC igraone)[63] i centri za igre na sreću na internetu itd.	Nekoliko nacionalnih vlada smatra korisnim okupljanje svih ključnih aktera i sudionika da se fokusiraju na razvitak i provedbu nacionalne inicijative oko pravljenja interneta sigurnijim mjestom za djecu i mlade, i podizanje svijesti o problemima i načinu rješavanja problema na vrlo praktičan način. U okviru ove strategije bit će važno shvatiti da se mnogi korisnici uopće i stalno povezuju na internet putem različitih uređaja. Potrebno je uključiti širokopojasne, mobilne i Wi-Fi operatere. Pored toga, u mnogim zemljama mreža javnih knjižnica, telecentara i kafića s internetom može biti važan izvor pristupa internetu, posebice za djecu i mlade.
Istraživanje	7	Obaviti istraživanje spektra nacionalnih aktera i interesnih strana kako bi utvrdili njihova mišljenja, iskustva, zabrinutosti i mogućnosti u vezi sa zaštitom djece na internetu. Ovo bi također trebalo uključiti razinu određene odgovornosti zajedno s postojećim ili planiranim aktivnostima za zaštitu djece na internetu.	

63 „PC Bang“ je pojam koji se često koristi u Republici Koreji i u nekim drugim zemljama za opisivanje velike prostorije u kojoj LAN mreža omogućuje igranje igara u velikim razmjerama, bilo na internetu ili između igrača u sobi.

	#	Ključna područja razmatranja	Više detalja
Obrazovanje o digitalnoj pismenosti i sposobnosti ma	8	Razviti digitalnu pismenost kao dio bilo kojeg nacionalnog školskog programa koji je primjeren uzrastu i primjenjiv na svu djecu.	Škole i obrazovni sustav uopće će predstavljati temelj obrazovanja i digitalne pismenosti nacionalne strategije zaštite djece na internetu. Svaki nacionalni školski plan i program trebao bi uključivati aspekte zaštite djece na internetu i težiti da se razviju kod djece svih uzrasta vještine primjerene uzrastu kako bi uspješno koristili i imali koristi od tehnologije i kako bi mogli prepoznati prijetnje i štete kako bi ih uspješno izbjegavali. Oni bi trebali prepoznavati i nagrađivati pozitivno i konstruktivno ponašanje na internetu. U bilo kojoj kampanji edukacije i podizanja svijesti bit će važno izabrati pravi ton. Treba izbjegavati razmjenu poruka utemeljenih na strahu, a mnogim pozitivnim i zabavnim osobinama nove tehnologije treba posvetiti dužnu pozornost. Internet ima veliki potencijal kao sredstvo koje daje mogućnosti djeci i mladima za otkrivanje novih svjetova. Podučavanje pozitivnih i odgovornih oblika ponašanja na internetu je ključni cilj programa obrazovanja i podizanja svijesti. Oni koji rade s djecom, posebice učitelji, trebaju proći odgovarajuću obuku i biti opremljeni da bi uspješno obrazovali i razvijali ove vještine kod djece. Trebali bi moći razumjeti prijetnje i štete na internetu i imati sposobnost pouzdano prepoznati znakove zlostavljanja i štete i reagirati i prijaviti te probleme kako bi zaštitili svoju djecu.

	#	Ključna područja razmatranja	Više detalja
Obrazovni resursi	9	Osloniti se na znanje i iskustvo svih interesnih strana i razviti sigurnosne poruke i materijale za internet koji odražavaju lokalne kulturne norme i zakone i osigurati da se one učinkovito distribuiraju i na odgovarajući način prezentiraju cijelom ključnom ciljanom auditoriju. Razmisliti o tome da potražite pomoć masovnih medija u promociji poruka o podizanju svijesti. Razviti materijale koji ističu pozitivne i osnažujuće aspekte interneta za djecu i mlade i izbjegavajte razmjenu poruka utemeljenih na strahu. Promovirati pozitivne i odgovorne oblike ponašanja na internetu. Razmisliti o razvitku resursa koji bi pomogli roditeljima da procijene sigurnost svoje djece na internetu i nauče o tome kako smanjiti rizike i povećati do maksimuma potencijal za vlastitu obitelj kroz ciljano obrazovanje.	Kod proizvodnje obrazovnog materijala, važno je imati na umu da se mnogi ljudi koji su novi u korištenju tehnologije neće osjećati ugodno kada je koriste. Iz tog razloga je važno osigurati da sigurnosni materijali budu dostupni u pisanom obliku ili proizvedeni na drugim medijima koji će početnicima biti poznatiji, primjerice videoprezentacija Mnoge velike internetske kompanije prave internet stranice koje sadrže mnogo informacija o problemima za djecu i mlade na internetu. Međutim, vrlo često će ovaj materijal biti dostupan samo na engleskom ili na vrlo malom broju jezika. Stoga je vrlo važno da se materijali proizvode lokalno i da oslikavaju lokalne zakone, kao i lokalne kulturne norme. Ovo će biti neophodno za bilo koju kampanju o sigurnosti na internetu ili za bilo koji materijal za obuku koji se razvija.
Zaštita djece	10	Osigurati da postoje univerzalni i sustavni mehanizmi zaštite djece koji obvezuju sve one koji rade s djecom (socijalna skrb, zdravstvo, škole itd.) da identificiraju, reagiraju i prijave slučajeve zlostavljanja i štete koji se dešavaju na internetu.	Trebalo bi uspostaviti univerzalni sustav zaštite djece koji bi se primjenjivao na sve one koji rade s djecom, obvezujući ih da prijave zlostavljanje ili nanošenje štete djeci kako bi omogućili istragu i rješavanje takvih situacija.

	#	Ključna područja razmatranja	Više detalja
Nacionaln a svijest	11	Organizirati kampanje podizanja nacionalne svijesti kako bi stvorili priliku za opće isticanje problema zaštite djece na internetu. Moglo bi biti korisno iskoristiti globalne kampanje poput Dana sigurnijeg interneta za izgradnju kampanje.	Roditelji, skrbnici i profesionalci, poput nastavnika, imaju presudnu ulogu u očuvanju sigurnosti djece i mladih na internetu. Trebalo bi razviti programe potpore koji pomažu u jačanju svijesti o problemima i pružaju strategije za rješavanje tih problema. Također bi trebalo razmotriti traženje pomoći masovnih medija u promociji poruka i kampanja o podizanju svesti. Prilike poput Dana sigurnijeg interneta bit će korisne u podsticanju i ohrabrivanju nacionalnog dijaloga o zaštiti djece na internetu. Mnoge zemlje su uspješno izgradile kampanje podizanja nacionalne svijesti organizirane oko Dana sigurnijeg interneta i uključuju čitav niz aktera i interesnih strana u širenje univerzalnih poruka putem medija i društvenih medija.

	#	Ključna područja razmatranja	Više detalja
Alati, usluge i podešavanja	12	Razmotriti ulogu postavki uređaja, tehničkih alata (poput programa za filtriranje) i aplikacija i postavki za zaštitu djece koje mogu pomoći. Podstaknuti korisnike da preuzmu odgovornost za svoje uređaje podstičući ažuriranja operativnog sustava i uporabu odgovarajućeg sigurnosnog softvera i aplikacija.	Dostupno je nekoliko usluga koje mogu pomoći u uklanjanju neželjenog materijala ili blokiranju neželjenih kontakata. Neki od ovih programa za zaštitu djece i filtriranje mogu biti u osnovi besplatni jer su dio računarskog operativnog sustava ili se nude kao dio paketa dostupnog od provajdera internetskih usluga ili provajdera elektroničkih usluga. Proizvođači nekih konzola za igranje također nude slične alate ako uređaj ima omogućen pristup internetu. Ovi programi nisu potpuno sigurni, ali mogu pružiti poželjnu razinu potpore, posebice u obiteljima s mlađom djecom. Većina uređaja imaju postavke koje pomažu u zaštiti djece i promoviraju zdravu i uravnoteženu uporabu. To se odnosi na mehanizme koji omogućuju roditeljima da upravljaju uređajima svoje djece, određujući vrijeme, aplikacije i usluge koje oni mogu koristiti i upravljati kupovinama. U novije vrijeme razvijeni su izvješća i postavke koje omogućuju korisnicima i roditeljima da bolje razumiju i upravljaju vremenom i mogućnostima pristupa ekranu. Ovi tehnički alati bi se trebali koristiti kao dio šireg arsenala. Uključivanje roditelja i / ili skrbnika je presudno. Kako djeca postaju malo starija, željet će više privatnosti, a također će osjećati snažnu želju da počnu samostalno istraživati. Pored toga, tamo gdje postoji odnos naplate između dobavljača i kupca, procesi provjere starosne dobi mogu imati vrlo važnu ulogu u pružanju pomoći dobavljačima roba i usluga sa starosnim ograničenjem ili izdavačima materijala koji je namijenjen samo publici određene starosne dobi ili starijoj, da dopru do te određene publike. Tamo gdje ne postoji odnos naplate, uporaba tehnologije provjere starosne dobi može biti problematična ili u mnogim zemljama ovo može biti nemoguće zbog nedostatka pouzdanih izvora informacija.

5.2 Primjeri pitanja

Nakon identifikacije nacionalnih interesnih strana i aktera, sljedeća pitanja mogu se dostaviti interesnim stranama i akterima i mogu se zamoliti da ih dovrše i odgovore. Njihovi odgovori pomoći će odrediti opseg pokrivenosti politikom, snage kao i područja na koja treba usmjeriti pozornost na nacionalnoj kontrolnoj listi.

- U kojoj su mjeri sigurnost na internetu i dječja prava vaša odgovornost?
- Kako su sigurnost na internetu i dječja prava integrirani u vaše postojeće politike i procese?
- U kojoj mjeri je sigurnost na internetu obuhvaćena postojećim zakonodavstvom?
- Koji su vaši sigurnosni prioriteti na internetu?
- Koje aktivnosti trebate podržati na internetu?
- Kako surađujete s drugim agencijama i organizacijama na poboljšanju / napretku sigurnosti na internetu?
- Mogu li vam djeca / roditelji prijaviti sigurnosne brige ili probleme na internetu?
- Koja su vaša tri ključna izazova u svijetu na internetu?
- Koje su vaše tri ključne prednosti u svijetu na internetu?

Također bi bilo korisno istražiti i razumjeti percepciju i iskustva djece kao i njihovih roditelja u vezi sa zaštitom djece na internetu.

6. Referentni materijal

Sigurnost djece na internetu: Ključni dokumenti i publikacije

2020.

- ECPAT International, Seksualno iskorištavanje djece na Srednjem istoku i Sjevernoj Africi, 2020.
- DQ Institute, 2020 Izvješće o sigurnosti djece na internetu, 2020.
- EU Kids Online, EU Kids Online 2020: Rezultati istraživanja u 19 zemalja, 2020.

2019.

- Internet Watch Foundation (IWF), Godišnje izvješće, 2019.
- Globalni savez WeProtect, Globalna procjena prijetnje, 2019.
- Povjerenstvo za širokopojasni pristup / ITU Sigurnost djece na internetu. Opća deklaracija, 2019.
- Povjerenstvo za širokopojasni pristup / ITU Sigurnost djece na internetu: Smanjenje rizika od nasilja, zlostavljanja i iskorištavanja na internetu, 2019.
- Global Kids Online, Odrastanje u povezanom svijetu, 2019.
- Preispitivanje otkrivanja slika seksualnog zlostavljanja djece na internetu, u zborniku radova s World Wide Web konferencije iz 2019, od 13. do 17. svibnja 2019., San Francisko, SAD, 2019.
- UK Home Office, Online Harms White Paper (samo u Velikoj Britaniji), 2019.
- PA Consulting, Zamršena mreža: preispitivanje pristupa seksualnom iskorištavanju i zlostavljanju djece na internetu, 2019.
- Ured povjerenika za informacije Velike Britanije, Savjetovanje o Kodeksu prakse za zaštitu djece na internetu (samo u Velikoj Britaniji), 2019.
- Globalni fond za zaustavljanje nasilja nad djecom, Narušavanje štete: dokazi za razumijevanje seksualnog iskorištavanja i zlostavljanja djece na internetu, 2019.
- Globalno partnerstvo za zaustavljanje nasilja nad djecom, poziv za akciju Sigurno za učenje, Manifest mladih, 2019.
- UNESCO, Iza brojeva: završetak nasilja i maltretiranja u školama, 2019. (uključuje podatke o štetnom ponašanju na internetu i cyber maltretiranju)
- Ljudska prava Ujedinjenih naroda, dječja prava u odnosu na digitalno okruženje, 2019.
- Australijski povjerenik eSafety, Pregled sigurnosti po dizajnu, 2019.
- UNICEF, Zašto bi poduzeća trebala ulagati u digitalnu sigurnost za djecu - sažetak, 2019.
- Ministarstvo vanjskih poslova SAD-a, Izvješće o trgovini ljudima, 2019.

2018.

- Globalni savez WeProtect, Globalna procjena prijetnje, 2018.
- Dostojanstvo djece u digitalnom svijetu, izvješće tehničke radne skupine, 2018. Vijeće Europe, Preporuka CM / Rec (2018) 7 Komiteta ministara državama članicama o smjernicama za poštovanje, zaštitu i ispunjavanje prava djeteta u digitalnom okruženju, 2018.
- Globalni fond za zaustavljanje nasilja nad djecom, Dvogodišnja rješenja za potporu: rezultati ulaganja fonda, 2018.
- Globalni savez WeProtect, Primjeri zemalja koje imaju mogućnosti i koje primjenjuju Model nacionalnog odgovora, 2018.
- INTERPOL and ECPAT International, U susret globalnom pokazatelju o neidentificiranim žrtvama u materijalu seksualnog iskorištavanja djece, 2018.
- EUROPOL, Procjena prijetnje organiziranim kriminalom putem interneta (IOCTA), 2018.
- NetClean, Izvješće o cyber kriminalu seksualnog zlostavljanja djece, 2018.

- Međunarodni centar za nestalu i iskorištenu djecu (ICMEC), Materijal seksualnog zlostavljanja djece: Model zakonodavstva i globalni pregled, 9. izdanje, 2018.
- Međunarodni centar za nestalu i iskorištenu djecu (ICMEC), Studije zaštite djece: Seksualno iznuđivanje i pornografija bez pristanka, 2018.
- Međunarodna udruga internetskih dežurnih linija, Izvješće INHOPE, 2018.
- Internet Watch Foundation (IWF), Godišnji izvješće, 2018.
- Thorn, Proizvodnja i aktivno trgovanje slikama seksualnog iskorištavanja djece, 2018.
- ITU, Indeks globalne cyber sigurnosti, 2018.
- CSA Centar za ekspertize, Intervencije za počinitelje seksualnog iskorištavanja djece na internetu - pregled opsega i analiza propusta, 2018.
- NatCen, Ponašanje i značajke počinitelja seksualnog iskorištavanja i zlostavljanja djece putem interneta - brza procjena dokaza, 2018.
- UNICEF, Vodič kroz politike o djeci i digitalnoj povezanosti, 2018.

2017

- Nacionalni centar za nestalu i iskorištenu djecu (NCMEC), Navođenje djece na internetu: dubinska analiza izvješća CyberTipline, 2017.
- 5Rights Foundation, Digitalno djetinjstvo, razvojne prekretnice u digitalnom okruženju, 2017.
- Childnet, DeShame izvješće, 2017.
- Kanadski centar za zaštitu djece, Razgovor s preživjelima, 2017.
- Internet Watch Foundation (IWF), Godišnje izvješće, 2017.
- Međunarodni centar za nestalu i iskorištavanu djecu (ICMEC), Godišnje izvješće, 2017.
- Međunarodni centar za nestalu i iskorištavanu djecu (ICMEC), Vrbovanje djece na internetu u seksualne svrhe: Model zakonodavstva i globalni pregled, 2017.
- Thorn, Internetsko istraživanje seksualnog iznuđivanja sa 2.097 žrtava seksualnog iznuđivanja starosti od 13 do 25 godina, 2017.
- UNICEF, Djeca u digitalnom svijetu, 2017.
- Sveučilište u Zapadnom Sidneju, Mladi i na internetu: Dječji pogled na život u digitalnom dobu, 2017.
- ECPAT International, Seksualno iskorištavanje djece u jugoistočnoj Aziji, 2017.

2016

- UNICEF, Opasnosti i mogućnosti: odrastanje na internetu, 2016
- UNICEF, Zaštita djece u digitalno doba: Nacionalni odgovori na seksualno iskorištavanje i zlostavljanje djece na internetu u ASEAN-u, 2016.
- Centar za pravdu i prevenciju kriminala, Zaštita djece na internetu u regiji MENA, 2016.
- ECPAT International, Međuagencijska radna skupina za prevenciju seksualnog iskorištavanja djece, Terminološke smjernice za zaštitu djece od seksualnog iskorištavanja i seksualnog zlostavljanja (Luksemburške smjernice), 2016.

2015.

- Globalni savez WePROTECT, Sprječavanje i suzbijanje seksualnog iskorištavanja i zlostavljanja djece (CSEA): Model nacionalnog odgovora, 2015.
- NCMEC, Globalni pejzaž dežurnih linija u borbi protiv materijala seksualnog zlostavljanja djece, 2015
- ITU i UNICEF, *Smjernice za industriju o zaštiti djece na internetu*, 2015.

U vezi s ljudskim pravima u digitalnom svijetu

- Vijeće Europe, Smjernice za poštovanje, zaštitu i ispunjavanje prava djeteta u digitalnom okruženju, 2018.
- UNESCO, Indikatori univerzalnosti na internetu, 2019.
- Rangiranje digitalnih prava (RDR), 2019 RDR Indeks korporativne odgovornosti, 2019.
- Povjerenstvo za širokopojasni pristup za održivi razvitak Stanje širokopojasne mreže, 2019.
- ITU, Mjerenje digitalnog razvitka, 2019.
- ITU, Izvješće o mjerenju informacijskog društva, 2018.
- UNICEF, Djeca i alati digitalnog marketinga industrije, 2018.
- Povjerenstvo za širokopojasni pristup za održivi razvitak, Digitalno zdravlje, 2017.
- Povjerenstvo za širokopojasni pristup za održivi razvitak, Digitalne vještine za život i rad, 2017.
- Povjerenstvo za širokopojasni pristup za održivi razvitak, Digitalna rodna podjela, 2017.
- UNICEF, Privatnost, zaštita osobnih podataka i ugleda, 2017.
- UNICEF, Sloboda izražavanja, udruživanja, pristupa informacijama i sudjelovanja, 2017.
- UNICEF, Pristup internetu i digitalna pismenost, 2017.
- UN CRC, Smjernice o učinkovitoj zaštiti djece od seksualnog iskorištavanja, 2019.

Dodatne izvore potražite na dodatnoj listi izvora na www.itu-cop-guidelines.com

Dodatak 1: Terminologija

Definicije u nastavku uglavnom se oslanjaju na postojeće terminologije razrađene u Konvenciji o pravima djeteta, 1989. godine, kao i terminologiju Međuagencijske radne skupine za seksualno iskorištavanje djece u smjernicama o zaštiti djece od seksualnog iskorištavanja i seksualnog zlostavljanja, 2016.[64] (Luksemburške smjernice), Konvencije Vijeća Europe: Zaštita djece od seksualnog iskorištavanja i seksualnog zlostavljanja, 2012.[65], kao i Izvješće Global Kids Online, 2019.[66]

Adolescenti

Adolescenti su osobe starosti od 10 do 19 godina. Važno je napomenuti da adolescenti nisu obvezujući pojam prema međunarodnom pravu, a oni mlađi od 18 godina smatraju se djecom, dok se 19-godišnjaci smatraju odraslima, osim ako punoljetstvo nije ranije dostignuto prema nacionalnom zakonu[67].

Vještačka inteligencija (AI - artificial ingelligence)

U najširem smislu, izraz se nejasno odnosi na sustave koji su čista naučna fantastika (tzv. "jaka" vještačka inteligencija u samosvjesnom obliku) i sustave koji su već operativni i sposobni za izvršavanje vrlo složenih zadataka (prepoznavanje lica ili glasa, vožnja vozila - ovi sustavi su opisani kao „slaba“ ili „umjerena“ vještačka inteligencija)[68].

Sustavi vještačke inteligencije

Sustav vještačke inteligencije je sustav utemeljen na stroju koji može, za dati skup ciljeva koje definira čovek, davati predviđanja, preporuke ili odluke koje utječu na stvarno ili virtualno okruženje, a dizajniran je za rad sa različitim nivoima autonomije[69].

Najbolji interes djeteta

Opisuje sve elemente potrebne za donošenje odluke u određenoj situaciji za određeno pojedinačno dijete ili skupinu djece[70].

64 “Terminologija Luksemburških smjernica za zaštitu djece od seksualnog iskorištavanja i seksualnog zlostavljanja,” 2016, 114, http://luxembourgguidelines.org/wp-content/uploads/2017/06/Terminology-guidelines -396922-EN.pdf.

65 Vijeće Europe, Conseil de l’Europe i Vijeće Europe, Zaštita djece od seksualnog iskorištavanja i seksualnog zlostavljanja: Konvencija Vijeća Europe (Strazbur: Nakladništvo Vijeća Europe, 2012), https://www.coe.int/t/dg3/children/1in5/Source/Lanzarote%20Convention_EN.pdf.

66 Globalkidsonline.net, “Pravilnim korištenjem, uporaba interneta može poboljšati učenje i vještine,” studeni 2019, http:// globalkidsonline.net/synthesis-report-2019/.

67 UNICEF i ITU, Smjernice za industriju o zaštiti djece na internetu (itu.int/cop, 2015), https://www.itu.int/en/cop/Documents/bD_Broch_INDUSTRY_0909.pdf.

68 Vijeće Europe, „Što je vještačka inteligencija?“, Coe.int, Vještačka inteligencija, pristupljeno 16. siječnja 2020, https://www.coe.int/en/web/artificial-intelligence/what-is-ai.

69 OECD, “Preporuka Vijeća za vještačku inteligenciju” (OECD, 2019), https://webcache .googleusercontent.com/search?q=cache:hTtMv9k1ak8J:https://legalinstruments.oecd.org/api/print %3Fids%3D648%26lang%3Den+&cd=3&hl=en&ct=clnk&gl=ch&client=safari.

70 OHCHR, “Konvencija o pravima djeteta,” pristupljeno 16. siječnja 2020, https://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/crc.aspx.

Dijete

Sukladno članku 1. Konvencije o pravima djeteta, dijete je svaka osoba mlađa od 18 godina, osim ako punoljetstvo nije ranije dostignuto prema nacionalnom zakonu[71].

Seksualno iskorištavanje i zlostavljanje djece (CSEA)

Opisuje sve oblike seksualnog iskorištavanja i seksualnog zlostavljanja (CRC, 1989, čl. 34), npr. „(a) podsticanje ili prisiljavanje djeteta da se bavi bilo kojom nezakonitom seksualnom aktivnošću; (b) iskorištavanje djece u prostituciji ili drugim nezakonitim seksualnim postupcima; (c) iskorištavanje djece u pornografskim izvedbama i materijalima“, kao i „seksualni kontakt koji obično uključuje silu nad osobom bez pristanka“. Seksualno iskorištavanje i zlostavljanje djece sve se češće odvija putem interneta ili uz određenu vezu s internetskim okruženjem[72].

Materijal seksualnog (iskorištavanja i) zlostavljanja djece (CSAM)

Brza evolucija IKT stvorila je nove oblike seksualnog iskorištavanja i zlostavljanja djece na internetu, koji se mogu odvijati virtualno i ne moraju uključivati fizički sastanak licem u lice s djetetom[73]. Iako mnoge jurisdikcije slike i videozapise seksualnog zlostavljanja djece još uvijek označavaju kao „dječju pornografiju“ ili „nepristojne slike djece“, ove će se smjernice na subjekte kolektivno pozivati kao na materijal seksualnog zlostavljanja djece (u daljnjem tekstu CSAM - child sexual abuse material). To je sukladno Smjernicama Povjerenstva za širokopojasni pristup i Modelu nacionalnog odgovora[74] Globalnog saveza WePROTECT. Ovaj termin preciznije opisuje sadržaj. Pornografija se odnosi na legitimnu, komercijaliziranu industriju, a kako Luksemburške smjernice navode uporabu izraza:

”može (nenamjerno ili ne) doprinijeti smanjenju težine, banalizaciji ili čak legitimizaciji onoga što je zapravo seksualno zlostavljanje i / ili seksualno iskorištavanje djece [...] izraz „dječja pornografija“ rizikuje insinuiranje da se djela izvršavaju uz pristanak djeteta i predstavljaju legitimni seksualni materijal”[75].

Termin CSAM odnosi se na materijal koji predstavlja djela koja su seksualno nasilna i / ili eksploatatorska prema djetetu. To uključuje, ali se ne ograničava na, materijale koji bilježe seksualno zlostavljanje djece od strane odraslih; slike djece uključene u seksualno eksplicitno ponašanje; spolne organe djece kada se slike proizvode ili koriste poglavito u seksualne svrhe.

71 OHCHR; UNICEF i ITU, *Smjernice za industriju o zaštiti djece na* internetu.
72 “Luksemburške terminološke smjernice za zaštitu djece od seksualnog iskorištavanja i zlostavljanja,”
73 “Luksemburške terminološke smjernice za zaštitu djece od seksualnog iskorištavanja i zlostavljanja”; UNICEF, “Uporedno izvješće Global Kids Online (2019).”
74 Globalni savez WePROTECT, “Sprječavanje i suzbijanje seksualnog iskorištavanja i zlostavljanja djece (CSEA): Model nacionalnog odgovora.,” 2016, https://static1.squarespace.com/static/5630f48de4b00a75476ecf0a/t/ 582ba50bc534a51764e8a4ec/ 1479255310190/ WePROTECT+Global+Alliance+Model+National+Response+Guidance.pdf;
Povjerenstvo za širokopojasni pristup, “Child Online Safety: Smanjenje rizika od nasilja, zlostavljanja i iskorištavanja na internetu (2019)."
75 “Luksemburške terminološke smjernice za zaštitu djece od seksualnog iskorištavanja i zlostavljanja,”

Djeca i mladi

Opisuje sve osobe mlađe od 18 godina, pri čemu djeca, koja se u smjernicama također nazivaju i mlađom djecom, obuhvaćaju sve osobe mlađe od 15 godina i mlade ljude od 15 do 18 godina.

Igračke povezane s internetom

Igračke povezane s internetom se povezuju s internetom koristeći tehnologije kao što su Wi-Fi i Bluetooth i obično rade zajedno s pratećim aplikacijama kako bi djeci omogućile interaktivnu igru. Prema Juniper Researchu, tržište igračaka povezanih s internetom u 2015. dostiglo je 2,8 milijardi američkih dolara, a predviđa se da će se do 2020. povećati na 11 milijardi američkih dolara. Ove igračke prikupljaju i čuvaju osobne podatke od djece, uključujući imena, geolokaciju, adrese, fotografije, audio i videozapise[76].

Cyber maltretiranje, koje se naziva i maltretiranje putem interneta

Međunarodno pravo ne definira cyber maltretiranje. U svrhu ovog dokumenta, cyber maltretiranje opisuje se kao namjeran agresivni čin koji su više puta izvršili ili skupina ili pojedinac koristeći digitalnu tehnologiju i koji je usmjeren na žrtvu koja se ne može lako obraniti[77]. Obično uključuje „uporabu digitalne tehnologije i interneta za objavljivanje štetnih informacija o nekome, namjerno dijeljenje privatnih podataka, fotografija ili videozapisa na štetan način, slanje prijetećih ili uvredljivih poruka (putem e-pošte, instant poruka, chata, tekstualnih poruka), širenje glasina i lažnih informacija o žrtvi ili za namjerno isključivanje iz mrežne komunikacije“[78]. Može uključivati izravne (poput chata ili razmjene tekstualnih poruka), polujavne (poput objavljivanja uznemiravajuće poruke na listi e-pošte) ili javne komunikacije (poput stvaranja internet stranice posvećene ismijavanju žrtve).

Cyber mržnja, diskriminacija i nasilni ekstremizam

„Cyber mržnja, diskriminacija i nasilni ekstremizam su posebni oblici cyber nasilja jer ciljaju kolektivni identitet, a ne pojedince […] koji se često odnose na rasu, seksualnu orijentaciju, religiju, nacionalnost ili imigracijski status, spol i politiku“[79].

Digitalno građanstvo

Digitalno građanstvo odnosi se na sposobnost pozitivnog, kritičkog i kompetentnog uključivanja u digitalno okruženje, oslanjajući se na vještine učinkovite komunikacije i stvaranja, za vježbanje oblika društvenog sudjelovanja koji poštuju ljudska prava i dostojanstvo odgovornom uporabom tehnologije[80].

---

76 Jeremy Greenberg, “Opasne igre: igračke povezane s internetom, COPPA, i loše osiguranje,” Georgetown Law Technology pregled, prosinac 4, 2017, https://georgetownlawtechreview.org/dangerous-games-connected-toys-coppa-and-bad-security/GLTR-12-2017/.

77 Anna Costanza Baldry, Anna Sorrentino, i David P. Farrington, “Cyber maltretiranje i cyber viktimizacija nasuprot roditeljskog nadzora, praćenja i kontrole aktivnosti adolescenata na internetu,” Pregled usluga za djecu i mlade 96 (siječanj 2019): 302–7, https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2018.11.058.

78) UNICEF, “Global Kids Online uporedno izvješće (2019)”; ;“Luksemburške terminološke smjernice za zaštitu djece od seksualnog iskorištavanja i zlostavljanja,”

79 UNICEF, “Global Kids Online uporedno izvješće (2019).”

80 Vijeće Europe, “Digitalno građanstvo i obrazovanje o digitalnom građanstvu,” Obrazovanje o digitalnom građanstvu, pristupljeno 16. siječnja 2020, https://www.coe.int/en/web/digital-citizenship-education/home.

Digitalna pismenost

Digitalna pismenost znači imati vještine potrebne za život, učenje i rad u društvu u kojem se komunikacija i pristup informacijama sve više odvijaju putem digitalnih tehnologija poput internet platformi, društvenih medija i mobilnih uređaja[81]. Uključuje jasnu komunikaciju, tehničke vještine i kritičko razmišljanje.

Digitalna otpornost

Ovaj pojam opisuje sposobnost djeteta da se emocionalno nosi sa štetama na internetu. Digitalna otpornost je podrazumijevala posjedovanje emocionalnih resursa potrebnih kako bismo, u trenutku kada shvatimo da je dijete u opasnosti na internetu, znali šta trebamo raditi kako bismo zatražili pomoć, naučili iz iskustva i mogli se oporaviti kada stvari krenu po zlu[82].

Edukatori

Edukator je osoba koja sustavno radi na poboljšanju razumijevanja druge osobe o datoj temi. Uloga edukatora uključuje i one koji predaju u učionicama i neformalnije edukatore koji, primjerice, koriste platforme i usluge društvenih mreža za pružanje informacija o sigurnosti na internetu ili vode kurseve u zajednici ili školama kako bi djeci i mladima pomogli da budu sigurni na internetu.

Rad edukatora varirat će ovisno o kontekstu u kojem rade i starosne dobi skupine djece i mladih (ili odraslih) koje žele obrazovati.

Vrbovanje / vrbovanje na internetu

Vrbovanje / vrbovanje na internetu kako je definirano Luksemburškim smjernicama, odnosi se na postupak uspostave / izgradnje odnosa s djetetom bilo osobno ili korištenjem interneta ili drugih digitalnih tehnologija radi poticanja na internetu ili seksualnog kontakta na internetu s tom osobom koja nagovara dijete da ima seksualni odnos[83]. Postupak koji za cilj ima namamiti djecu na seksualno ponašanje ili razgovore sa ili bez njihovog znanja, ili postupak koji uključuje komunikaciju i socijalizaciju između prijestupnika i djeteta s namjerom da ga učini ranjivijim na seksualno zlostavljanje. Pojam vrbovanje nije definiran u međunarodnom pravu; jurisdikcije u nekim državama, uključujući Kanadu, koriste izraz „mamljenje“.

Informacijske i komunikacijske tehnologije (IKT)

Informacijske i komunikacijske tehnologije opisuju sve informacijske tehnologije koje ističu aspekt komunikacije. Tu uključujemo sve usluge i uređaje koji se mogu povezati s internetom, poput računara, laptopa, tableta, pametnih telefona, konzola za igranje, televizora i satova[84]. Dalje se uključuju usluge kao što su radio, kao i između ostalog, širokopojasni internet, mrežni hardver i satelitski sustavi.

81 Sveučilište u Zapadnom Sidneju-Claire Urbach, “Što je digitalna pismenost?,” pristupljeno 16. siječnja 2020, https:// www.westernsydney.edu.au/studysmart/home/digital_literacy/what_is_digital_literacy.

82 Dr. Andrew K. Przybylski, i dr., „Podijeljena odgovornost. Izvješće o izgradnji dječje otpornosti na internetu” (ParentZone, Sveučilište u Oksfordu i Virgin Media, 2014), https://parentzone.org.uk/sites/default/files/Building%20Online%20Resilience%20Report.pdf.

83 “Luksemburške terminološke smjernice za zaštitu djece od seksualnog iskorištavanja i zlostavljanja,”

84 UNICEF i ITU, *Smjernice za industriju o zaštiti djece na internetu*.

Internet i povezane tehnologije

Sada je moguće povezati se s internetom pomoću različitih uređaja, npr. pametnih telefona, tableta, konzola za igranje, televizora i laptopa, kao i tradicionalnijih računara. Stoga, osim ako kontekst ne sugerira drukčije, svako pozivanje na internet treba shvatiti tako da obuhvaća sve ove različite metode. Kako bi se obuhvatila bogato i složeno tkanje interneta, „internet i povezane tehnologije“, „IKT i internetske industrije“ i „usluge utemeljene na internetu“ koriste se naizmjenice.

Obavijest i uklanjanje

Korisnici, pripadnici javnosti, tijela za provedbu zakona ili organizacije s dežurnim telefonskim linijama ponekad obavijeste operatere i pružatelje usluga o sumnjivom sadržaju na internetu. Obavijesti i postupci uklanjanja odnose se na postupke kompanije za brzo brisanje ('uklanjanje') nezakonitog sadržaja (nezakonit sadržaj definira se prema nadležnosti) čim su upoznati ('obavijest') s njegovim prisustvom na njihovim uslugama.

Online igranje

"Online igranje" definira se kao igranje bilo koje vrste komercijalne digitalne igre u modu za jednog ili više igrača, putem bilo kojeg uređaja povezanog na internet, uključujući namjenske konzole, stone računare, laptope, tablete i mobilne telefone.

„Ekosustav online igranja“ definiran je tako da uključuje gledanje drugih kako igraju videoigre putem e-sporta, streaminga ili platformi za razmjenu videozapisa, koje obično pružaju mogućnost gledateljima da komentiraju ili komuniciraju s igračima i ostalim članovima publike[85].

Alati za roditeljsku kontrolu

Softver koji omogućuje korisnicima, obično roditelju, da kontroliraju neke ili sve funkcije računara ili drugog uređaja koji se mogu povezati na internet. Takvi programi obično mogu ograničiti pristup određenim vrstama ili klasama internet stranica ili internetskih usluga. Neki također pružaju mogućnost upravljanja vremenom, tj. uređaj se može postaviti tako da ima pristup internetu samo između određenih sati. Naprednije verzije mogu snimati sve tekstualne poruke poslane ili primljene s uređaja. Programi će obično biti zaštićeni lozinkom[86].

Roditelji, njegovatelji, skrbnici

Nekoliko internet stranica upućuje na roditelje na generički način (primjerice na „roditeljskoj stranici“ i odnosi se na „roditeljsku kontrolu“). Stoga bi moglo biti korisno definirati ljude koji bi u idealnom slučaju trebali podsticati djecu da maksimalno koriste mogućnosti na internetu, da se staraju da djeca i mladi koriste internet stranice sigurno i odgovorno i daju svoju suglasnost za pristup određenim internet stranicama. U ovom dokumentu pojam „roditelji“ odnosi se na svakoga (isključujući edukatore) tko ima zakonsku odgovornost za dijete. Roditeljska odgovornost će se razlikovati od zemlje do zemlje kao i zakonska roditeljska prava.

85 UNICEF, “Prava djeteta i online igranje: Prilike i izazovi za djecu i industriju,” SERIJA RADOVA ZA DISKUSIJU: Dječja prava i poslovanje u digitalnom svijetu, 2019, https://www.unicef-irc.org/files/upload/documents/UNICEF_CRBDigitalWorldSeriesOnline_Gaming.pdf.

86 UNICEF i ITU, *Smjernice za industriju o zaštiti djece na internetu*.

Osobne informacije

Pojam opisuje informacije o osobi koje se mogu pojedinačno identificirati i koje se prikupljaju na internetu. One uključuju puno ime i prezime, kontakt-podatke poput kućne adrese i adrese e-pošte, brojeve telefona, materijale poput otisaka prstiju ili prepoznavanja lica, brojeve osiguranja ili bilo koji drugi čimbenik koji omogućuje fizičko ili internetsko kontaktiranje ili lokalizaciju osobe. U tom kontekstu se dalje odnose na sve informacije o djetetu i njegovoj okolini koje pružatelji usluga prikupljaju na internetu, uključujući tu i igračke povezane s internetom i internet stvari i bilo koju drugu tehnologiju povezanu s internetom.

Privatnost

Privatnost se često mjeri u smislu dijeljenja osobnih podataka na internetu, posjedovanja javnog profila na društvenim mrežama, dijeljenja informacija s ljudima koje su upoznali na internetu, korištenja podešavanja privatnosti, dijeljenja zaporki s prijateljima, zabrinutosti zbog privatnosti[87].

Sexting

Sexting se obično definira kao slanje, primanje ili razmjena vlastitog seksualnog sadržaja, uključujući slike, poruke ili videozapise putem mobilnih telefona i / ili interneta[88]. Stvaranje, distribucija i posjedovanje seksualnih slika djece u većini zemalja je nezakonito. Ako se otkriju seksualne slike djece, odrasli ih ne bi trebali gledati. Dijeljenje seksualnih slika odrasle osobe s djetetom uvijek je kazneno djelo i može doći do štete između djece, a možda će biti potrebno prijavljivanje i uklanjanje podijeljenih slika.

Iznuđivanje ili seksualno iznuđivanje djece

Iznuđivanje ili seksualno iznuđivanje (koje se naziva i „seksualna prisila i iznuđivanje na internetu“)[89] opisuje „ucjenjivanje osobe uz pomoć vlastitih slika te osobe kako bi se iznudile seksualne usluge, novac ili druge koristi od nje / njega pod prijetnjom dijeljenja materijala bez pristanka prikazane osobe (npr. objavljivanje slika na društvenim medijima)“[90].

Internet stvari (IoT)

Internet stvari predstavlja sljedeći korak prema digitalizaciji društva i ekonomije, gdje su predmeti i ljudi međusobno povezani komunikacijskim mrežama i izvještavaju o svom statusu i / ili okolnom okruženju[91].

URL

Skraćenica za „jedinstveni lokator resursa (uniform resource locator)“, adresa internet stranice[92].

87 “Zakon o zaštiti privatnosti djece na internetu,” Pub. L. No. 15 U.S.C. 6501-6505 (1998), https://uscode.house.gov/view.xhtml?req=granuleid%3AUSC-prelim-title15-section6501&edition=prelim.

88 “Luksemburške terminološke smjernice za zaštitu djece od seksualnog iskorištavanja i zlostavljanja,”

89 Europol, „Seksualna prisila i iznuda putem interneta kao oblik zločina koji pogađa djecu: Perspektiva tijela za provedbu zakona“ (Europski centar za borbu protiv cyber kriminala, svibanj 2017), https://www.europol.europa.eu/sites/default/files/documents/online_sexual_coercion_and_extortion_as_a_form_of_crime_affecting_children.pdf.

90 “Luksemburške terminološke smjernice za zaštitu djece od seksualnog iskorištavanja i zlostavljanja,”

91 Ntantko, Internet stvari, 1. listopad 2013, Jedinstveno digitalno tržište - Europska komisija, https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/internet-of-things.

92 UNICEF i ITU, *Smjernice za industriju o zaštiti djece na internetu*.

Virtualna realnost

Virtualna realnost je uporaba računarske tehnologije za stvaranje učinka interaktivnog trodimenzionalnog svijeta u kojem objekti stvaraju osjećaj prostorne prisutnosti[93].

Wi-Fi

Wi-Fi (Wireless Fidelity) je skupina tehničkih standarda koji omogućuju prijenos podataka putem bežičnih mreža[94].

93 NASA, "Virtualna realnost," nas.nasa.gov, pristupljeno 16. siječnja 2020, https://www.nas.nasa.gov/Software/VWT/ vr.html.
94 Zakon o zaštiti privatnosti djece na internetu.

Dodatak 2: Prekršajni kontakti s djecom i mladima

Djeca i mladi mogu biti izloženi nizu neželjenih ili neprimjerenih kontakata na internetu koji mogu imati strašne posljedice za njih. Neki od ovih kontakata mogu biti seksualne prirode.

Studije su pokazale da je 22% djece maltretirano[95], uznemiravano ili proganjano na internetu; 24% je dobilo neželjene seksualne komentare;[96] 8% je u stvarnom životu upoznalo ljude koje su prije poznavali samo putem interneta[97]. Iako se procenti razlikuju ovisno o zemlji i regiji, ove brojke pokazuju da su rizici stvarni[98]. Jedno istraživanje o internetu u Sjedinjenim Američkim Državama[99] pokazalo je da je 32% tinejdžera na internetu kontaktirao potpuno nepoznati čovjek, od kojih je 23% reklo da su se osjećali uplašeno i nelagodno tijekom kontakta; a 4% je dobilo agresivno seksualno podsticanje.

Seksualni predatori koriste internet za kontaktiranje djece i mladih u seksualne svrhe, često koristeći tehniku poznatu kao vrbovanje kojom djetetovo povjerenje stječu pozivajući se na njegove interese. Često uvode seksualne teme, fotografije i eksplicitne izraze kako bi desenzibilizirali, podigli seksualnu svijest i ublažili volju svojih mladih žrtava. Darovi, novac, pa čak i karte za prijevoz se koriste za nagovaranje i namamljivanje djeteta ili mlade osobe na mjesto gdje ga predator može seksualno iskorištavati. Ovi susreti se mogu čak fotografirati ili snimiti kao videosnimak. Djeci i mladima često nedostaje emocionalna zrelost i samopoštovanje, što ih čini podložnim manipulacijama i zastrašivanju. Oni se također ustručavaju reći odraslima o svojim susretima iz straha od srama ili gubitka pristupa internetu. U nekim slučajevima im prijete predatori i kažu da vezu drže u tajnosti. Seksualni predatori također uče jedni od drugih putem internetskih foruma i chat soba.

95 U-report (2019), http://www.ureport.in/v2/.
96 Projekt deSHAME (2017), https://www.childnet.com/ufiles/Project_deSHAME_Dec_2017_Report.pdf.
97 Lenhardt, A., Anderson, M., Smith, A. (2015), Tinejdžeri, tehnologija i romantične veze, https://www.pewresearch.org/internet/2015/10/01/teens-technology-and-romantic-relationships/
98 Livingstone, S., Haddon, L., Görzig, A., i Ólafsson, K. (2011). *Rizici i sigurnost na internetu: Perspektiva europske djece.* Potpuni nalazi. LSE, London: EU Kids Online, http://eprints.lse.ac.uk/33731/.
99 Amanda Lenhart i dr., „Korištenje društvenih medija stječe veće uporište u tinejdžerskom životu dok prihvaćaju konverzacijsku prirodu interaktivnih internetskih medija.“, Pew internet i američki životni projekt, 2007,44,https://www.pewinternet.org/wp-content/uploads/sites/9/media/Files/Reports/2007/PIP_Teens_Social_Media_Final.pdf.pdf.

Dodatak 3: Globalni savez WeProtect

WePROTECT Model nacionalnog odgovora

Strategija WePROTECT Globalnog saveza podržava zemlje da razviju koordinirane odgovore više interesnih strana za borbu protiv seksualnog iskorištavanja djece na internetu, vođene svojim Modelima nacionalnog odgovora (MNR). Model nacionalnog odgovora Globalnog saveza WePROTECT djeluje kao nacrt za nacionalnu akciju. Pruža okvir za zemlje na koji bi se trebale osloniti da se pozabave seksualnim iskorištavanjem djece na internetu (OCSE). Model je namijenjen pomoći zemlji da:

- procijeni trenutačni odgovor na seksualno iskorištavanje djece na internetu i identificira nedostatke;
- da prioritet nacionalnim naporima pri popunjavanju praznina;
- poboljša međunarodno razumijevanje i suradnju.

Model ne teži propisivanju aktivnosti ili postavljanju jedinstvenog pristupa. Njegova svrha je opisati sposobnosti potrebne za učinkovitu zaštitu djece i pružiti potporu zemljama da razviju ili poboljšaju svoje postojeće sposobnosti. Također navodi niz mogućnosti koje će, ako postoje i budu učinkovite, ubrzati i poboljšati ishode. Model nacionalnog odgovora uključuje dvadeset i jednu sposobnost, podijeljenu u šest odjeljaka: politika i upravljanje, kazneno pravosuđe, žrtve, društvo, industrija i mediji i komunikacije. Globalni savez WePROTECT vjeruje da će djelovanje u svih šest područja pružiti potpun nacionalni odgovor na ovaj zločin.

Model će omogućiti zemlji - bez obzira na polaznu točku - da identificira sve propuste u mogućnostima i započne planiranje da popravi te propuste. Iako će države razvijati vlastite individualne pristupe, čineći to u kontekstu zajednički dogovorenog okvira i razumijevanja sposobnosti, postoji nada da se komunikacija i suradnja među interesnim stranama na nacionalnoj i međunarodnoj razini mogu dalje poboljšati.

WePROTECT globalni strateški odgovor

Globalni strateški odgovor (GSR) WePROTECT Globalnog saveza koordinirani je pristup borbi protiv seksualnog iskorištavanja djece na internetu koji uključuje veći globalni uvid, međunarodno usklađivanje nacionalnih pristupa i globalna rješenja koja prelaze nacionalni odgovor. Globalni strateški odgovor je u osnovi prateći dio Modela nacionalnog odgovora (MNR); dok je Model nacionalnog odgovora usredotočen na sposobnosti potrebne za rješavanje seksualnog iskorištavanja djece na internetu na nacionalnoj razini, globalni strateški odgovor je usredotočen na prioritetna područja za međunarodnu suradnju i izgradnju kapaciteta.

Globalni strateški odgovor uključuje šest tematskih područja, s povezanim potrebnim mogućnostima i očekivanim ishodima za svako područje, kao i partnere koji bi trebali raditi zajedno preko granice kako bi ih ostvarili.

Politika i zakonodavstvo

Razvijanje političke volje za djelovanjem i zakonodavstva za učinkovito usklađivanje pristupa kaznenim djelima kao rezultat će imati obnovu posvećenosti na visokoj razini na nacionalnoj i međunarodnoj razini za borbu protiv seksualnog iskorištavanja djece na internetu.

Kaznena pravda

Razmjena informacija, uključujući zajednički pristup međunarodnim bazama podataka putem formalnih okvira za razmjenu podataka, u kombinaciji s posvećenim, obučenim službenicima i tužiteljima s iskustvom u seksualnom iskorištavanju djece na internetu najbolji su način za otkrivanje, progon i privođenje prijestupnika, uključujući i uspješne zajedničke istrage i osuđujuće presude.

Utjecaj na žrtve i usluge

Učinkovita i pravodobna potpora žrtvama, uključujući zaštitu njihovog identiteta i davanje mogućnosti da pričaju, pomaže u tome da se osigura da žrtve imaju pristup potpori koja im je potrebna u trenutku kada im je potrebna.

Tehnologija

Korištenje tehničkih rješenja, uključujući vještačku inteligenciju, za otkrivanje, blokiranje i sprječavanje štetnih materijala, streaminga uživo i vrbovanja na internetu, što mora uključiti širok i dosljedan rad tehnološkog sektora, omogućit će tim platformama da izbjegnu da se koriste kao alat za seksualno iskorištavanje djece na internetu.

Društvo

Postoje brojne mogućnosti koje zajednički djeluju u širem društvu kako bi osnažile djecu da se zaštite od seksualnog iskorištavanja djece na internetu, bez obzira gdje žive. Osiguravanjem da je razvitak digitalne kulture sigurniji po dizajnu (tj. ima ugrađene sigurnosne funkcije) i da postoji etičan i dosljedan pristup prijavljivanja medija, izloženost nezakonitim sadržajima na internetu bit će ograničena. U međuvremenu, obrazovanje i informiranje djece i roditelja, skrbnika i stručnjaka i ciljane intervencije za prijestupnike, sve rade na sprječavanju ili smanjivanju pojave seksualnog iskorištavanja djece na internetu.

Istraživanje i uvid

Konačno, procjene prijetnji (poput Globalne procjene prijetnje 2019), istraživanja prijestupnika i rad na razumijevanju dugotrajnih trauma žrtava pružit će vladi, tijelima za provedbu zakona, civilnom društvu, akademskoj zajednici i industriji jasno razumijevanje najnovijih prijetnji.

Dodatak 4: Primjeri odgovora na štete na internetu

Ovdje uključene primjere sastavili su autori smjernica ITU-a za donošenje politika i njihovi suradnici.

Obrazovanje djece o štetama na internetu

BBC-jeva Own IT aplikacija – aplikacija za očuvanje sigurnosti namijenjena djeci od 8 do 13 godina koja dobijaju prvi pametni telefon. Kombinirajući najsuvremeniju tehnologiju strojarskog učenja za praćenje dječjih aktivnosti na pametnom telefonu s mogućnošću da djeca samostalno prijavljuju svoje emocionalno stanje, koristi ove informacije za pružanje prilagođenih sadržaja i intervencija koje djeci pomažu da ostanu sretna i sigurna na internetu.

Aplikacija sadrži posebice dopušten sadržaj sa BBC-a, a pruža korisne materijale i resurse koji pomažu mladim ljudima da iskoriste vrijeme na internetu na najbolji način i izgrade zdravo ponašanje i navike na internetu, pomažući mladim ljudima i roditeljima da konstruktivnije razgovaraju o svojim iskustvima na internetu. Aplikacija ne prikuplja nikakve osobne podatke ili sadržaj generiran od korisnika dok se cijelo strojarsko učenje odvija u aplikaciji / na uređaju korisnika.

Project Evolve - Obrazovni okvir za razvijanje digitalnih sposobnosti s potpunim resursima, koji identificira digitalne vještine za svako pojedinačno dijete različitog uzrasta kako bi pomogao roditeljima i nastavnicima da shvate sposobnosti koje bi njihova djeca trebala imati, zajedno s resursima i aktivnostima koje će im razviti određene vještine.

360 degree safe – alat na internetu za samostalni pregled za škole u razmatranju i ocjenjivanju njihovih cjelokupnih internetskih sigurnosnih odredbi koji pruža smjernice i potporu za dobijanje definiranih standarda.

DQ Institute - Podatci su prikupljeni od 145 426 djece i adolescenata u 30 zemalja od 2017. do 2019. godine kao dio #DQEveryChild, globalnog pokreta za digitalno građanstvo zagovaranog od strane DQ Instituta, koji je pokrenut u Singapuru uz potporu Singtela i brzo se proširio u suradnji sa Svjetskim ekonomskim forumom kako bi uključio više od 100 partnerskih organizacija. Cilj ovog pokreta bio je osnažiti djecu sa sveobuhvatnim sposobnostima za digitalno građanstvo od početka njihovog digitalnog života, koristeći online program obrazovanja i ocjenjivanja DQ World. Podatci iz ovog pokreta korišteni su za izradu indeksa sigurnosti djece na internetu 2020 (COSI). Okvir za COSI procjenjuje i rangira sigurnost djece na internetu u 30 zemalja na temelju 24 područja koja su grupirana u šest stubova koji utječu na sigurnost djece na internetu.

DQ Pro paket za obiteljsku spremnost i DQ World pružaju mogućnosti roditeljima da procijene digitalnu spremnost svog djeteta i kroz obrazovne materijale poboljšaju digitalne sposobnosti kao što su digitalno državljanstvo, upravljanje vremenom ekrana, upravljanje cyber zlostavljanjem, upravljanje sustavom cyber sigurnosti, digitalna empatija, upravljanje digitalnim otiskom, kritičko razmišljanje i upravljanje privatnošću.

Australijski eSafety Toolkit za škole skup je resursa dizajniranih da podrže škole u stvaranju sigurnijeg internetskog okruženja. Ovaj alat odražava višestrani pristup obrazovanju o sigurnosti na internetu i podijeljen je u četiri elementa s resursima koji:

- pripremaju škole za procjenu njihove spremnosti za rješavanje problema sigurnosti na internetu i daje prijedloge za poboljšanje njihovih trenutačnih praksi;
- uključuju cijelu školsku zajednicu da bude posvećena i uključena u stvaranje sigurnog internetskog okruženja;
- educiraju ističući najbolju praksu u obrazovanju o sigurnosti na internetu i podržavaju škole u razvitku internetskih sigurnosnih sposobnosti školske zajednice;
- učinkovito odgovaraju na incidente, istodobno podržavajući sigurnost i blagostanje.

Edukativna kampanja Ureda za elektroničke komunikacije Poljske-UKE I Click Sensible educira djecu i roditelje o tome kako biti sigurniji na internetu i kako prepoznati i upravljati rizikom.

ChildFund iz Vijetnama osnovao je inicijativu Swipe Safe. Ovaj program educira djecu o potencijalnim rizicima na internetu, poput cyber prijevara, maltretiranja ili seksualnog zlostavljanja, i daje savjete o načinima kako da budu sigurna.

Izvješće Povjerenstva za širokopojasni pristup o Tehnologiji, širokopojasnom pristupu i obrazovanju: program unapređenja obrazovanja za sve , 2013.

Iskustva djece na internetu: Izgradnja globalnog razumijevanja i djelovanja, UNICEF, 2019.

Istraživanje Global Kids Online uključuje mnoštvo informacija o odgovorima dobre prakse na štete na internetu.

Primjeri angažirane industrije

Australijski povjerenik eSafety gradi snažna partnerstva i surađuje s industrijom kako bi omogućio svim Australcima da imaju sigurnija, pozitivnija iskustva na internetu. Primjer je rad eSafety na sigurnosti po dizajnu. Kao dio inicijative, eSafety je proveo detaljan proces savjetovanja s industrijom, trgovinskim tijelima i organizacijama odgovornim za zaštitu korisnika, kao i roditeljima, skrbnicima i mladima. Inicijativa Sigurnost po dizajnu dizajnirana je da podstakne i pomogne industriji kako bi osigurala da je sigurnost korisnika ugrađena u samom dizajnu, razvitku i primjeni internetskih usluga i platformi. eSafety također propisuje tri postavke prijavljivanja i prigovora: postavke prijavljivanja cyber nasilja, postavke prijavljivanja zlouporabe utemeljene na slikama i postavke prijavljivanja internetskog sadržaja. eSafety može formalno narediti određenim provajderima internetskih usluga da uklone sadržaj s njihovih usluga. Iako ove postavke u velikoj mjeri djeluju kao model suradnje između vlade i industrije, ovlasti koje eSafety ima na raspolaganju da prisili na uklanjanje materijala pružaju kritičnu sigurnosnu mrežu i tjeraju industriju da bude proaktivna u rješavanju štete na internetu.

Kompanija Telia preuzima odgovornost da razumije i upravlja negativnim utjecajima povezivanja i da bude potpuno transparentna i odgovorna na razini odbora. Također im je stalo do djece i mladih jer priznaju da su oni aktivni korisnici njihovih usluga.

Ured za elektroničke komunikacije Poljske-UKE uključuje civilno društvo i djecu u njihove kampanje propagiranja kako bi shvatili što potpisuju na internetu.

The Internet Watch Foundation je partnerska organizacija koja okuplja industriju, vladu, tijela za provedbu zakona i nevladine organizacije kako bi eliminirala seksualno zlostavljanje djece. U 2020. IWF je imala 152 člana na različitim platformama i infrastrukturnim uslugama i nudi

članovima čitav niz usluga kako bi se spriječilo širenje kriminalnih slika na njihovim platformama.

Pokrivenost zakonodavstvom

Izraziti političku volju za davanje prioriteta zaštiti djece na internetu potpisivanjem Univerzalne deklaracije o sigurnosti djece na internetu (Povjerenstvo za širokopojasni pristup).

Regulativa

Out of the Shadows: objašnjavanje odgovora na indeks seksualnog zlostavljanja i iskorištavanja djece (2019) od strane The Economist Intelligence Unit jedini je alat za ocjenjivanje koji analizira odgovor zemalja na seksualno zlostavljanje i iskorištavanje djece, uključujući digitalni prostor i odgovor IKT industrije na ovaj problem.

Identifikacija zlostavljanja djece putem interneta

Slijede primjeri dobre prakse u identificiranju zlostavljanja djece na internetu.

INHOPE: Mreža INHOPE utemeljena je 1999. godine za borbu protiv materijala seksualnog zlostavljanja djece na internetu kao odgovor na zajedničku viziju interneta bez materijala seksualnog zlostavljanja djece. U proteklih 20 godina, INHOPE je narastao kako bi se uspješno borio protiv rasta, geografskog širenja i surovosti materijala seksualnog zlostavljanja djece na internetu. Danas dežurne telefonske linije INHOPE-a rade na terenu na svim kontinentima, primaju izvješća i brzo uklanjaju materijal seksualnog zlostavljanja djece s interneta i dijele podatke s tijelima za provedbu zakona.

Microsoft PhotoDNA kreira heševe slika i uspoređuje ih s bazom podataka heševa koji su već identificirani i za koje je potvrđeno da su materijal seksualnog zlostavljanja djece. Ako pronađe podudaranje, slika se blokira. Međutim, ovaj alat ne koristi tehnologiju prepoznavanja lica niti može identificirati osobu ili predmet na slici. Ali, s pojavom PhotoDNA for Video stvari su poprimile novi zaokret.

PhotoDNA for Video rastavlja video u ključne kadrove i u osnovi stvara heševe za te snimke ekrana. Na isti način na koji PhotoDNA može pronaći podudaranje sa slikom koja je izmijenjena kako bi se izbjeglo otkrivanje, PhotoDNA for Video može pronaći sadržaj seksualnog iskorištavanja djece koji je uređen ili spojen u videozapis koji bi u protivnom mogao izgledati bezazlen.

Microsoft je objavio novi alat za prepoznavanje dječjih predatora koji u chatovima na internetu vrbuju djecu zbog zlostavljanja. Projekt Artemis, razvijen u suradnji s The Meet Group, Robloxom, Kik i Thornom, nadovezuje se na Microsoftovu patentiranu tehnologiju i putem Thorna će biti dostupan besplatno internetskim kompanijama koje nude funkciju chata. Projekt Artemis je tehnički alat koji daje upozorenja administratorima kada je potrebno bilo kakvo poduzimanje mjera u chat sobama. Ova tehnika otkrivanja vrbovanja moći će otkriti, locirati i prijaviti predatore koji pokušavaju namamiti djecu u seksualne svrhe.

Thorn je razvio oglase za odvraćanje namijenjene onima koji traže materijal seksualnog zlostavljanja djece, a koji su u razdoblju od tri godine poslani milijunima puta putem četiri pretraživača. Pored toga, oglasi su zabilježili stopu učestalosti klikova 3% od strane ljudi koji traže pomoć nakon pretraživanja eksploatatorskog materijala.

Safer od kompanije Thorn, alat je koji se može uporabiti izravno na platformi privatne kompanije za identificiranje, uklanjanje i prijavljivanje materijala seksualnog zlostavljanja djece.

Thorn Spotlight, softver koji daje tijelima za provedbu zakona u svih 50 država Sjedinjenih Američkih Država i Kanade mogućnost da ubrzaju identifikaciju žrtava i skrate vrijeme istrage za više od 60%.

Geebo, povjerljiva stranica posvećen tomu da seksualno iskorištavanje drži izvan svoje platforme, nikada nije imao slučajeve seksualnog iskorištavanja djece. Uspijevaju u tome djelomice zbog svog postupka prethodnog pregleda.

Google AI klasifikator može se koristiti za otkrivanje materijala seksualnog zlostavljanja djece na mrežama, uslugama i platformama. Ovaj je alat dostupan besplatno putem Google API-ja za sigurnost sadržaja, koji je skup alata koji povećava kapacitet za pregled sadržaja na takav način da zahtijeva da mu bude izloženo manje ljudi. Ovaj alat bi pomogao ljudskim stručnjacima da pregledaju materijal u još većem opsegu i idu u korak s prijestupnicima, ciljajući slike koje prethodno nisu bile označene kao nezakoniti materijali. Dijeljenje ove tehnologije ubrzalo bi identifikaciju slika.

Google je 2015. proširio svoj rad na heševima uvođenjem jedinstvene tehnologije prepoznavanja otisaka prstiju i podudaranja za videozapise na YouTubeu, koji skeniraju i prepoznaju učitane videozapise koji sadrže poznati materijal seksualnog zlostavljanja djece.

Tijekom Hackathona za zaštitu djece 2019., Facebook je najavio dvije tehnologije otvorenog koda koje otkrivaju identične i gotovo identične fotografije i videozapise. Ova dva algoritma su dostupna u GitHub-u koji omogućuje sustavima za razmjenu heša da međusobno razgovaraju, čineći sustave mnogo snažnijim.

Dežurna telefonska linija IWF-a ostaje neprestano aktivna, ne samo prateći tisuće izvješća pripadnika javnosti, koji su možda nabasali na slike seksualnog zlostavljanja djece na internetu, već i obavljajući jedinstvenu proaktivnu ulogu u traženju ovog nezakonitog sadržaja na internetu. Omogućavanjem dežurnih telefonskih telefonskih linija da koriste svoje informacije i fokusiraju resurse, može se identificirati i ukloniti više sadržaja. Štoviše, IWF neprekidno surađuje s Googleom, Microsoftom, Facebookom i drugim kompanijama unutar svog članstva kako bi neprestano pomjerao tehničke granice. IWF nudi rješenje Portal za prijavljivanje koji omogućava korisnicima interneta u zemljama i nacijama bez dežurnih telefonskih linija da prijave slike i videozapise za sumnju na seksualno zlostavljanje djece izravno IWF-u putem posebne internetske stranice na portalu.

IWF u suradnji s dobrotvornom organizacijom za potporu žrtvama Marie Collins Foundation želi stvoriti novu kampanju u kojoj poziva mladiće da prijave sve seksualne slike ili videozapise djece mlađe od 18 godina koje su napravili sami na koje mogu naletjeti tijekom pretraživanja na internetu.

Interpol je stvorio bazu slika i videozapisa o međunarodnom seksualnom iskorištavanju djece (ICSE), koja je obavještajno i istražno sredstvo, omogućujući specijaliziranim istražiteljima iz više od 50 zemalja da dijele podatke o slučajevima seksualnog zlostavljanja djece. Analizirajući digitalni, vizualni i audiosadržaj fotografija i videozapisa, stručnjaci za identifikaciju žrtava mogu pronaći tragove, prepoznati svako preklapanje slučajeva i udružiti napore u pronalaženju žrtava seksualnog zlostavljanja djece. Trenutačno Interpolova baza podataka o seksualnom iskorištavanju djece sadrži više od 1,5 milijuna slika i videozapisa i pomogla je u identificiranju 19 400 žrtava diljem svijeta.

NetClean ProActive je softver utemeljen na podudaranju obilježja i drugim algoritmima za otkrivanje koji automatski otkriva slike i videozapise seksualnog zlostavljanja djece u poslovnim okruženjima.

Griffeye Brain koristi vještačku inteligenciju za skeniranje ranije neklasificiranog sadržaja, usporedbu s osobinama poznatog sadržaja materijala seksualnog zlostavljanja djece i označavanje sumnjivih stavki radi pregleda od strane agenta.

RAINN je stvorio i upravlja Nacionalnom dežurnom telefonskom linijom za seksualno nasilje u partnerstvu s više od 1 000 lokalnih pružatelja usluga prijavljivanja seksualnog zlostavljanja diljem zemlje i vodi sigurnosnu liniju za pomoć Ministarstva obrane za Ministarstvo obrane. RAINN također vodi programe za sprječavanje seksualnog nasilja, pomoć preživjelima i osiguravanje da počinitelji budu izvedeni pred lice pravde.

Safehorizon je neprofitna organizacija za pomoć žrtvama koja stoji uz žrtve nasilja i zlostavljanja u Njujorku od 1978. Safehorizon nudi usluge dežurnih telefonskih linija za žrtve nasilja.

Projekt Arachnid je inovativni alat kojim upravlja Kanadski centar, projekt Arachnid koristi se za borbu protiv rastuće proliferacije materijala seksualnog zlostavljanja djece (CSAM) na internetu.

[i] http://www.oecd.org/internet/bridging-the-digital-gender-divide.pdf

With the support of:

International Telecommunication Union
Place des Nations
CH-1211 Geneva 20
Switzerland

ISBN: 978-92-61-30451-5

Published in Switzerland
Geneva, 2020
Photo credits: Shutterstock